DOLENJSKI LIST

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OBMOČJA NOVO MESTO

ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA MIRANA JARCA NOVO MESTO

LASTNIK IN IZDAJATELJ: Okrajni odbor SZDL Novo mesto – Izhaja vsak četrtek – Posamezna številka 15 din – LETNA NAROČNINA 600 din, polletna 300 din, četrtletna 150 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 1200 din oziroma 4 amer. dolarje – TEKOČI RAČUN pri Mestni hranilnici – Komunalni banki v Novem mestu štev. 606-70/3-24

Štev. 34 (492) LETO X.

NOVO MESTO, 27. AVGUSTA 1959

UREJUJE uredniški odbor – Odgovorni urednik Tone Gošnik – NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30 – Poštni predal Novo mesto 33 – TELEFON uredništva in uprave št. 127 – Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo – TISKA Časopisno podjetje »Delo« v Ljubljani

Patrola starih borcev iz Topliške doline raportira pred slavnostno tribuno

VELIKO MLADINSKO SLAVJE NA PODSTENICAH JE BILO

resničen vseljudski praznik

Zbora slovenske mladine in tabornikov na Rogu se je udeležilo okoli deset tisoč mladincev in mladink iz vseh krajev Slovenije — Z navdušenjem je bil sprejet predlog, da se Kočevski Rog preimenuje v Partizanski Rog

Da, bil je resničen praznik, slavje mladega rodu in delovnih ljudi naše domovine: **ZBOR SLOVENSKE MLADINE IN TABORNIKOV v Podstenicah na Rogu.** Začel se je pravzaprav že v četrtek, ko so prišli na Podstenice prvi organizatorji in novomeški ter straški taborniki. Na travnatih jasah pod nekdanjo vasjo je do sobote popoldne zraslo pravcato mesto belih, sivih in zelenih šotorov. V 180 platnenih hišic se je vselilo skoraj 800 tabornikov iz vseh slovenskih okrajev, prišla pa so tudi zastopstva srbskih in hrvaških tabornikov. Popoldne je starešina Zveze tabornikov Slovenije Sergej Vošnjak odprl tabor, proti večeru pa so si ga ogledali med drugimi tudi tovariši Ivan Maček-Matija, Stane Kavčič, Janez Vipotnik, Mitja Vošnjak in nekateri drugi nekdanji mladinski voditelji. Zvečer so zagoreli taborni ognji; ob njih so nekdanji skojevci iz partizanskih enot in s terena ter drugi borci pripovedovali tabornikom, kako so se naši narodi borili za svobodo in kaj vse je doživel v tistih letih naš Rog. Dolgo so odmevale partizanske, narodne in taborniške pesmi v lepo poletno noč, pesmi iz tabora nekdanjih mladinskih voditeljev pa so jim odgovarjale ob igranju vojaških napevov.

Kot bi bilo naročeno, se je lepo poletno vreme po večdnevnem deževju v nedeljo zjutraj razlilo čez roška prostranstva. Z vseh strani so se začele dopoldne zgrinjati množice mladih in odraslih na okrašeni prostor, kjer so pred tribuno posedli taborniki in brigadirji II. in III. kranjske ter dvakrat udarne II. taborniške brigade s Trojan. Do 11. ure je množica obiskovalcev napolnila pobočje med nekdanjo vasjo in tribuno, kjer so se medtem zbrali organizacijski sekretar CK ZKS Ivan Maček, člani Izvršnega komiteja CK ZKS Viktor Avbelj, Stane Kavčič, Janez Vipotnik, dr. Jože Potrč in Janko Rudolf, član predsedstva GO SZDL Slovenije Franc Lubej, predsednik CK LMS Tone Kropušek, član predsedstva CK LMJ Pera Djoković, generalni major Ivan Lokošek-Jan, več ljudskih poslancev, narodnih herojev in nekdanjih skojevskih in mladinskih voditeljev. Med predstavniki domačih oblasti in polit. organizacij sta bila na tribuni tudi sekretar OK ZKS Franc Pirkovič in predsednik OLO Niko Belopavlovič.

Zborovanje je začel predsednik OK LMS Slavko Dokl, ki je toplo pozdravil množico dragih gostov, nato pa med drugim predlagal, naj bi spremenili naziv Kočevski Rog v **Partizanski Rog**; to ime bo večen spomin na herojsko dobo revolucije, v kateri ima naš Rog nepozabno mesto.

Sledil je pozdrav patrol, ki so v počastitev slavja na Podstenicah v soboto in nedeljo obiskale Frato, Brezovo Reber, Dalič hrib, Jelendol, Bazo 20 in druge partizanske postojanke; poročilo partizanske patrole in treh taborniških patrol je sprejel sekretar OK ZKS Franc Pirkovič. Potem je spregovoril član Izvršnega komiteja CK ZKS Janez Vipotnik in množici hvaležnih poslušalcev obudil spomin na vse dosedanje delo Komunistične partije Jugoslavije, ki v svoji revolucionarnosti nikoli ni pozabljala mladine. Počastitev obletnice ustanovitve Zveze slovenske mladine in prve konference Glavnega iniciativnega odbora ZSM ima v okviru proslav in prireditev jubilejnega leta KPJ in SKOJ še prav poseben pomen. Najtesneje je oboje združeno z zgodovino naše Partije. Zveza slovenske mladine je bila ustanovljena sredi najtežje in najveličastnejše borbe našega naroda, ki jo je vodila in organizirala KPJ. Ustanovitev ZSM je resničen mejnik v razvoju naprednega mladinskega gibanja. Tovariš Vipotnik je kratko, a jedrnato obrazložil, kako je Partija vzgajala mladi rod v skojevskih vrstah, kaj vse je naredil SKOJ v letih vseljudskega upora proti okupatorjem in v boju za novi svet. Posebej je opisal razmere na Slovenskem v letih vojne vihre, delo Mladinske osvobodilne fronte, ogromen delež mladih v NOB in nato podčrtal, da je danes naša mladina enakopravna oblikovalka novega življenja. Soodločanje mladine v vseh družbenih zadevah je postalo značilnost našega časa; danes mladi ljudje zelo zgodaj prevzemajo soodgovornost in soodločajo pri bistvenih vprašanjih našega razvoja.

»Naslonitev na mlade sile je poleg množične podpore vsega ljudstva dala naši revoluciji največjo žilavost, življenjsko silo in vsestranski razmah ...« je med drugim dejal tovariš Janez Vipotnik v svojem govoru

Z navdušenimi klici in ploskanjem so zborovalci pozdravili govor tov. Vipotnika in nato pozdravno pismo tovarišu Titu, ki ga je prebral Miro Thorževski. Za krajši kulturni spored sta poskrbela moški pevski zbor PD Dušan Jereb in novomeška godba JLA, kmalu nato pa se je množica zbrala še na jasi pod gozdom nad nekdanjo vasico, kjer je predsednik OLO Niko Belopavlovič odkril spominski steber. V varstvo ga je prevzel za ObLO Novo mesto sekretar obč. komiteja ZKS Miro Thorževski, neposredno pa bodo zanj skrbeli taborniki Cete zelenega Roga iz Straže. Tudi tu so peli novomeški pevci, igrala pa je godba tovarne celuloze Videm-Krško.

Jase in travniki okrog Podstenic so nato oživeli. Na tisoče ljudi se je razkropilo po sencah; novomeška podjetja so zelo dobro skrbela za vso preskrbo. Po drugi uri so začele skupine obiskovalcev odhajati na Bazo 20, k partizanskim bolnišnicam in nekdanjim postojankam, kamor so jih vodili domačini-vodiči, stari partizani in rez. oficirji iz Podhoste, Podturna, Meniške vasi in okolice pod Rogom. Taborniki so imeli dobro pripravljeno orientacijsko tekmovanje okrog nekdanjih partizanskih postojank, zvečer pa so si spet pripravili velik taborni ogenj. Odlično službo so opravili tudi prometni miličniki in uslužbenci TNZ, saj je ogromen prevoz na Rog in s Podstenic nazaj v dolino minil brez vsake nesreče, pri čemer moramo pohvaliti tudi prizadevne šoferje številnih podjetij. Taborniki so se vrnili z Roga v ponedeljek dopoldne.

Čudovitega srečanja na Podstenicah ne bomo pozabili. Še in še bomo obiskovali naš Partizanski Rog!

Po čem so kalorije v Novem mestu

Glas v telefonski slušalki je povedal:

— Prosimo bodite jutri ob pol osmih na občini!

— Kaj bo? — nas je zanimalo.

— To boste zvedeli jutri! so na kratko utešili našo radovednost.

Naslednjega dne se nas je na občini zbralo za cel štab: tržni inšpektorji, sanitarni inšpektorji in seveda tudi mi, časnikarji. Naloga je bila kratko in jasno povedana: **ugotoviti stanje prehrane v Novem mestu.** Razdelili smo se v dve skupini in pričeli delati.

Enolončnice — za dinar 16,6 kalorij

Vstopili smo v svetlo, snažno in prostorno kuhinjo **hotela Kandija.**

— Kaj pripravljaš, Pepca? — smo vprašali kuharico.

— Golaževo juho — je odgovorila nagovorjena, ki je ni naš obisk prav nič preplašil ali presenetil.

Razvil se je pogovor o tem, koliko in kaj je porabila za pripravo te juhe. Pepca našteva koliko krompirja, koliko mesa, maščob, dišav, kostne juhe in raznih začimb je porabila. Mi sproti računamo kalorično vrednost. Račun je kmalu gotov: v loncu je 33.734 kalorij; ker je ta obrok za 45 ljudi, bo dobil vsak delavec 748 kalorij. Enolončnica z dvema kosoma kruha stane 45 dinarjev, torej 16,6 kalorij za dinar. Hrana je poceni in obrok ima za enolončnico sorazmerno zelo visoko kalorično vrednost.

Hotel Kandija pripravlja to enolončnico po pogodbi z gradbenim podjetjem Pionir Novo mesto, za 35 Pionirjevih delavcev v njegovem mizarskem obratu na Grmu in za delavce na gradbišču pri Industriji motornih vozil v Žabji vasi. Izgovor manjših podjetij, ki čakajo na ureditev centralnega obrata za enolončnico, ker se jim lastna kuhinja z enolončnico ne izplača, torej ne drži. Je še ena rešitev, in to je pokazalo gradbeno podjetje Pionir. Pohvaliti moramo tudi hotel Kandija, ki je tej želji ugodil in enolončnico pripravlja. Na gradbišče jo nosijo v hermetično zaprtih aluminijastih posodah. V hotelu Kandija smo našli tako v kuhinji kot tudi v shrambah in v skladišču vzoren red.

»Ješprenja ne maramo,«

so dejali delavci v **Pionirjevi menzi,** »zato ker je sam. Vmes ni nič fižola, krompirja ali kaj drugega.«

Z vso ostalo hrano so delavci zadovoljni, še najbolj pa jim ugajajo nizke cene: topla malica z dvema kruhoma stane abonente 40 din, ostale 50 din; stvarna cena toplega obroka je

(Nadaljevanje na 4. strani)

Bazen v Dolenjskih Toplicah — velika pridobitev

V soboto popoldne so doživele Dolenjske Toplice pomembno slavje. V okviru mladinskih prireditev na Podstenicah so ob navzočnosti številnih nekdanjih aktivistov in organizatorjev SKOJ in ZSM, domačinov in predstavnikov oblasti ter organizacij iz Novega mesta in topliških gostov odprli velik termalni bazen. Ob otvoritvi je govoril predsednik ObLO Novo mesto tov. Maks Vale, nakar so prvi plavalci preizkusili kopanje v dobri topliški vodi na prostem. Izjavljali so, da se v bazenu odlično počutijo; prvi skakalci so pokazali svoje spretnosti tudi na skakalni deski.

Sodobni bazen — o njegovi otvoritvi bo pričala spominska plošča na zidu kopališčne stavbe — je vsekakor velika pridobitev za nadaljnji razvoj turizma v novomeškem okraju. Omogočal bo tudi različna tekmovanja in nastope, turistična vrednost Toplic, Partizanskega Roga in osrednje Dolenjske pa se je z novim objektom nedvomno zelo povečala. Okolica bazena je lepo in okusno urejena in bo privlačevala tudi neplavače. Dol. Toplice so z novim bazenom veliko pridobile.

Tako se uresničujejo načrti ljudske oblasti in naših organizacij: delovnim ljudem moramo omogočati prijeten in zdrav oddih!

Takole je šla na pot iz Novega mesta na Frato, Brezovo reber in naprej na Rog patrola Partizanskega odreda gorjanskih tabornikov iz Novega mesta

Razstava »40 let KPJ« v Dol. Toplicah

Pred zborom slovenske mladine in tabornikov v Podstenicah so v petek popoldne v Dol. Toplicah odprli razstavo dokumentov o 40-letnici ustanovitve in dela KPJ. Uredil jo je ravnatelj Dolenjskega muzeja prof. Janko Jarc; čeprav v utesnjenih razmerah, je bila razstava zanimiv prikaz 40-letnega delovanja Komunistične partije Jugoslavije, njene revolucionarne poti in uspehov. Odprl jo je sekretar ObK ZKS Novo mesto Miro Thorževski, otvoritve pa so se udeležili tudi predstavniki oblasti in organizacij iz Novega mesta in domačini. Takoj po otvoritvi so si navzoči razstavo ogledali; tudi kopališki gostje so si do včeraj, ko je bila razstava zaprta, z zanimanjem ogledali razstavljeno gradivo.

D. Gregorc

VREME

ZA ČAS OD 28. AVGUSTA DO 6. SEPTEMBRA

Nestalno vreme s pogostnimi padavinami. **V.M.**

Stolpnice v Bršljinu

NOVOTEKSOVI načrti za nadaljnjo rast podjetja in dvig življenjske ravni članov kolektiva

Pred dnevi smo obiskali tovarno NOVOTEKS v Novem mestu in prosili direktorja Luko Dolenca, da bi za bralce našega tednika povedal kaj o namenih za nadaljnji razvoj enega naših največjih kolektivov v okraju. Sami smo bili presenečeni nad stvarnimi načrti naših tekstilcev, ki obetajo Novemu mestu več prijetnih presenečenj. Sicer pa, naj spregovori tokrat bralcem Dolenjskega lista ljudski poslanec Luka Dolenc:

— Prva rekonstrukcija naše tovarne je zaključena: novi obrat v Metliki dela. Polovico aparatur smo medtem že odplačali. Druga etapa je rekonstrukcija obstoječega obrata v Novem mestu, kjer hočemo povečati proizvodne zmogljivosti. Pred obnovo smo imeli na leto milijardo in 100 milijonov dinarjev bruto produkta; letos bo znašal 2 milijardi 200 milijonov, z manjšimi rekonstrukcijami, ki že teko, pa bomo leta 1960 dosegli 3 milijarde bruto proizvodnje. Obeta se nam tudi širša rekonstrukcija novomeškega obrata: razširitev tkalnice, postavitev nove apreture — delo bo teklo v njej na najmodernejši način, kar le tako se splača kaj novega postaviti! — in novega skladišča za izdelano blago. V sedanje prostore apreture bi se vselila razširjena tkalnica. Vse to spremljajo seveda tudi vzporedni načrti za rast življenjske ravni naših delavcev. Letos septembra bomo začeli graditi novo ambulanto zraven tovarne. Ambulanta, ki bo imela tudi zobozdravniški oddelek, bo odprtega tipa. V njenem podaljšku bo sodobna garderoba s kopalnico. Zdaj plačujemo na leto 2 in pol milijona dinarjev nadprispevka za socialno zavarovanje; imamo namreč precej takih, ki »ne morejo« delati zaradi »bolezni« v času košnje, žetve, mlačve in podobnih opravil na deželju. Ta denar bomo potem lahko prihranili; kar pa je veliko več vredno: imeli bomo resničen pregled nad zdravstvenim stanjem zaposlenih. Nova ambulanta bo namenjena tudi kolektivu PIONIRJA (ta bo sodeloval z gradnjo) in KERAMIKE.

Razen tega nameravamo postaviti v bližini tovarne 3 stolpnice in trakt, v katerem bo nova trgovina z življenjskimi potrebščinami. V načrtu je tudi otroški vrtec. Industrijski objekt se bo širil proti Krki, objekti družbene ravni pa proti železniški progi; zazidalna površina meri nad 5000 m². Stolpnice bodo imele 6—8 nadstropij, v vsaki bo po 22 stanovanj. Po sredini novega naselja bo tekla asfaltirana cesta, ki bo prišla prav pred vratarnico nove upravne stavbe. Stolpnice bodo gotove v 5 letih; prvo bomo začeli graditi prihodnjo pomlad. Za občinski praznik 1960 nameravamo novo ambulanto izročiti javni uporabi.

— Kako teče proizvodnja? Vse imamo vnaprej prodano, kar bomo letos izdelali v Metliki in Novem mestu! Naši potniki že sklepajo pogodbe za pomlad 1960. Od kod sredstva za obnovo? Večino bomo vzeli iz lastnih skladov, medtem ko sodelujeta pri gradnji ambulante tudi SGP Pionir in Keramika, opremil pa jo bo OZSZ Novo mesto. Pri stolpnicah računamo delno s soudeležbo, nekaj pa bomo najeli posojila.

Ko bo druga faza rekonstrukcije zaključena, pride spet na vrsto Metlika, ki ima za zdaj dovolj dela in nalog, da razvije in utrdi to, kar smo lani zgradili. Po letošnjem planu bo metliška predilnica predelala 328 ton volne, prihodnje leto že 540 ton, s tremi delovnimi izmenami. Letos samo podjetje Rašica želi od nas 100 ton, Angora 60 ton in pod., take potrebe bodo pa iz leta v leto večje. Delno zalagamo zdaj vso volnarsko industrijo v Sloveniji, nekaj blaga pa dobavljamo tudi v Zagreb in Karlovac. Zdaj pride pri nas na človeka povprečno na leto 2 in pol kilograma tekstilnega blaga, evropsko povprečje pa je 11 in pol kg; dela za vse naše tekstilne tovarne je torej več ko dovolj. Pri tem so odprte še možnosti za izvoz tekstila, celo v zahodne države.

— Kako bo z delovno silo v bodoče? Po končani drugi rekonstrukciji se bo število zaposlenih v našem kolektivu dvignilo — računajoč tudi metliški obrat — od sedanjih 500 na 880.

Pet let dela — in načrti bodo postali resničnost. Kdor pozna dosedanjo pot in lep razvoj dolenjskih tekstilcev, ta tudi v sedanje namere Novoteksovega kolektiva ne dvomi. Bršljin, delavsko središče Novega mesta, bo dobil novo podobo. **Tg.**

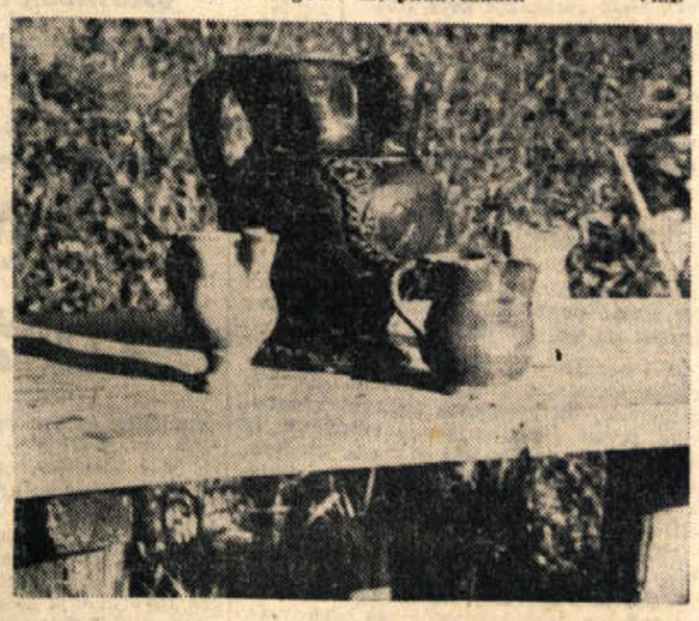

Jutri: 5. jubilejni mednarodni

Vinski sejem

Jutri dopoldne bodo na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani odprli 5. mednarodni vinski sejem, za katerega vlada doma in po svetu precejšnje zanimanje. Te dni so naši in tuji strokovnjaki pregledali nad 700 poslanih vzorcev prvovrstnih vin iz vsega sveta. Posebna komisija bo letos podelila razen zlatih, srebrnih in bronastih kolajn ter diplom poseben častni trak k zlati kolajni »Sampion 59«. Vinski sejem, katerega se bodo udeležili tudi naši vinogradniki, bo dal prav gotovo več pametnih spodbud za proizvodnjo kakovostnih vrst grozdja in pravilno šolanje vina

BETI na novi poti

Kaj vse lahko ustvari složnost v kolektivu

V Belokranjski trikotažni industriji se je poslovanje po ureditvi notranjih odnosov v podjetju temeljito spremenilo. Prav tako se je močno izboljšalo tudi delo organov delavskega samoupravljanja. Preje so bile pogoste razprtije med temi organi in nekaterimi člani vodilnega osebja, zdaj pa so odnosi prav lepi, tako med vodilnim in tehničnim osebjem kot tudi z vsemi ostalimi političnimi in družbenimi organizacijami v podjetju. Pri stanju, kakršno je bilo prej, seveda ni bilo nobene discipline v podjetju, kaj šele čuta odgovornosti do podjetja. Zdaj pa je stvar povsem drugačna. Delavci in drugi, skratka ves kolektiv je spoznal, **da je napredek podjetja odvisen le od enotnosti in skupnega prizadevanja vsega kolektiva. Najlepši dokaz za to je polletni uspeh podjetja. Poglejmo nekaj številk:**

Polletni plan proizvodnje **so presegli za 28%.** V primerjavi z istim razdobjem **lanskega leta pa se je proizvodnja povečala kar za 53%, medtem ko se je število zaposlenih znižalo za 24 delavcev. Tako se je produktivnost povečala kar za 40%.** Razen tega, da so precej povečali proizvodnjo, pa so močno okrepili tudi sklade podjetja. Čisti dohodek so v isti primerjavi povečali za 106%, sredstva skladov pa za 234%. Ker podjetje ni zvišalo cen svojim izdelkom niti ni spremenilo drugih instrumentov, pomeni, da je to izključno rezultat večjega prizadevanja delovnega kolektiva.

To je vsekakor lep uspeh, ki ga je pripisati predvsem ureditvi medsebojnih odnosov v podjetju samem, posebo še, če upoštevamo, da to podjetje doslej še nobeno leto ni doseglo svojega proizv. načrta. Seveda so takoj po ureditvi pričeli misliti na izboljšanje delovne organizacije, racionalnejše izkoriščanje strojev in stimulativnejše nagrajevanje delavcev. In tudi v tem so uspeli. Najprej so izmenjali skoraj vse vzorce in dali poudarek solidni izdelavi. Popraviti pa je bilo treba tudi nekaj kalkulacij, ker dosedanje sploh niso bile realne. S tem in z izboljšanjem prodaje in nabave surovin so zaloge izdelkov in polizdelkov desetkratno zmanjšali, pri tem pa malenkostno znižali še stroške prodaje. Tako jim je z novimi vzorci in novimi predmeti uspelo polno zaposliti tudi stroje, ki so jih prej uporabljali le za izdelovanje zimskih artiklov, s čimer se je efektivni čas strojev občutno povečal.

Seveda tudi: boljše nagrajevanje!

Na večje prizadevanje vsakega posameznika pa je najbolj vplivalo stimulativnejše nagrajevanje. Meseca februarja je bilo v tem podjetju samo 38% delovnih mest nagrajevanih po učinku; v juniju se je povečalo že na 57%. Seveda si še naprej prizadevajo čim več delovnih mest normirati, pozneje pa preiti tudi na nagrajevanje pa enoti izdelka.

Zelo koristna je tudi uvedba individualne ocene vsakega posameznika. Tarifne postavke so namreč v razponu, zato je prav od te ocene odvisna višina osebne tarifne postavke. Po tem načinu doseže delavec z istim razponom toda večjim lastnim prizadevanjem večjo tarifno postavko kot tisti, ki opravlja v enakem razponu enako delo, venadr manj prizadevno. Za primer poglejmo remontne delavnice. Tu se je prej večkrat zgodilo, da so bili stroji v popravilu tudi po več mesecev, medtem ko si zdaj prizadevajo, da jih čimprej in čimbolje popravijo.

Spričo vseh teh pokazateljev računajo v podjetju, da bodo lanskoletno proizvodnjo presegli za 100%, letošnji plan proizvodnje pa za 35%.

Ta primer nam jasno pove, kaj pomeni složnost kolektiva in zaupanje v svoje samoupravne organe pri uresničevanju ciljev in hotenj po večji produktivnosti in večji gospodarski moči podjetja.

Rihard Soper

ZDRAVILNA ZELIŠČA — NAŠE BOGASTVO

Naši gozdovi ponujajo mnogo zdravilnih zelišč in gozdnih sadežev, treba pa jih je pravilno izkoriščati, tako da ne škodujemo gozdnemu gospodarstvu. Kakor vemo, so naši gozdovi zeleno zlato, zato moramo dobro premisliti, kako bomo izkoriščali ta naravni zaklad.

Zdravilna zelišča uporabljamo doma za izdelovanje zdravil, zelo veliko pa uporablja zdravilnih zelišč industrija za izdelovanje likerjev, sokov, barvil in drugo. Prav bi bilo, da bi za tista zelišča in sadeže, katerih je po naših gozdovih malo, upoštevali zakonske predpise o zaščiti in varstvu prirode. Kontrola bi morala biti poostrena. Tudi ne bi bilo napačno, če bi koristniki zdravilnih zelišč prispevali v gozdni sklad določene vsote za obnovo in pospeševanje gozdnega gospodarstva, kajti zelišča in sadeži so postranki gozdni proizvodi.. **F.K.**

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Ta teden pride ameriški predsednik Eisenhower na obisk v Bonn, London in Pariz. V Bonnu bo ostal nekaj ur, v Londonu pet dni, v Pariz pa bo prispel drugega septembra. Vse je že pripravljeno za sprejem visokega gosta, toda ne samo protokol . . .

Baje bo zahodnonemški kancler Adenauer pozval Eisenhowerja, naj reši in ohrani zahodno enotnost — verjetno po bonnskih smernicah. V Londonu, kjer si konservativci manejo roke zaradi predvolilnega ugleda, ki jim ga bo prinesel petdnevni Eisenhowerjev obisk, bo premier Macmillan skušal pregovoriti svojega močnega »bratranca«, naj se še bolj nagne na angleško stran in naj ne podpira bonnske politike do Vzhoda. Francoski predsednik de Gaulle pa bo verjetno z bridkostjo povedal ameriškemu predsedniku to, kar ameriški predsednik že ve, da namreč Francija misli, da ne prejema od članic atlantskega pakta tiste podpore, ki bi jo zaslužila.

V nedavnem govoru je francoski ministrski predsednik Debré obtožil francoske zaveznike, da niso zavezniki, ker ne podpirajo Francije v njenih prizadevanjih in zahtevah (Alžirija). Značilno je tudi pripomnil, da Francija noče biti zdrobljena med dvema velikanoma. Pri tem je mislil na bližnje pogovore med Hruščevim in Eisenhowerjem. Njegove besede izražajo strah Bonna in Pariza, da se ne bi velika dva zmenila na tuj račun. Predsednik Eisenhower bo imel mnogo opraviti v Evropi, da bi svoje zaveznike prepričal o nasprotnem.

Predsednik sovjetske vlade Nikita Hruščev je pred kratkim izrecno dejal, da Sovjetska zveza ne bo prva obnovila poskusov z jedrskim orožjem. Ta izjava je bila zelo ugodno sprejeta v svetovnem tisku in čutiti je precejšnji pritisk na Zahodu, naj tudi ameriška in britanska vlada storita isto. Širijo se že glasovi, da obe zahodni vladi sicer ne bosta dali enake izjave, da pa sta se na tiho sporazumeli, da ne bosta niti ZDA niti Velika Britanija nadaljevale s poskusi. Ta »tiha« obveznost naj bi bila podaljšana za leto dni. Pritisk tega gibanja je baje tako močan, da nekateri govore celo o odgoditvi preizkusa prve francoske atomske bombe v Sahari.

EISENHOWER V EVROPI

V Laosu, v Indokini, se položaj še bolj zapleta. Laoški kralj Sisavang Vong je imenoval za svojega naslednika princa Savang Vathana. Pravijo, da zato, ker je bolan. Ni dvoma, da je stari kralj bolan, kakor tudi ni dvoma, da so v državi spopadi. Vsaka stran vali vso krivdo za nemire na nasprotnika in obratno. Pri tem je težko ugotoviti krivdo Vietnama in krivdo Pekinga oziroma Hanoja za sedanje spopade v Laosu. Vsega ni gotovo kriva samo ena stran in čeprav je težko ugotoviti premike na laoško-kitajski in laoško-vietnamski meji, vendarle obstaja sum, da ima laoška kriza morda nekoliko podobno vlogo kot tako imenovana formoška kriza. Svet namreč stoji pred važnimi sestanki državnikov najmočnejših držav in Kitajska je nekam odrezana od tega. Morda bi nemiri v Laosu lahko spet pritegnili ne samo pozornost Washingtona, ampak predvsem pozornost Moskve na velikega soseda.

Odnošaji med Indijo in LR Kitajsko doživljajo zdaj krizo. Ta kriza se je začela nekako z neredi v Tibetu in z intervencijo kitajske vojske na »strehi sveta«. Indija je storila vse, da je ohranila svoje nevtralno stališče, čeprav je bilo to včasih težko zaradi notranjega razburjanja duhov. Potem je tukaj vprašanje kitajskih zemljevidov, na katerih je precejšnji del indijskega ozemlja kitajski. Potem gre za zbiranje kitajskih čet ob tako imenovani Mac Mahonovi liniji in odrekanje veljavnosti te linije po Kitajcih. Naposled je čutiti v zraku napetost zaradi večje ostrine v kitajski zunanji politiki, ki bi tudi utegnila biti poskus pritegniti pozornost nase oziroma zahtevati udeležbo pri razgovorih na najvišji ravni.

Oceno vsakokratnega položaja je zelo težko dati, ker se ta nenehno spreminja in ker se posamezni dogodki, gibanja, prizadevanja in dejanja tako med seboj prepletajo, da lahko danes incident na ulicah najbolj neznane azijske državice odmeva v prestolnicah sveta in spet ogrozi mir, ki še ni utrjen ne zavarovan in ne zajamčen. Zato javnost z veliko napetostjo spremlja sedanji Eisenhowerjev obisk v Evropi, kakor bo spremljala obisk Hruščeva v ZDA, Eisenhowerjev obisk v ZSSR in potem, upajmo, tudi sestanek na najvišji ravni, ki naj premakne stvari z mrtve točke.

Nekaj o gobah

O gobah je bilo že marsikaj napisanega, kako jih spoznamo, katere so užitne in neužitne in drugo. Zdi se mi pa, da nabiralci gob še vedno premalo poznajo »gobarstvo«.

Dolenjski gozdovi so precej bogati na tem gozdnem sadežu, ki ima važno vlogo pri prehrani ljudi. V tistih krajih, kjer ni industrije, imajo ljudje z nabiranjem gob prav dober zaslužek, saj je znano, da gredo suhe gobe dobro v denar.

Užitni goban ali jurček je ljudem zelo znana goba, saj jo dobro poznajo tudi otroci. Klobuk jurčka je poleti na soncu temnorjav, v senci svetlosiv ali celo bled, jeseni pa ima klobuk bolj temne, črnosive barve, zato mu tudi pravijo ajdovček.

Gobe nabiramo navadno v suhem vremenu in jih takoj režemo in sušimo. Nabiramo samo tiste gobe, ki jih dobro poznamo, ker se zgodi, da razni brezvestneži naberejo gobe, ki jih ne poznajo, in jih zrežejo med jurčke, da bi s tem pridobili na teži. Pri nabiranju gob moramo vedno misliti na to, kako nabiramo, saj jih bomo jeseli ali prihodnje leto spet nabirali, zato moramo biti pazljivi.

Gobe je treba narahlo odtrgati, da ne poškodujemo podgobja oziroma korenin. Črvive in prestare gobe puščamo v gozdu, ker so brez vrednosti, in nabiramo le lepe, dorasle gobe. Tudi ni prav, da gobe, ki jih ne poznamo, uničimo ali pohodimo, ker bodo prav prišle tistemu nabiralcu, ki jih dobro pozna. Takoj ko gobo utrgamo, jo moramo očistiti prsti, ker se sicer posuši med sušenjem in tako jurčki izgubijo vrednost, ker niso čisti. Zelo važno je tudi rezanje gob. Režemo jih na enakomerne lističe, debele 1,5 do 2 mm. Tako blago ima boljšo ceno. Inozemski kupci posebno pazijo na to, kako so gobe rezane in sušene.

Pri sušenju gob pa bi morali nabiralci upoštevati naslednje: gobe sušimo na soncu in zraku. Sončna toplota in zrak morata imeti dostop do narezanih jurčkov od vseh strani, sicer se ne suše lepo. Lepi beli jurčki so samo tisti, ki se sušijo na soncu. Sušimo na deskah ali retah, najbolje pa se posuše na rešetih. Med sušenjem moramo gobe obračati, proti večeru pa jih spravimo v sobo. Ko so jurčki popolnoma suhi, jih moramo spraviti do oddaje v zračnem prostoru.

Vsak nabiralec gob bi se moral zavedati, da je od njegovega nabiranja, sušenja in spravljanja odvisno naše trgovanje s tujimi deželami.

Fr. Kopič

Z novomeškega živinskega sejma

V ponedeljek 24. avgusta je bilo pripeljanih na novomeški živinski sejem 17 prašičev v starosti 3 do 6 mesecev po 4.500 do 14.500 dinarjev in 1765 prašičev v starosti 6 do 12 tednov po 2.500 do 4.500 dinarjev. Prodanih je bilo 1.337 repov.

Nož v hrbet

V soboto 15. avgusta ob 24. uri so se stepli fantje iz Gradaca in okoliških vasi pred gostilno Antona Križana v Gradacu. Pretepačem se je približal Marjan Sobar iz Gradaca. Božidar Pevec ga je brez povoda zabodel z nožem v hrbet. Povzročil mu je hudo telesno poškodbo.

Upajmo, da bodo bojeviti fantje prejeli na sodišču tako »nagrado«, da jih bo za vedno minilo veselje do pretepov!

V okolici Kosovske Mitrovice so odkrili nova nahajališča azbesta. Dosedaj raziskane rezerve cenijo na 5,5 milijona ton rude. Preizkušanje novega materiala je pokazalo, da je zelo dober in da ga bo moč uporabljati tudi v tekstilni industriji.

V tem tednu nabiramo

Cvetje rdeče deteljice (100 dinarjev), rmana brez pecljev (50 dinarjev).

List hribske rese (500 dinarjev), breze brez rumenih listov (30 dinarjev), divjega kostanja brez debelega peclja (40 dinarjev), slezenovca (180 dinarjev), melise (140 dinarjev), trpotca ozkolistnega (70 dinarjev), robide (40 dinarjev), maline (40 dinarjev), bršljina — bršlan (70 dinarjev).

Rastlina zlate rozge (60 dinarjev), črnobine — črnabil (80 dinarjev), gladišnika (36 dinarjev), hribske rese (200 dinarjev), kopitnika s korenino (75 dinarjev), tavžentrože (70 dinarjev), rmana (30 dinarjev), vodne kreše (150 dinarjev), ptičji dresen — moravka (40 dinarjev), breskovega dresna brez debelih stebel (30 dinarjev).

Korenine arnike (350 dinarjev), bluščrezan kot gobe (160 dinarjev), regrat rumeni (125 dinarjev).

Plodove češmina (120 dinarjev), črnega trna — oparnice (50 dinarjev) bezga (100 dinarjev)

Razpis

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE

»PIONIR« NOVO MESTO

sprejme takoj v službo:

VEČ STAVBENIH MIZARJEV
VEČ STAVBENIH KLJUČAVNIČARJEV
VEČ AVTOMEHANIKOV
VEČ VAJENCEV — POLAGALCEV UMETNEGA KAMNA (teracerjev)

Pismene ponudbe poslati na gornji naslov do 10. septembra 1959. Osebni obisk vsak dan od 6. do 14. ure.

Nevernim Tomažem iz nekaterih belokranjskih vasi objavljamo danes fotografijo iz okolice Dragatuša: tu so bili letos aprila še neplodni steljniki, julija pa lep oves, ki je segal odraslemu človeku skoraj do ramen. Pridelek je bil že v prvem letu nad povprečjem. To je pravilna pot za ureditev starega vprašanja: kaj z belokranjskimi steljniki? Treba jih je urediti v plodne, donosne, bogate njive! Nova, 400 hektarov velika njiva nastaja tam, kjer je dolga desetletja črpala zemljo samo praprot in korenine belih brez. Tu se bo pokazala vsa prednost in velika koristnost mehanizacije in uporabe umetnih gnojil v sodobnem kmetijstvu!

S sekiro po glavi

5. avgusta je Avgust Vrečar iz Kompolja pri Sevnici udaril s sekiro po glavi svojo ženo Matildo in jo hudo telesno poškodoval. Prepeljali so jo v novomeško bolnišnico, moža pa so organi TNZ zaradi tega dejanja priprli. Vrečar je podvržen pijančevanju. Ženo je že dalj časa pretepal in mučil. Zaradi nemogočih razmer doma je odšla tudi njegova hči po svetu.

Kaj vse naredi alkohol, če ga ne pijemo pametno!

Strela je divjala

13. avgusta ob 15. uri je udarila strela v hišo Emila Zorka iz Dobrave. Lastnik hiše je bil huje poškodovan. Prepeljali so ga v bolnišnico. Strela je lažje oplazila še Franca Zorka in Ano Žugič, poškodovala vso električno napeljavo v vasi Dobrava in ubila kravo Emila Zorka.

● Francija je uradno opozorila britansko zunanje ministrstvo na nespoštljive kritike predsednika de Gaulla v britanskem tisku in pripomnila, da bi bilo nevarno za obe državi, če bi se ti napadi na de Gaulla nadaljevali in še poostrili.

Kratke IZ RAZNIH STRANI

● »Primorski dnevnik« piše, da so se v ZDA pojavile novice o možnosti obiska predsednika FLRJ Tita v ZDA, še preden so se polegli prvi komentarji o dogovorjenem obisku Hruščeva. Vest, ki so jo v ZDA sprožili, je po pisanju »Primorskega dnevnika« vzbudila zanimanje tudi v diplomatskih krogih v Beogradu, ki sodijo, da je po dogovorjenem obisku Hruščeva neutemeljeno vsako nasprotovanje morebitnemu obisku predsednika Tita.

● »Jugoslavija je zelo priljubljena v deželah Latinske Amerike. Ne samo državnikom, ampak tudi narodom v Latinski Ameriki je znano, da vodi Jugoslavija načelno politiko miru,« je izjavil po vrnitvi v domovino Vladimir Popović, ki je vodil jugoslovansko misijo dobre volje po državah Latinske Amerike.

● Preiskovalna komisija iraške vlade, ki je preiskovala vzroke izgredov v Kirkuku, je končala delo. Komisija se je vrnila v Bagdad, kjer bo poročala vladi. Člani komisije so zaslišali več sto prič. V neredih v Kirkuku prejšnji mesec — julija — je bilo ubitih baje nekaj sto ljudi.

● Kitajska oblastva v Tibetu so poslala indijskemu konzulatu v Lasi opozorilo, naj Indijci ne prihajajo na obisk v Tibet. »Vsakdo, ki bo obiskal Tibet kljub temu opozorilu — je rečeno v sporočilu — bo storil to na lastno odgovornost.« Iz poročila je tudi razvidno, da izvajajo Kitajci odločne operacije proti upornikom in da potemtakem upor še traja.

● Združenje pridelovalcev sladkornega trsa na Kubi je zahtevalo od predsednika Fidela Castra, naj zapleni 43 izmed 61 sladkornih rafinerij, ker njihovi lastniki ne izpolnjujejo svojih obveznosti do proizvajalcev.

● Ameriški zunanji minister Herter je izjavil, da nima nobenih podatkov o tako imenovanem sovjetskem predlogu, po katerem naj bi Zahodna Nemčija prevzela nadzorstvo nad zahodnim Berlinom, če bi tudi zahodne sile umaknile svoje vojaštvo iz tega mesta.

● Tunizijski predsednik Habib Burgiba je sporočil, da bo Tunizija s prvim oktobrom letos prekinila carinsko zvezo s Francijo.

KMEČKI ČLOVEK in življenjsko zavarovanje

Na področju ljudske republike Slovenije je danes v veljavi 254 tisoč življenjskih zavarovanj. Njih število iz meseca v mesec narašča. Število zavarovancev je sicer nekoliko nižje kot število zavarovanj, ker imajo posamezni zavarovanci po dve in tudi po več življenjskih polic.

Pri ocenjevanju in primerjanju razširjenosti življenjskega zavarovanja moramo upoštevati, da sprejema Državni zavarovalni zavod v življenjsko zavarovanje le osebe od 18. do 65. leta starosti, medtem ko mlajše in starejše ter težje bolne osebe za zavarovanje ne pridejo v poštev. Za življenjsko zavarovanje pride torej pri nas v poštev le približno polovica prebivalstva.

Tako je v Sloveniji zavarovana nekako ena tretjina prebivalstva, ki ga lahko zajame to zavarovanje. Ta razširjenost je sicer še precej pod višino, ki jo dosega življenjsko zavarovanje v mnogih naprednih državah — ponekod je že toliko življenjskih zavarovanj kot prebivalcev — vendar so doseženi rezultati za naše razmere kar zadovoljivi. Število življenjskih zavarovanj je namreč danes pri nas skoraj štirikrat večje, kot je bilo neposredno pred zadnjo vojno.

Prav gotovo je zanimivo vedeti, koliko je danes med življenjskimi zavarovanci kmečkih ljudi. Žal ne razpolagamo s povsem točnimi podatki. Po grobi cenitvi jih je okoli 15 tisoč. Če računamo, da je socialno nezavarovanega kmečkega prebivalstva okoli 400 tisoč, moramo ugotoviti, da je zavarovano komaj sedem in pol odstotka kmečkega prebivalstva, ki pride v poštev za zavarovanje. Potemtakem je razširjenost življenjskega zavarovanja med kmečkim prebivalstvom globoko pod povprečjem za vse prebivalstvo. V življenjsko zavarovanje je namreč zajeto:

43.0 odstotkov nekmečkega,
7.5 odstotkov kmečkega in
33.0 odstotkov vsega prebivalstva, ki pride v poštev za zavarovanje. — Pri nekmečkem prebivalstvu je torej življenjsko zavarovana povprečno skoraj vsaka druga za zavarovanje sposobna oseba, pri kmečkem prebivalstvu pa pride ena polica povprečno na vsako trinajsto za zavarovanje sposobno osebo. Življenjsko zavarovanje je torej med nekmečkim prebivalstvom šestkrat bolj razširjeno kot med kmečkim.

ZAKAJ JE MED KMEČKIM PREBIVALSTVOM ŽIVLJENJSKO ZAVAROVANJE ŠE TAKO MALO RAZŠIRJENO?

Preden skušamo odgovoriti na to vprašanje, naj ugotovimo, da je velika večina nekmečkega prebivalstva deležna socialnega zavarovanja. Na podlagi tega dejstva in na podlagi prejšnjih ugotovitev moremo trditi, da je velika večina življenjskih zavarovancev tudi socialno zavarovana. Njim je torej življenjsko zavarovanje koristno, morda celo zelo potrebno dopolnilo socialnega zavarovanja.

Socialno zavarovanje nudi vsem zavarovancem enake ugodnosti, enake oziroma iste vrste dajatve. Ne upošteva pa posebnih potreb in želja posameznikov. Življenjsko zavarovanje v kombinaciji z nezgodnim pa zadovoljuje mnoge potrebe in želje tako glede višine kot glede načina zavarovalne zaščite. Zelo važna je socialna in gospodarska vloga življenjskega zavarovanja ob zavarovančevi smrti, zlasti, če ta nastopi, še preden je preskrbljena njegova družina. Če pa zavarovanec doživi potek zavarovalne dobe, mu izplačana zavarovalna vsota lahko dolgo služi — odvisno je pač od njene višine — za kritje razlike med polnimi prejemki in pokojnino. Zato je danes pri mnogih življenjskih zavarovanjih dogovorjeno toliko trajanje, da hkrati potečejo polna službena leta in življenjsko zavarovanje. Zelo priljubljeno je tudi zavarovanje v korist otrok, ki naj jim izplačilo dogovorjene zavarovalne vsote ob določenem roku olajša šolanje oziroma pot v samostojno življenje.

Če se je izkazalo življenjsko zavarovanje v povezavi z nezgodnim kot koristno in potrebno dopolnilo socialnega zavarovanja, je vsekakor še toliko bolj potrebno kmečkemu človeku, ki ni deležen socialnega zavarovanja. Ali ni kmečka družina prav tako potrebna primerne zavarovalne zaščite, če gospodar ali gospodinja prezgodaj umre ali pa postane zaradi nezgode za delo nesposoben? Tudi za šolanje oziroma izplačilo otrok je treba pravočasno priskrbeti primeren znesek. Ko kmečki gospodar ali gospodinja po dolgem trudapolnem delu izročita posestvo enemu izmed svojih otrok in se umakneta v svoj kot, ali jima ne bi bila takrat dobrodošla primerna vsota, ki bi jima zagotovila ustrezno rento za kritje drobnih osebnih izdatkov? Res je sicer, da si kmečki človek za svoj življenjski večer zgovori svoj del, to je hrano, stanovanje, razsvetljavo in kurjavo, za kritje raznih potreb vsakdanjega življenja pa mu je potrebna tudi še gotovina, danes še mnogo bolj kot včasih. Čim višji je življenjski standard ljudi, tem večje so te potrebe. Pravočasno je treba priskrbeti tudi sredstva za plačilo morda nujno potrebnega zdravljenja, zdravil in podobnega. Neprijetno je biti v tem pogledu povsem odvisen od uvidevnosti in finančne moči svojih otrok. Ta sredstva si kmečki človek za svoja stara leta zagotovi s pravočasno sklenitvijo primernega življenjskega in nezgodnega zavarovanja pri Državnem zavarovalnem zavodu.

Kmečkega človeka je težko pridobiti za kaj novega. Ko pa se prepriča, da je stvar dobra in koristna, potrebna in varna, se odloči in potem tudi drži. Kar poglejmo zavarovanje proti požaru! Ni več kmečke hiše brez police za zavarovanje proti požaru.

Seveda življenjsko zavarovanje med kmečkim prebivalstvom ni povsod enako razširjeno. So vasi, kjer se razširjenost že močno približuje povprečku za vse prebivalstvo. Najdemo pa še tudi vasi, kjer ni življenjsko zavarovan niti en kmečki človek. Ni jih veliko — na prste jih moremo našteti — vendar so še!

Kakor v drugih državah, tako opažamo tudi pri nas, da je razširjenost življenjskega zavarovanja v precejšnji meri odvisna od naprednosti, razgledanosti prebivalstva in od razvitosti njegovega socialnega čuta. Saj pravijo, da gostota življenjskega zavarovanja lahko služi tudi kot merilo kulturne stopnje.

Pa še nekaj je, kar močno vpliva na razširjenost življenjskega zavarovanja na posameznem področju. To je sposobnost in prizadevnost zavarovalnega zastopnika. Še danes naletimo na ljudi, ki življenjskega zavarovanja sploh ne poznajo, ker jim ga ni še nihče temeljito razložil in jim ga svetoval. Res je tudi, da je Državni zavarovalni zavod posvečal doslej več pozornosti življenjskemu zavarovanju med delavci in uslužbenci, odslej pa ga bo skušal čimbolj približati tudi kmečkemu človeku. Poskrbel bo, da bo le-ta spoznal njegov ustroj, njegov pomen in njegove koristi za posameznika, za družino in končno tudi za skupnost. Več bomo tudi pisali in poročali o tej vrsti zavarovanja. Prepričani smo, da si bo življenjsko zavarovanje odslej vedno hitreje utiralo pot tudi v kmečke družine, saj ni naš kmet samo dober gospodar, temveč je tudi dober mož, skrben oče in napreden človek. Zato naj naš kmet poskrbi za družino, naj poskrbi zase in za svoja stara leta s sklenitvijo primernega življenjskega zavarovanja.

Tone Jeglič

6 stanovanjskih skupnosti

bo v novomeški občini — Reorganizacija trgovin: glavna točka zadnje seje obeh zborov občinskega ljudskega odbora Novo mesto

V petek 21. avgusta je bila v Novem mestu seja obeh zborov občinskega ljudskega odbora Novo mesto. Odborniki so razpravljali predvsem o blagovnem prometu, reorganizaciji trgovin, o dodelitvi lovišč lovskim družinam. Sprejet je bil odlok o določitvi območij, kjer se lahko ustanove stanovanjske skupnosti, in še nekateri drugi odloki.

Razprava o blagovnem prometu je pokazala, da je tudi pri nas nujno treba preiti na specializirane trgovine, saj se nekatere take, ki jih imamo že vrsto let (Usnje, Drogerija), obnesejo. Le taka specializirana trgovina lahko popolnoma zadovolji okus potrošnika. Plan prometa trgovin je v naši občini) za 36% pod republiškim povprečjem, kar pomeni, da naši občani porabijo teh 36% denarja v drugih trgovinah, predvsem v Ljubljani in Zagrebu, ki so bolje založene in imajo boljšo izbiro. Krivda za ta odtok denarja leži torej na naši zastareli trgovini.

Ugotovljeno je bilo še, da je preskrba Novega mesta s kmetijskimi pridelki slaba. Če bi imela trgovska podjetja hitri dostavni avtomobil, bi lahko vsak trenutek oskrbela svoje poslovalnice z vsemi vrstami blaga, predvsem pa s kmetijskimi proizvodi, ki bi jih kupovala pri okoliških kmetijskih zadrugah.

O predlogu odločbe o ustanovitvi in oddaji lovišč lovskim družinam na območju občine so razpravljali dalj časa, vendar odločba ni bila sprejeta. Posebna komisija bo skupno z okrajno lovsko zvezo o nji ponovno razpravljala in jo predložila v potrditev na naslednji seji.

Z manjšimi dodatki je bil sprejet predlog odloka o določitvi območij, kjer se lahko ustanove stanovanjske skupnosti, ki določa, **da se lahko ustanove stanovanjske skupnosti v Gornji Straži, Dolenjskih Toplicah, Šentjerneju in tri v Novem mestu (Novo mesto - center, Novo mesto - Bršljin in Novo mesto - Kandija).** Funkcije stanovanjskih skupnosti lahko prevzamejo krajevni odbori, seveda le tam, kjer obstojajo.

Nadalje je bil sprejet še odlok o pogojih za oddajanje stanovanj v družinskih stanovanjskih hišah in etažnih stanovanjih, ki so državljanova privatna lastnina (ta odlok podrobno določa pravice in dolžnosti lastnika hiše, ki daje stanovanje v najem) in odlok o lastništvu in ravnanju s psi.

Sprejet je bil tudi sklep, da bodo na prihodnji seji razpravljali o kmetijstvu in sicer o investicijah, kooperaciji in združevanju kmetijskih posestev.

Predsednik ObLO Maks Vale bere predlog o podelitvi častnega meščana slovenskemu slikarju, akdemiku Božidarju Jakcu. Sklep o podelitvi je bil soglasno sprejet

Montiranje jeklene konstrukcije novega pančevskega mostu, sestavljenega iz petih, po 160 m dolgih in kakih 8.000 ton težkih delov, se bo začelo 1. oktobra. Ogrodje bodo postavili na razširjene glavne opornike sedanjega mostu. Novi most bo širok 30 m; imel bo dvoje, po 7 m širokih vozišč, dve stezi za pešče po 1,5 m in dvotirno železniško progo.

Tovarna strojev »Ivo-Lola Ribar« v Železniku je sklenila pogodbo o zgraditvi 12 novih ter o preureditvi in razširitvi 9 že obratujočih opekarn v Jugoslaviji. Vsaka izmed njih bo izdelala letno 10 do 40 milijonov opek. Največjo opekarno z zmogljivostjo 40 milijonov opek letno grade v Vreocih.

Na naši največji ponikalnici Trebišnjici so začeli graditi sistem hidrocentral, ki bodo dajale okoli 2,5 milijonov kilovatnih ur električne energije. Ogromno umetno jezero bo akumuliralo večji del vode Trebišnjice med Bilečo in Trebinjem.

»Miško« je pri fotografiranju pokazal jezik in tudi tako potrdil Veronino pripovedovanje: »Veste, taki kot otroci so, tile moji telički...«

53 teličkov v Podhosti

Obisk v vzornem pitališču KGP Novo mesto

»O, sem brala te dni v Dolenjskem listu, ko ste pisali »Kaj delajo v Podhosti«! V vasi smo se že menili, kaj naj bi bilo, pa so ljudje kmalu rekli: Verona, o pitanju telet bodo pisali!«

Tako me je pozdravila Verona Saje v soboto pozno popoldne, ko sem jo obiskal v velikem hlevu v Podhosti sredi njenih 53 prijaznih štirinožnih prijateljčkov. Ko sta mi pred dnevi tovariša Dušan Mulej, direktor KGP Novo mesto, in Lojze Bradač pohvalila njeno delo, nisem mogel verjeti, da bom našel v tako velikem kmetijskem obratu samo eno žensko. Pa je res: v Podhosti redi Verona s hčerko Angelco nad 50 lepo raslih teličkov, ki so jih kupili na zadružnih dogonih v vseh predelih okraja. Tu stoje v dveh dolgih vrstah kot v »živalskem otroškem vrtcu« — in da prav ničesar ne pogrešajo, je predvsem zasluga tovarišice Verone.

»Najprej so pripeljali deset telet, to je bilo kmalu po 2. juniju, ko sva prišli s hčerko iz Soteske v tukajšnji obrat KGP; potem enega, pa spet 4, in 2, in 14 in tako naprej.. Vse je v redu, samo ko bi bila še voda! Zdaj morava z dekletom znositi vsak dan iz Radošce do 350 litrov vode, ki jo grejeva in potem porabiva za pitanje. Telički dobijo zjutraj, opoldne in zvečer namočene otrobe, močna krmila in umešano mleko, vmes nekaj otave. Kar lepo uspevajo; dvakrat na mesec jih tehtajo. Prvi, ki so jih pripeljali, imajo zdaj že čez sto kilogramov. Povprečno pridobe v 14 dneh po 9 kilogramov; veterinar jih večkrat obišče, tovariš France Kovačič iz Občic, ki je delovodja obrata, pa prav tako. Telički so pridni; dobivajo po dve vrsti »djete«, manjši posebno hrano, malo večji spet drugačno...« Tako je odgovarjala tovarišica Verona na moja radovedna vprašanja.

Če ima delo rada, mi ni bilo treba vprašati. Čeprav sem to vedel že prej, me je snaga v hlevu zares presenetila. Verona telička tudi umije z vodo, če je umazan — »tako kot malega otroka ga moraš oskrbovati« mi je še povedala, ko sem jo naprosil, da sta s hčerko spravili najstarejšega telička pred hlev, kjer sem ju fotografiral. »To je Miško!« je povedala Angelca; nekaterim, ki jih obe že tri mesece poznata, sta dali namreč tudi imena.

Nad 50 privezanih teličkov je v Podhosti. Hlev je poln zadovoljnih glavic, ki se sklanjajo v jasli in pogledujejo proti vratom, če se bosta prikazali Verona ali Angelca. Tu ni kosila smrt pri 60, 70 kg; v pitališčih bodo dosegli junički tudi do 300 in še več kilogramov! Le tako bomo napolnili mesnice in odpravili pomanjkanje teletine, čeprav bo treba še nekaj mesecev počakati. A začeti je bilo treba: obrat KGP v Podhosti je ena izmed postojank, kjer hočemo kmetovati po novem. Z ljudmi, kot je Verona Saje, polna požrtvovalnosti in ljubezni do poklica, bomo take naloge lahko uresničevali. **Tg.**

V prvem polletju: 43%

Poiskati moramo vse možnosti za čimvečjo proizvodnjo in pravočasno izpolnjevanje vseh planov

V sredo, 19. avgusta, je bil v Novem mestu sestanek predsednikov občinskih ljudskih odborov, direktorjev podjetij in predsednikov delavskih svetov. Na tem sestanku so razpravljali o izvršitvi polletnega plana, o tarifni politiki in o možnostih, da bi petletni plan izpolnili v štirih letih.

Skoro vse gospodarske panoge v državi občutno presegajo postavljene plane. Brutoprodukt se dviga hitreje kot se zaposluje nova delovna sila. Naše kmetijstvo pa že krije domače potrebe in nam ni treba več uvažati kmetijskih proizvodov. Zato lahko računamo, da bo zvezni petletni plan dosežen povsod v štirih letih (seveda se bo treba za dosego tudi potruditi), razen v investicijah, kar pa si lahko štejemo samo v dobro. K temu uspehu je prispevala največ nova tarifna politika.

Naš okraj je dosegel v prvem polletju svoj letni plan s 43%, kar predstavlja v primerjavi z istim obdobjem lani 122%. Upoštevati pa moramo, da imamo v našem okraju precej podjetij sezonskega značaja (opekarne, Kremen, gradbena podjetja in del kmetijskih posestev), ki pokažejo svoj uspeh šele v drugem polletju.

Kakor smo že povedali, ima precej zaslug za uspešno izpolnjevanje plana nova tarifna politika. Od 263 novih tarifnih pravilnikov pa jih 11 še ni potrjenih. Vse pravilnike, posebno pa premijske, bo treba še izpopolnjevati. Premije morajo res temeljiti na učinku dela in ne smejo biti le nekako formalno višanje plač. Odpraviti je treba tudi to, da so delavci v enem kraju preveč različno plačani, če ta razlika ne temelji na večji in boljši proizvodnji. Pri določanju tarifnih postavk je treba upoštevati še nekatere specifičnosti podjetij, kot so monopolistični položaj in druge.

V razpravi je bilo tudi ugotovljeno, da investicije v okraju zaostajajo predvsem zaradi pomanjkanja projektivnih kapacitet in zaradi zapletene tehnične dokumentacije, ki mora biti priložena načrtom. Ni slučaj, da je kaka stavba prej zgrajena, preden je končan in odobren zadnji gradbeni načrt. Potrebe zahtevajo, da se ustanovi pri okraju projektivni biro.

Za prihodnji dve leti je bilo predvideno za naše kmetijstvo 1,5 milijarde dinarjev investicij, vendar bo ta vsota investirana že v prihodnjem letu. Republiška Kmetijska banka bo pomagala kmetijskim gospodarskim organizacijam s predujmi in premostitvenimi krediti in dala na razpolago tudi sredstva brez natečajev, samo da jim bo s tem pomagala pri hitrejši izgradnji in proizvodnji. Naše kmetijstvo mora namreč do leta 1961 dajati za eno tretjino več mesa in mleka kot lani.

Podjetja bodo pripravila še analize o možnosti povečanja proizvodnje. O njih bodo razpravljali zbori proizvajalcev, zbori volivcev, delovni kolektivi in drugi. Zagotoviti je treba namreč, da bo konec leta čim lepši finančni uspeh in da bodo plani doseženi ali pa preseženi. *J. P.*

Kratkovidnost, ki tepe

IZ SEVNICE SMO DOBILI TOLE PISMO:

»Kmetijska zadruga Sevnica je v preteklem letu organizirala proizvodnjo italijanske pšenice v kooperaciji pri 72 kmetovalcih na 32 ha. Kmetovalci so sejali z velikim nezaupanjem ter vse do žetve godrnjali o slabi rasti italijanke in pričakovali slab pridelek. Pri mlačvi pa so bili ugodno presenečeni tudi največji neverneži. Povprečni pridelek je za področje zadruge 40,3 q, kar predstavlja trikratni pridelek domačih sort. Posamezni kooperanti, ki so v vsem upoštevali navodila kmetijske službe, pa so dosegli tudi večji pridelek. Tako so Simončič iz Kompolja, Starič iz Brezovega, Abram iz Kladja, Rozman iz Loga in drugi dosegli od 50—54 q pridelka pšenice na ha, kar je za območje zadruge rekordni donos, ki ga doslej ni bil še nihče dosegel.

V upravi KZ so bili prepričani, da bodo letošnji plan jesenske setve z lahkoto dosegli 100%. Toda zmotili so se. Kmetje se nočejo vključiti v pogodbeno proizvodnjo (kooperacijo), temveč hočejo z lanskim semenom pridelovati italijanko sami...«

Pri tem pa kmetje pozabljate, da za večji pridelek pšenice ni dovolj samo seme italijanke. Potrebna so tudi umetna gnojila. Vedeti morate, kdaj in koliko je treba gnojiti ter kakšna gnojila morate uporabljati. Gnojite ob nepravem času ali pa uporabljate nepravi gnoj in nepravilne količine in pridelek bo slab ali pa ga sploh ne bo. Pšenico je treba škropiti. Spet ne boste vedeli ne kdaj ne s čim. Če pa ne boste škropili, vam bo plevel uničil veliko pridelka. Za italijanko je točno določeno, kdaj jo morate sejati, določeno je, kako globoko je treba orati in kdaj požeti. Razen tega se italijanka rada osiplje, če ni pravočasno in hitro požeta.

Kako boste globoko orali, če nimate traktorja? Kako boste vedeli, koliko in kdaj je treba gnojiti, če niste strokovnjaki? Kako boste hitro poželi, ko nimate kombajna? Zadruga bo skrbela najprej za svoje potrebe in potrebe kooperantov. Kupila bo gnoj, škropivo, seme in drugo zase in za kooperante, če bo kaj ostalo, bo prodala vam. Kooperanti bodo dobili gnojila po ugodnejših cenah. Zadruga bo najprej globoko zorala svoje njive in njive kooperantov. Zadruga bo najprej požela svoje njive in njive kooperantov. In strokovnjaki tudi ne bodo dajali nasvetov nekooperantom, zadruge in kooperante pa zanemarili.

Letošnja žetev je dokazala, da je kooperacija koristna za kmeta in zadrugo. Pameten kmet se ne bo obotavljal in bo šel letos ponovno v kooperacijo, saj vidi, kakšne ugodnosti mu nudi nov način gospodarjenja proizvodnje. Kdor pa ne spregledi prednosti kooperacije, je zaostal. Če je zaostal in tega kljub pomoči družbe noče spregledati, potem mu moramo reči, da bo ostal po svoji krivdi revež.

Pred setvijo v Mirenski dolini

se je sestal zadružni svet Kmetijske zadruge Mirna in ugotovil, da bodo načrt jesenske setve dosegli, ponekod pa tudi presegli

V nedeljo 16. avgusta je zasedal zadružni svet Kmetijske zadruge Mirna. Navzoči so bili predstavniki krajevnih množičnih organizacij ter predsednik OZZ Novo mesto Tone Pirc.

Svet je pregledal delo in uspehe zadruge v prvem polletju in ugotovil, da bo plan jesenske in spomladanske setve dosežen, ponekod celo presežen. Upravnik zadruge Vilko Marin je povedal, da ima zadruga pri sklepanju pogodb boljše uspehe, ker imajo kmetje-kooperanti že izkušnje in vedo, da jim to prinaša korist. V hribovskih predelih, kjer ne uspevajo pšenice italijanskih vrst, bodo morali proizvajalci proizvodnjo preusmeriti v živinorejsko in poskrbeti za izboljšanje krmnih baz. S pogodbenim sodelovanjem bodo tudi izboljšali travnike, izvedli manjše melioracije, obnovili stare jarke, da bo voda spet odtekala v Mirno, travnike pa pognojili. Za ta dela je predvidenih 500.000 din.

Zadruga je pridobila nove površine v izmeri 66 ha in se bo v prihodnosti bavila predvsem z živinorejo. V Zapužah bo obnovila staro gospodarsko poslopje, kjer bo prostora za 200 glav goveje živine. Njive bodo zasejali z deteljišči, travnike pa preusmerili v prave pašnike, da bo dovolj krme za živino. Vse površine bodo obdelane s potrebnimi stroji, s čimer bo problem delovne sile rešen. Ko bo na Mirni zgrajena sušilnica, bo zadruga začela pridelovati tudi vrtnine.

Kmetijska zadruga Mirna nima za obdelovanje na razpolago dovolj strojev, zato jih bo morala nekaj kupiti.

Svet je razpravljal še o investicijah in najetju posojil, o določitvi delovnih mest v zadrugi in o štipendiranju strokovnega kadra. Sedaj štipendira zadruga 8 učencev srednje kmetijske šole.

Sprejetih je bilo več sklepov, na podlagi katerih se bo razvijalo bodoče delovanje zadruge. **Jože Jaklič**

Naročite si Dolenjski list, če ga še ne prejemate vsak teden na svoj naslov!

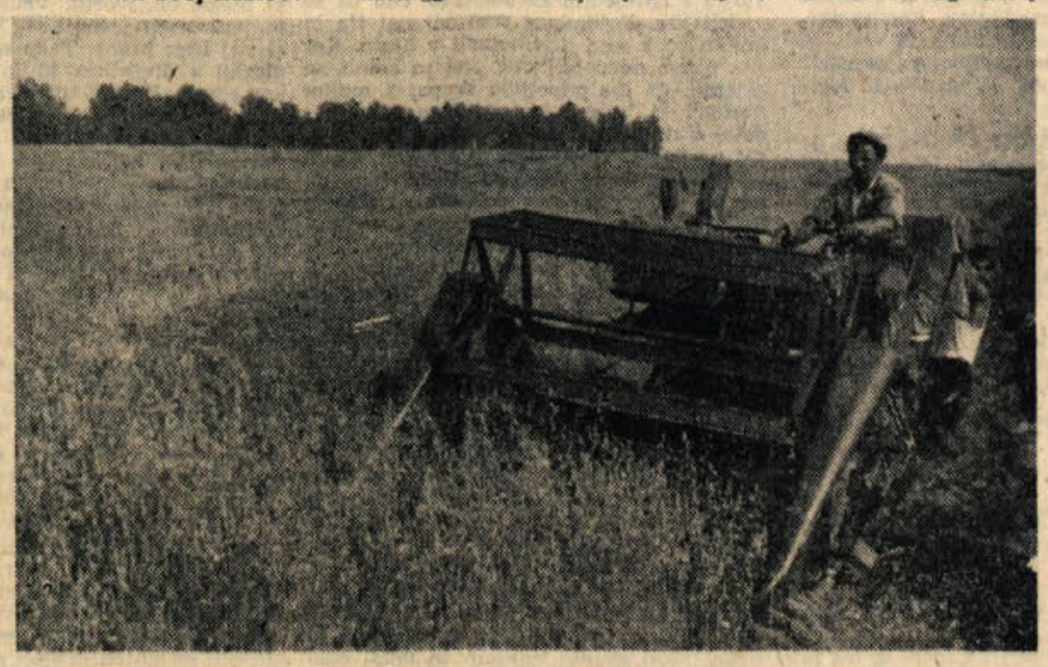

Takole so želi oves v Dragatušu, tam, kjer so pomladi rasle še breze na kislih steljnikih... (Foto: Jože Škof)

NOTRANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Pričakujemo lahko, da bo v septembru sprejeta nova uredba o potrošniških svetih. Ti družbeni organi naj bi nadzorovali delo in pomagali trgovskim in gostinskim podjetjem. Potrošniške svete naj bi osnovali pri stanovanjskih skupnostih (za vsa trgovska in gostinska podjetja in poslovalnice na območju stanovanjske skupnosti) in pri posameznih podjetjih.

S temi predpisi naj bi v sedanjih pogojih določili status potrošniških svetov, to je njihove pravice in dolžnosti. In to je potrebno. Potrošniški sveti so bili sicer že izvoljeni v posameznih krajih pri posameznih podjetjih leta 1956, volili so jih tudi še pozneje, toda v dosedanjem obdobju ponekod ni bilo čutiti njihovega dela tako kot smo si obetali. Nekateri trde, da zato, ker ti organi družbenega upravljanja niso imeli dovolj materialne osnove za svoje delo, drugi spet, da se je njihovo delo prepletalo z delom organov delavskega upravljanja v trgovinskih in gostinskih podjetjih. Ugotovimo pa lahko tudi, da potrošniki marsikje niso pokazali dovolj zanimanja za delovanje teh organov. Te trditve ne velja posplošiti, toda velja za marsikakšen kraj, še več, za marsikakšno območje. Potrošniški sveti bi lahko tudi doslej, čeprav niso imeli vse materialne podlage za svoje delo, marsikje vplivali na boljšo preskrbo. Seveda je to moč uresničiti le tedaj in tam, kjer pokažejo vsi prebivalci in vse organizacije zadosti volje za delo, kjer članom ni žal presedeti uro ali dve na seji sveta, proučiti, kako je s preskrbo v tem ali onem kraju, kako to ali ono podjetje opravlja svoje naloge, kako preskrbuje potrošnike in podobno.

Dostikrat smo že zapisali v našem listu, kako narašča proizvodnja posameznih industrijskih, živilskih in drugih pro-

Spet Dobrnič

izvodov. Tudi tokrat velja omeniti uspehe, ki smo jih dosegli v industriji v prvih letošnjih sedmih mesecih, čeprav uvodoma govorimo o potrošniških svetih. Zakaj to, bomo spregovorili nekoliko pozneje.

V prvih sedmih mesecih letos je bila industrijska proizvodnja za 12% večja kakor lani. Na prvo mesto se je uvrstila kemična industrija, ki je izdelala 29% proizvodov več kot lani, za njo pa se uvrščajo elektro in lesna industrija z 20%, industrija gradbenih potrebščin s 17%, kovinska industrija s 16%, industrija usnja in obutve z 11%, tekstilna industrija z 8% itd. Delež industrije v Sloveniji je nedvomno precejšen prispevek k temu skupnemu uspehu, saj je industrijska proizvodnja v Sloveniji narasla v primerjavi z lanskim letom za 9,8%. Industrijska proizvodnja torej narašča. Toda, ali te uspehe občutijo vsi prebivalci v vsej državi? Ali vedo prav povsod, recimo tudi v Dobrniču, da proizvodnja narašča tako hitro, da je blaga dovolj, da so celo nekatere tekstilne tovarne takorekoč omejevale proizvodnjo v juliju opravičujoč se, da jim zaloge naraščajo, da poletno blago ne gre v prodajo ter da jesensko blago še ni zaželeno? Da, to je vprašanje. Kar prelistajmo nekatere strani našega lista, pa bomo videli, da ni tako.

V 31. številki našega lista je na primer objavljen dopis, kaj je s preskrbo v Dobrniču. Dopisnik pravi, da je dobrniška dolina, to je 31 vasi, zelo slabo oskrbovana. Trgovina, ki je bila dotlej v sklopu KZ Dobrnič, je prešla pod okvir trgovskega podjetja »Gradišče« iz Trebnjega. Ta reorganizacija, da tako rečemo, pa je bila po mnenju dopisnika tudi »reorganizacija« v preskrbi dobrniške doline. Kot pravi, tamkaj večkrat zmanjka sladkorja, olja, kvasa, moke in drugih reči, tekstilnega blaga je zelo malo, največkrat so na razpolago ostanki. Kako je to v skladu s podatki o naraščanju industrijske proizvodnje? Prav nikakor, in še manj, če je res, da to trgovsko podjetje daje vedno premajhne količine blaga za dobrniško dolino.

Dopisnik sicer pravi, da »če podjetje ne bo poskrbelo za boljšo oskrbo poslovalnice v Dobrniču, bo izgubilo odjemalce in ne bo doseglo predvidenega prometa«. Zdi se, da bi bilo treba k tej dopisnikovi trditvi zapisati še nekaj več. Če pri tem ali podobnih podjetjih še niso ustanovili potrošniškega sveta, potem bi ga veljalo ustanoviti! In zapisati bi veljalo še. Prebivalci dobrniške doline, prebivalci 31 vasi, bodo preskrbljeni tako, kakor bo deloval potrošniški svet pri tem trgovskem podjetju. Industrijska proizvodnja narašča. Toliko je industrijskih predmetov — in če jih je premalo, jih tudi uvažamo — da bi lahko bil vsak kraj kolikor toliko dobro založen, da ne bi bilo treba recimo pešačiti v Žužemberk 10 km daleč po kvas, če bi se vsi skupaj, tako trgovski delavci kot potrošniki — potrošniki tudi kot organi družbenega upravljanja — zavzemali za čimboljšo preskrbo. **-dp**

Presenetljive številke...

V knjižici »Pitanje mlade živine«, ki sta ji avtorja ing. Hrušovar in ing. Peternelj, sem bral, da je bilo v letu 1957 v klavnicah v Sloveniji zaklanih 144.000 sesnih telet s povprečno težo 68,5 kg — torej 10.064 ton žive teže. Da je klanje takih telet velika gospodarska škoda posebno sedaj, ko je meso mlade govedi iskano in je cenjen izvozni artikel, o tem ni potrebno posebnega razpravljanja.

Poglejmo, koliko bi bilo lahko prireje, če bi samo 70% teh telet, kar je vsekakor možno, spitali do teže 300 kg. Torej 108.000 telet bi spitali do povprečne žive teže 300 kg. To pomeni, da bi povečali živo težo zaklanih telet za (108.000 × 300 kg) — (108.000 × 68,5 kg) = 32,400.000 kg manj 7,398.000 kg je 25,002.000 kg ali 25.002 toni žive teže! S tako prirejo telet bi lahko v merilu Slovenije pridobili znatna devizna sredstva, kmetovalci bi lahko več zaslužili, kmetijske zadruge pa bi svoje naložbe iz marže povečale za polnih 250,000.000 din.

Pitanja telet, ki ima svojo gospodarsko osnovo za proizvajalca, zadrugo in celotno narodno gospodarstvo, se je treba vsekakor poprijeti. To je še posebno važno v področjih, kjer je osnovna panoga živinoreja — v rajonih pitanja govedi. Za Suho krajino mora pitanje telet pomeniti preobrat v živinoreji. Da se kmetijskim zadrugam splača pitati teleta, naj nam pove naslednji primer:

V letu 1958 je bilo v Suhi krajini oddano v zakol okoli 790 telet s povprečno težo 68 kg ali v skupni teži 53.720 kg. Če bi 70% teh telet spitali do povprečne žive teže 300 kg, bi imeli prireje (453 × 300 kg) — (453 × 68 kg) = 135.000 kg — 30.804 kg ali 105.096 kg. Dohodek kmetovalcev bi se dvignil za več kot 21 milijonov din ali za okoli 15.000 din na gospodarstvo, dohodek zadrug pa za 1,050.960 din! To pomeni, da bi lahko vsaka kmetijska zadruga imela svojega strokovnjaka, ki bi vodil v zadrugi živinorejsko službo in delal na pospeševanju ostalih panog kmetijstva.

Več poguma in več volje pri organiziranju pitanja telet! Ne trdim, da bo šlo pitanje telet gladko in da ne bo potrebno mnogo truda kmetijskih strokovnjakov kakor tudi od veterinarjev. Vendar bi čakanje in odlašanje pomenilo veliko škodo, zato moramo pitanje takoj organizirati. Tu je nujno potrebno sodelovanje kmeta in zadruge, potrebno je tudi vlaganje sredstev zadruge za nabavo posnemalnikov in ureditev posnemalnikov postaj, za močna krmila, posebno važno pa je strokovno spremljanje pitanja.

Kmetijske zadruge imajo vsa potrebna strokovna navodila, kakor tudi predpisane krmne obroke, v pomoč pa so jim pripravljeni tudi strokovnjaki; zato je treba dobiti le stike s proizvajalci in pitanje bo steklo. Marsikje pa tudi že zelo ugodno poteka.

M. Senica

Prvič dragatuški obiralci hmelja

V sredo, 19. avgusta, so začeli v Dragatušu obirati hmelj. Imajo 5 ha prvega letnika, ki pa obeta dokaj lep pridelek. Ta pridelek bodo posušili v sušilnici Poslovne zveze v Črnomlju. Drugo leto bodo sušili hmelj že v svoji sušilnici.

*

V Metohiji pričakujejo rekordan pridelek jabolk, sliv, orehov in drugega sadja. Pridelali bodo nad 2.500 vagonov jabolk, 315 vagonov sliv in okoli 500 ton orehov. Tudi vinska trta je lepo obrodila.

V vsako hišo Spod. Posavja, Dolenjske in Bele krajine: DOLENJSKI LIST!

Po čem so kalorije v Novem mestu

(Nadaljevanje s 1. strani)

seveda precej višja. Topla malica se najbolj prileže delavcem, ki se vozilo iz drugih krajev na delo in pojedo doma včasih le malo ali pa nič, in vajencem, prav radi pa jo imajo tudi uslužbenci. Opoldansko enolončnico dobe abonenti za 35 din.

Hrano vozijo tudi na delo višča: v vajensko šolo, v okrajni 24—stanovanjski blok in v Remont na Ragovski cesti.

Abonent menze dobi 4000 — 4500 kalorij, čeprav je za to skupino dela predpisanih 3500 — 4000 kalorij.

Še ena pripomba delavca: »Uslužbenci so hitreje postreženi kot mi.« Menza ima na hrani: zajtrk 11 ljudi, malica 139, kosilo 142, večerja 102. Shramba in kuhinjska menza sta premajhni in ju bodo kmalu preuredili in razširili. Abonenti prihajajo na malico po skupinah.

»Delovno silo imamo tako, kot jo moramo imeti«

so povedali v **Tovarni zdravil »Krki«**. In da imajo tako delovno silo, se morajo zahvaliti svoji menzi. Topli obrok imajo samo dopoldne, ker v popoldanski izmeni ni dovolj interesentov, zato dajejo le mleko. Dopoldne se hrani v treh izmenah 130 — 150 ljudi (hrana stane 35 din), popoldne pa največ 20. Dopoldanski obrok ima 1200 kalorij. Komisija je odkrila nekaj pomanjkljivosti, ki jih bodo takoj odpravili.

Pri industriji motornih vozil

V tovarni dela blizu 400 ljudi. Ker nimajo primernih prostorov, ne kuhajo enolončnice. To vprašanje bodo rešili, ko bo zgrajena nova hala. Sedaj nudijo delavcem le hladno malico. Pri vratarnici so uredili zasilen prostor, kjer prodajajo kruh, razne vrste salam, sir paštete, ter brezalkoholne pijače in pivo. Prostor je sicer pretesen, vendar trenutno boljše rešitve ni. 400 delavcev bi s pomočjo toplega dopoldanskega obroka vsekakor naredilo mnogo več kot dosedaj. Upamo, da bo to vprašanje v bližnji prihodnosti rešeno.

Gostišče »Na bregu«

Tukaj se hrani 58 abonentov. Pogledali smo jedilnik: kostna juha z ribano kašo, svinjski »kamenatelci«, pražen krompir in zelena solata. Ko smo preračunali kalorično vrednost, smo ugotovili, da vsebuje ves obrok 119.572 kalorij in torej odpade na vsakega abonenta 2.061 kalorij. Kosilo stane 130 dinarjev.

Kaj so povedali abonenti:

— Hrana je okusna in pestra. Jedilnik se stalno menja. Postrežba je na višini in snaga je zgledna.

— S hrano sem zelo zadovoljen. Je okusna in raznolika. Pomanjkanja mesa na jedilniku sploh nismo opazili. Smatram, da je to zasluga prizadevnega kolektiva, ki se trudi, nuditi abonentu čimveč.

— S hrano sem zelo zadovoljna, pogrešam pa močnate jedi!

Največ kalorij za dinar

Delavska restavracija Novo mesto je problem svoje vrste. V njej se hrani 250 abonentov. To je v Novem mestu edini večji odprti obrat te vrste in še ta je pomanjkljivo urejen.

Kolektiv dela pod težkimi pogoji. V premajhni kuhinji se vrti 5 kuharic in se umikajo druga drugi. Vso hrano pripravljajo v kuhinji, ker restavracija nima razen priročnega skladišča nobenih drugih prostorov.

Abonentom nudijo kosilo in večerjo. Oba obroka delijo v dveh kategorijah. Kosilo A stane 110 din in kosilo B 95 dinarjev, večerja A 75 dinarjev, večerja B pa 60 dinarjev. Obrok kosila A je tega dne vseboval 2896 kalorij, obrok kosila B 1.980 kalorij. Delavska restavracija torej nudi abonentu ene kategorije **za dinar 17,2 kalorije in druge kategorije 20,8 kalorij za dinar. Poudariti moremo da je to novomeški rekord!**

Vstopili smo v snažno jedilnico.

— Kako ste zadovolni s hrano? — smo vprašali abonenta, ki je jedel kosilo obroka B.

— Zadovoljen sem. Mislim, da se za ta denar ne da kaj boljšega napraviti! — je odvrnil.

Naslednji je bil obširnejši in je ocenil bolj kritično. Dejal je:

— Hrana bi bila lahko boljša, ker je za ta denar nekoč že bila. Priznam, da je trenutni položaj težak, zaradi pomanjkanja mesa. Zelenjavne juhe so boljše kot kostne. Močnato jed dobimo enkrat na teden. Mesa dobimo sicer malo, obrok pa je ceni primeren. Hrana je premalo raznolika, saj vsak dan že vnaprej vem, kaj bo na krožniku.

METROPOL — 45 abonentov

Kosilo stane 145 din in ima od 1600 do 2000 kalorij. Abonenti so zadovoljni s hrano in čistočo. Več kot 45 abonentov v Metropolu ne morejo sprejeti. Rudi Pintar, direkor hotela, je povedal: »Dokler ne bo Delavsko-uslužbenska menza tako urejena kot je predvideno v družbenem planu občine, do takrat bo naša družbena prehrana šepala.«

Kosilo 1900 kalorij

V Trdinovem hramu imajo na hrani 15 ljudi, v glavnem uslužbencev. Kosilo stane 130 din, večerja pa 80.

Kuharica Jožica in direktor »Kandije« tov. Tomlje: »Skušamo napraviti tudi enolončnice zares okusne in izdatne...«

Prisluhnimo kaj pravi abonentka:

— Hrana je pestra. Zadovoljna sem tudi s čistočo. Zelenjave je bolj malo. Prej sem bila na hrani v menzi pa nisem bila zadovoljna, zato sem premenjala. Tukaj hrana količinsko in kakovostno ustreza.«

ZAKLJUČEK

V industrijskih obratih, delavnicah in pisarnah Novega mesta dela vsak dan 6.250 ljudi. Le 25% teh stanuje v Novem mestu, vsi ostali pa se na delo vozijo z vlaki, s kolesi in z avtobusi ali pa hodijo peš. Približno 4.600 ljudi je torej odvisnih od tega, kaj bodo pojedli med delom v Novem mestu. Gostinski obrati Novega mesta jim lahko nudijo 550 obrokov tople hrane na dan. Če dobi topli obrok v obratu enako število v obliki enolončnic, je še vedno vsak dan 3.000 ljudi, ki ne pojedo tople hrane, dokler se izmučeni ne vrnejo domov. Zjutraj zgodaj vstajajo, pred njimi je dolga pot do obrata kjer delajo. Razne ankete so pokazale, da večina ne zajtrkuje. Nato jim le skromna malica, ki jo preneso s seboj, med delom malo poživi sile.

Videti je, da pozabljamo na te ljudi. O razširitvi Delavske restavracije smo razpravljali in pisali že neštetokrat. V začetku letošnjega leta, ko smo sestavljali načrt gradenj družbenega standarda, smo bili vsi soglasni, da je to zadevo treba rešiti. Letna sezona, ki je za to najprimernejša, ker se hrani takrat najmanj abonentov, mineva. Tudi ta načrt je ostal »v oblakih«. (O tem so razpravljali celo na zborih volivcev).

● Prav je, da širimo industrijo. Toda to ni dovolj, saj je osnovna naloga sedanjega razdobja: povečati storilnost dela. Storilnost je v marsičem odvisna od tega, kako bomo več kot 3.000 ljudem, ki so v osmih urah delovnega časa še vedno brez toplega obroka, ta obrok omogočili. Z obljubami, kot smo to delali doslej, tega ne bomo rešili. Potrebno je več resnosti, v marsičem pa je za takšno stanje soodgovorna občina Novo mesto.

M. J. — J. P.

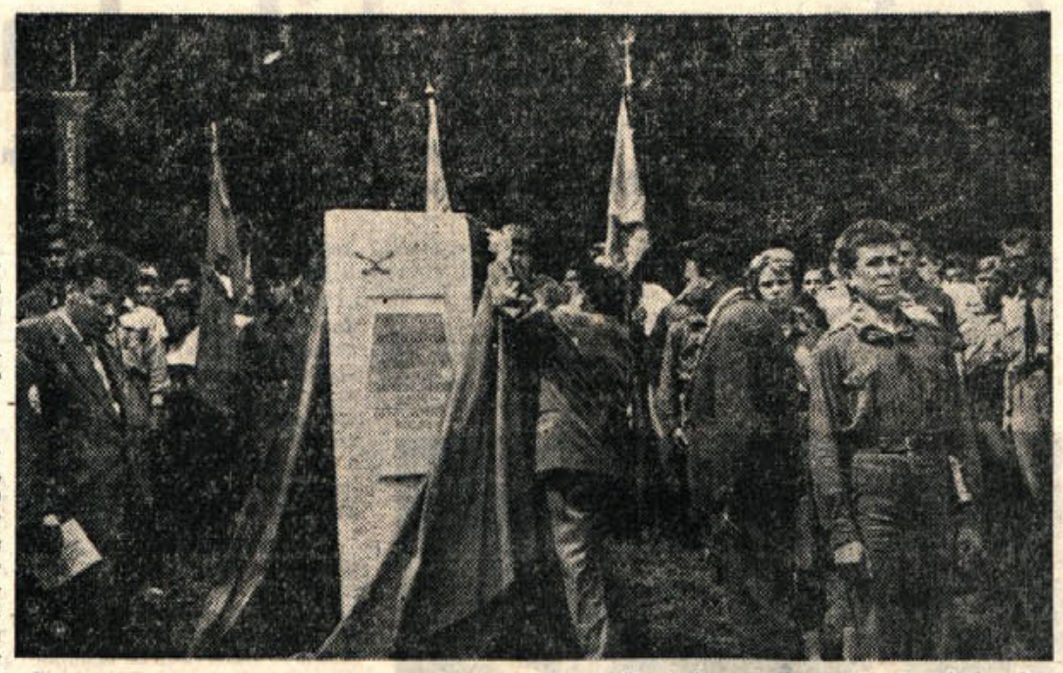

Predsednik OLO Novo mesto, tovariš Niko Belopavlovič, odkriva spominski steber na jasi nad Podstenicami, na katerem je vklesano: »Na tem mestu je bil 17. maja 1943 ustanovljen Glavni iniciativni odbor Zveze slovenske mladine«. Steber so prevzeli v imenu ObLO Novo mesto v neposredno varstvo taborniki Čete zelenega Roga iz Straže

Prisrčno srečanje nekdanjih borcev in aktivistov na Bohorju

V nedeljo je bilo v Bohorju živahno kot še nikoli po vojni. Odbor za proslavo 40. obletnice ustanovitve KPJ in SKOJ občine Senovo je pod pokroviteljstvom člana zveznega izvršnega sveta tovariša Sergeja Krajgherja priredil proslavo 15. obletnice Zbora kozjanskih aktivistov, združeno z otvoritvijo nove planinske koče in elektrifikacije okoliških vasi.

Številni ljubitelji zasavskih planin so se že v soboto zbrali v Bohorju in na 925 m visokem Plešivcu, kozjanskim borcem in aktivistom v pozdrav, prižgali velik kres. V nedeljo zjutraj se je na Bohorju zbralo več tisoč ljudi, ki so se pripeljali z vlaki in avtomobili z vseh strani, predvsem pa iz Zasavja, Spodnjega Posavja, celjskega okraja pa tudi iz sosednje Hrvatske, da bi prisostvovali srečanju starih bocev in aktivistov. Na kraj zborovanja sta prispeli tudi dve partizanski patrulji iz Brežic in Senovega, ki sta bili sestavljeni iz nekdanjih borcev in aktivistov Kozjanskega odreda.

Nekaj po deseti uri je sekretar občinskega komiteja ZKS Senovo Alojz Rihter pričel zborovanje, katerega so se mimo več tisočglave množice udeležili tudi član zveznega izvršnega sveta in član CK ZKJ tovariš Sergej Krajgher, predsednik sveta za šolstvo LRS tovariš Vladko Majhen, predstavniki OLO in SZDL Novo mesto in Planinske zveze Slovenije ter drugi gostje. Na zborovanju je govoril član zveznega izvršnega sveta tovariš Sergej Krajgher in med drugim dejal:

»To praznovanje spada v vrsto onih proslav, v katerih daje naše ljudstvo priznanje ZKJ za smelo vodstvo v času revolucije. Zbor aktivistov je bil v času, ko je okupator še tlačil zemljo po kozjanskih vaseh in gozdovih Bohorja. Takrat smo pregledali prve sadove triletne borbe slovenskega ljudstva in prav v teh predelih je nastalo prvo osvobojeno ozemlje, kjer smo prvič po treh letih fašističnega jarma spet pričeli ustanavljati slovenske šole. Tu so bili izvoljeni tudi prvi krajevni odbori, ki so pri nadaljnjem vzdrževanju partizanske vojske odigrali pomembno vlogo. Ko se danes po petnajstih letih ozremo na prehojeno pot, lahko rečemo, da smo prav zaradi tega lahko ponosni na dosežene uspehe sedanje socialistične Jugoslavije. Rezultati povojne industrializacije naše države so tako veliki, da se težko primerjajo z drugimi državami. Pa tudi na področju kmetijstva smo dosegli v zadnjih letih precejšen napredek. To nam najbolj potrjuje letošnja žetev. Seveda pa moramo z združenimi napori še naprej osvajati moderne metode dela, da bomo tako še več proizvedli in s tem še hitreje krepili življenjsko raven naših delovnih ljudi. Le tako bomo ustvarili tiste materialne osnove, ki dajejo vse možnosti, da se uvrstimo med najrazvitejše države na svetu. Pa tudi v svetu uživa Jugoslavija vedno večji ugled, saj je splošno znano, da še povsod bori za mir na svetu, kar potrjujejo tudi prijateljski odnosi z azijskimi in afriškimi državami. Doseženi uspehi na vseh področjih so najboljši dokaz utrjevanja naše neodvisnosti in razvijanja socialističnih sil v svetu.«

Za tem je tovariš Krajgher na novi planinski koči odkril še spominsko ploščo v spomin zbora kozjanskih aktivistov pred 15 leti. Rudarska godba na pihala iz Senovega, recitatorji in pevci iz Brestanice, Senovega in Koprivnice so poskrbeli za prijeten kulturni spored. Z marljivim delom senovškega planiskega društva »Bohor« je prisotne seznanil njegov predsednik tovariš Javorič Anton, potem pa otvoril novo, moderno planinsko kočo s 75 ležišči, ki bo privabljala v nedrje Bohorja mnoge prijatelje planin.

S tem bi bil glavni del prireditve zaključen. Popoldan so se udeleženci zborovanja poveselili v krogu starih borcev in aktivistov Kozjanskega odreda. Ko smo se poslovili od prelepega Bohorja, nas je še dolgo spremljala stara partizanska pesem: »Bohor žari, Bohor je vstal...« ob kateri so stari borci in aktivisti obujali spomine na težke, a slavne dni naše revolucije.

R.S.

NAŠ OBISK

Pomenek s traktoristom

Tokrat smo izbrali za naš obisk **Konrada Milerja,** *traktorista, ki je dosegel na okrajnem tekmovanju traktoristov v oranju 1. mesto, v skupnem plasmanu pa je bil drugi, kar mu je prineslo eno denarno in eno praktično nagrado.*

Konrad je star 27 let; doma je iz Brežic, traktorist je pa šele 5 mesecev; pred tem je bil sovozač na tovornjaku. Ker je imel veselje do traktorja je obiskoval traktorski tečaj na Grmu in ga uspešno končal. Zdaj je zaposlen pri Gospodarski poslovni zvezi v Novem mestu, dela pa na ekonomiji Graben.

— Kako ste zadovoljni z uspehom, doseženim na okrajnem tekmovanju traktoristov?

— Zelo, saj sem zasedel v oranju prvo mesto, medtem ko je bilo pri spretnostni vožnji malo slabše, zato sem bil v končnem plasmanu drugi. Za republiško prvenstvo, ki bo od 28. do 29. avgusta v Kopru, se bom še bolje pripravil. Spretnostne vožnje z dvoosno prikolico nisem vajen, ker vozim enoosno, vendar bom vadil z dvoosno. - Progo za spretnostno vožnjo bom postavil sam. Študiral bom tudi teorijo, ki je na republiškem prvenstvu zelo važna, na našem tekmovanju pa je ni bilo.

— Kakšen uspeh pričakujete na republiškem prvenstvu?

— Boljši kot lani, ko je bila novomeška ekipa zadnja. Pokazati moramo ostalim moštvom, da za uspeh na tekmovanju ni važen samo denar, ampak, da je glavno volja in veselje do dela.

— Kako pa je bilo pri žetvi pšenice?

— Pri žetvi sem bil pomočnik kombajnista. Pridelali smo 33 mtc na ha, kar je precej, posebno če upoštevamo, da je pri nas bolj kamnit teren.

— Boste ostali vedno traktorist?

— Vedno, ker sem imel do tega poklica že od nekdaj veselje.

Tovarišu Konradu želimo pri njegovem delu in na jutrišnjem tekmovanju v Kopru veliko uspeha.

Od kod 39 učiteljev?

V ponedeljek je bila v Novem mestu seja sveta za šolstvo pri ObLO Novo mesto, na kateri so razpravljali o določitvi šolskih okolišev in prešolanju otrok v zvezi z reformo šolstva; razporedili so učna mesta za prihodnje šolsko leto, sistematizirali težka delovna mesta in imenovali upravitelje šol.

Na seji so med drugim ugotovili, da jim za pričetek rednega pouka na vseh šolah v občini primanjkuje še 39 učnih moči, katere bodo morali nekje dobiti, sicer bo v jeseni nekaj šol ostalo zaprtih, ponekod pa bodo morali opustiti poučevanje posameznih predmetov, za katere nimajo potrebnih kadrov. Glavni vzrok takšnega stanja je pomanjkanje stanovanj. Glede določitve šolskih okolišev in prešolanja otrok v višje razrede osemletk bodo razpravljali še šolski odbori in volivci na bližnjih zborih volivcev. Vsekakor se kaže potreba po ustanovitvi dveh popolnih osemletk in sicer v Otočcu in Škocjanu, vendar bo o tem razpravljal še občinski ljudski odbor.

R. S.

OBVESTILO O VOZNIŠKIH IZPITIH

OLO — Tajništvo za notranje zadeve Novo mesto, komisija za vozniške izpite voznikov motornih vozil, obvešča vse kandidate, ki so vložili prošnje za opravljanje vozniškega izpita in tiste, ki želijo vložiti prošnje za polaganje vozniških izpitov, da se v mesecu septembru in oktobru 1959 ne bodo vršili.

IZ PISARNE TNZ

Največje orgle

V neki moskovski koncertni dvorani gradijo orgle, ki bodo največje na svetu. Težke so nad 20 ton, zavzemajo dvoje nadstropij in imajo 7800 piščalk. Orgle imajo poseben mehanizem, tako da lahko en sam orglar »obvlada« ves ta orjaški inštrument.

● OGLAŠUJTE
● V DOLENJSKEM
● LISTU!

1941--1945 — USODNA LETA — 1941--1945

Partizan Vrba pripoveduje

Čas hiti. Nešteto dogodkov iz časov narodnoosvobodilne vojne se odmika, izgublja na ostrini. Reka odmikajočega se časa že kali človeški spomin. Za vse večne čase bodo ostali ostri le veliki, usodni dogodki kot neuničljivi granitni kamni naše zgodovine. Dejanja posameznikov-borcev, komandantov, komisarjev, bolničarjev, kurirjev, terencev, aktivne mladine, žena, staršev in otrok in vseh, ki so s svojim junaštvom, trpljenjem, odrekanjem in z lastnim življenjem posegali v vseljudsko borbo za osvoboditev in pravico našega naroda, pa bledijo in izginevajo za zastorom preteklosti...

To so uvodne besede v pravkar izišli knjigi »VIHARNI ČASI«, ki jo je izdala založba »Borec« v Ljubljani. Knjiga spominov na partizanska leta je pravo ljudsko branje. Živo nas je spomnila znane resnice, da reka časa odnaša v pozabo predragocene dogodke iz let NOB, ki pa jih moramo ohraniti. Prav taki drobni zapiski, izjave posameznikov in spomini naših ljudi, ki so na kakršenkoli način delali v NOV, v OF, v enotah borcev ali na terenu, so predragoceno gradivo, ki je sestavni del mogočne podobe novega časa. Tudi Dolenjski list je v zadnjih 10 letih objavil prenekateri tak spomin in ga rešil pozabe. V počastitev 40-letnice ustanovitve KPJ in SKOJ pa nameravamo zdaj po naših skromnih močeh tudi na tem področju storiti nekaj več: radi bi v stalni rubriki objavili kar največ novih spominov, še nezapisanih dogodkov borcev in aktivistov iz let NOB in tako pomagali ohranjevati in zbirati gradivo, ki ne sme v pozabo.

Vabimo naše bralce, sodelavce in dopisnike, da nam pri tem delu pomagajo!

Martin Zagorc, s partizanskim imenom **Vrba,** je preživel vojna leta v partizanih. O svojem odhodu v partizane in o tistih težkih in veselih trenutkih rad pripoveduje. Doma je v starem mlinu v Vrhpolju pri Šentjerneju. Prav pod Gorjanci, kjer se je boril. Bil je v znanem Gorjanskem bataljonu.

»Takrat je bilo res težko. Jaz sem zbiral puške in jih nosil partizanom. To sem delal vse do dvainštirideset ega leta. Nekega dne, bilo je enaindvajsetega marca, pa se je vse spremenilo. Bil sem doma. Dan je bil vroč in zrak je bil težak. Kazalo je, da se bo zdaj zdaj ulil dež. Čeprav je bil šele marec, so bili dnevi že taki kot sredi poletja. To je trajalo kake štiri dni. Delal sem v mlinu skupaj z bratom in sestro. Tedaj je začel nekdo vpiti, da se bližajo Italijani v strelcih. Najprej nisem niti pomislil, da bi lahko prišli k meni in me prijeli zaradi puške, ki sva jih z bratom spravljala že leto dni v hosto. Stopil sem pred mlin. Takoj sem videl, da je tisto nemogoče res. Nekdo naju je izdal. Vojaki so se še nekaj pomenkovali, videl sem, kako je nek Primorec, ki je večkrat prišel tu mimo, kazal z roko na naš mlin. Obkolili so hišo, skupina s poveljnikom in tistim Primorcem pa je vdrla v hišo. Začeli so me zasliševati. O kakšnih puškah seveda nisem hotel nič slišati. Delal sem se prav nevednega in na njihova vprašanja sem odgovarjal z narejenim začudenjem. Oni pa so vedeli vse. Kolikokrat sem odhajal tja in koliko pušk sem pretihotapil v hosto. Ker jim nisem odgovoril tako kot so hoteli, so sklenili, da me odpeljejo skupaj z mojim bratom, ki je ves čas zasliševanja mirno delal v mlinu kot da se ga te stvari prav nič ne tičejo. Tedaj sem se spomnil, da bi bilo dobro, če bi jim ušel. Vedel sem, da me bo v kleti zaporov dohitela svinčenka. Rekel sem jim, da bi bilo dobro, če bi poskusili malo slivovke, preden gremo. Najprej so se upirali, potem pa so le pristali. Prinesel sem litrsko steklenico. Začeli so jo prazniti. Najprej bolj počasi, potem pa vedno bolj. Po pol urnem popivanju so se jim pridružili še trije vojaki, ki so stražili v mlinu pred sobo, kjer so pili. To je videl moj brat. Vzel je motiko, jo dal na rame in odšel iz mlina. Tisti, ki so obkolili mlin, so mislili, da so brata spustili. Brat je šel mirno mimo njih. Tedaj je straža v mlinu opazila, da je moj brat ušel. Mene so odvlekli ven pred hišo in vpili naj hitro povem, kam je šel brat.

»Če je vzel s seboj motiko, je gotovo odšel v vinograd,« sem jim mirno odvrnil. Niso mi verjeli. Mrzlično so iskali po vasi in kleli. Izkoristil sem trenutno zmedo in stekel proti gozdu. Italijani so takoj opazili da bežim. Zapodili so se za mano in streljali. Pozneje sem zvedel, da so me ujeli. Opazili so nekoga, ki je tudi bežal. Podrli so ga na tla. Mislili so, da sem jaz. Bil pa je moj sosed Franc Okičko. Pri našem vinogradu sva se z bratom sešla in jo mahnila v Gorjance. Zvezo sva iskala več dni. Končno nama je uspelo najti taborišče in pridružila sva se Gorjanskemu bataljonu... Postal sem partizan. Dodeljen sem bil skupini ki je skrbela za hrano.

Kdaj je bilo najtežje? Na to skoraj ne bi mogel odgovoriti. Veliko je bilo težkih in tudi lepih trenutkov. Večkrat smo bili skoraj brez hrane. Tako smo si včasih pomagali z divjačino, ki jo je v Gorjancih kar precej. Pozimi triinštirideset ega leta je naša skupinica, ki je skrbela za hrano, dobila nalogo naj ustreli kakšnega zajca, srno ali pa karkoli, kar bi se dalo skuhati. Čukajne Alojz, jaz in še nekdo, imena se ne spominjam več, smo v »zasedi« čakali na divjad. Snega je bilo skoraj tričetrt metra. Opazili smo črno piko ki se je vlačila po snegu. Bil je divji prašič. Videti je bil zelo velik. Ko se nam je približal na kakih petdeset metrov, smo nekajkrat ustrelili. Prašič se je ustavil, potem pa se je obrnil. Vse je kazalo, da nam bo ušel. Tovariša, ki sta bila z menoj, sta predlagala, da se vrnemo. Jaz pa sem vztrajal na tem, da gremo za njim. Vedel sem, da je prašič zadet in da ne bo mogel daleč, ker bo prej omagal. Sam sem odšel za njim. Po krvavi sledi sem ga sledil skoraj dve uri. Bilo je zelo naporno ker je bil sneg globok. Lovska žilica mi ni dala miru. Pred vojno sem tam okoli postrelil že več prašičev. Končno je bila sled že vse bolj široka, videlo se je, da je žival že omahovala. Kmalu sem ga zagledal pred seboj. Približal sem se mu na dvajset metrov in nekajkrat ustrelil. Šel sem še bliže. Slišal sem kako je pihal. Hotel sem še enkrat ustreliti, segel sem v žep po kroglo toda žep je bil na moje presenečenje prazen. Prašič pa se je pripravljal na naskok. Nikoli prej nisem slišal ali bral, da je to tako trdoživa žival. V sebi je imel vsaj šest krogel. Skočil je proti meni in kmalu bi me podrl. Branil sem se s puškinim kopitom. Premetavala sva se po snegu, ki je segal visoko nad kolena. Končno je omagal. Poklical sem tovariše in skupaj smo ga odvlekli...

Da, sedaj se spomnim. Takrat pa se je šlo res za življenje. V vas Cvetice na drugi strani Gorjancev smo šli po hrano. Bilo nas je deset partizanov in s seboj smo imeli dve muli. Že preje so nas opozorili na četnike, ki so se zadrževali tam okoli. Previdno smo se približevali vasi. Na prvi pogled ni bilo nič nevarnega. Od vseh tovarišev sem poznal samo dva. Bila sta Štajerca. Ostali so bili novinci. Z več vaščani smo se pogovarjali in nihče ni omenil, da so v vasi ljudje, ki držijo z okupatorjem. Sumljivo pa se nam je zazdelo, ko nas je neka žena zelo prijazno vabila v svojo hišo, češ naj se vendar odpočijemo saj smo videti tako trudni in da bo skuhala čaj. Takoj smo posumili in nismo sledili njenemu vabilu. Žena je nekam zginila. Ni preteklo deset minut, ko so se na nas usule svinčenke. Moj znanec Štajerc je padel. Drugi je bil ranjen. Četniki so se skrivali za vogli hiš in streljali na nas. Prišli so iz bližnje postojanke pri sv. Ani. Sprva nismo imeli kritja. Potem smo se zatekli za star zid, ki je nekoč omejeval vrt. Vzdolž njega smo se umikali in jim ušli, čeprav jih je bilo zelo veliko. Kmalu smo bili v zavetju smrek...«

Tako pripoveduje Vrba. Veliko podobnih doživetij je že pozabil. Ostala so samo nekatera. Vrba še dandanes zahaja v Gorjance med smreke, kjer so se nekoč borili za »staro pravdo«.

(pb)

202 ženski in 11 moških v sedmih prostorih

Temna veža, v kateri se gnetejo ženske in malicajo. Vratar sem in tja katero pocukne. Smeh. Stopnišče natrpano z lepenko in zaboji. Iz prostora, v katerem je slišati govorjenje, prekladanje in zavijanje, se blešči električna luč. V prvem nadstropju spet polno žensk, dekliet, žena in starejših. Pogledam za prvi ovinek — teman prostor z bojlerjem, školjka za umivanje z dvema pipama. Zraven nešteto kartonskih škatel —od tal do stropa. Na sosednjih vratih listek: Mehanik; ključ pri vratarju.

»Ti, ena te čaka,« pravi manjše dekle večji blondinki in pokaže proti meni. Tako sva se sešli s predsednico sindikata Tinco Žlogarjevo iz Novega mesta.

— Mi lahko poveste kaj o problemu zaposelnih žena v vaši tovarni?

— Jaz ne vem dosti, bom poklicala še Grahkovo...

Na srečo je bila ta nekolikanj bolj zgovorna, da sem jo lahko zapletla v pogovor.

— V novomeški Industriji perila delajo 202 ženi, od teh se jih nad 80% vozi v službo z vlakom (iz Trebnjega, Otovca, Straže), s kolesom ali pa prihajajo peš iz bližnje okolice. Nad 90 zaposlenih je mater z enim ali več otroki. S temi je težko. Če jim zboli kateri od otrok, morajo seveda ostati doma, pri tem pa trpita proizvodnja in njihov zaslužek. Naše delavke delajo v pretesnih prostorih, doma tudi nimajo udobnih stanovanj ,hranijo se neredno.

— Ste že kaj mislili na topel obrok hrane med delovnim časom?

— Na vsaki seji upravnega odbora delavskega sveta in sindikata razpravljamo o tem in razmišljamo, kako bi se to dalo urediti, vendar smo ugotovili, da je to v sedanjih prostorih nemogoče. Nekatere delavke nosijo hrano od doma, večini pa kupuje kurirka, ko gre v mesto, malico.

— In sindikalno delo?

— Že nekaj časa dremljemo, se okorajži Tinca. Nekateri člani sedanjega odbora so odšli drugam, nekateri pa ne hodijo na sestanke, tako da pravzaprav le trije predstavljamo sindikalni odbor. Prihodnji teden bomo imeli sestanek, na katerem bomo izvolili nov, delavnejši odbor. V letošnjem letu so člani našega sindikata sodelovali pri prostovoljnem delu na novomeškem stadionu in organizirali prvomajsko proslavo — to je dokaj malo, vendar se več ni dalo storiti.

Pri tem ji je bilo kar nekako nerodno in vsa vesela je brž odgovorila na naslednje vprašanje. Razen nje sta se oglasila še Grahkova in sekretar.

V bodoče bomo skušali poživiti delo sindikata z izobraževanjem članstva. Za dosego kvalifikacije bomo organizirali tečaje ter z raznimi predavanji nudili svojim članom možnost samoizobraževanja.

— Kaj vas torej najbolj tare? Na to vprašanje sem pričakovala dolgovezno naštevanje vseh vrst težav, presenetil pa me je kratek in hiter odgovor vseh treh hkrati:

— Prostor! Prostor! Saj vidite!

— Voljo imamo, uspehe tudi, je povedal sekretar. Če nam bo uspelo dobiti prostore bivše Tovarne igrač, bomo uredili naš obrat, kot je treba. Tudi tople malice.

Kaj bo sicer s temi ženami, ki v pretesnih in pretemnih prostorih delajo, v pretesnih živijo, jedo premalo in ob nepravem času? Bodo to čez nekaj let še vesele, gibčne in za šale dovzetne mladenke, kot so danes? Če bo šlo tako naprej, jim bo neurejenost razmer prav gotovo izpodkopala zdravje, družinsko srečo in voljo do življenja sploh. **R. B.**

V jeseni nov učni načrt v petih razredih osnovne šole

Znano je, da uvajamo v osnovni šoli novi, reformirani učni načrt. Začasen je, saj je odraz življenja in se bo zato še vedno spreminjal kot se spreminja življenje samo in hoče v določenih obdobjih primerno izobraženega ter vzgojenega človeka. Ta resnica velja za vse pretekle in bodoče čase, za vse družbene ureditve in vse vrste državnih oblik. Nobena skrivnost ni, da hoče tudi socialistična Jugoslavija imeti ljudi, ki bodo s svojo osebnostjo vodili generacije k ciljem, ki jih je začrtala naša revolucija in ki jim sledijo vsa svetovna napredna gibanja.

Doslej so se učili po novem učnem načrtu učenci od 1. do 4. razreda. Predno smo jih uvedli v vse slovenske šole, so jih praktično preizkušali v eksperimentalni šoli v Ljubljani in v poskusnih oddelkih po vsej republiki.

Preteklo leto so tako preizkušali učni načrt za V. razred. Sedaj je popravljen z izsledki prakse in bo obvezen za vse pete razrede osnovnih šol. Pripravljen je tudi osnutek načrta za VI. VII. in VIII. razred, ki bo preizkušen v veljavi v šolskem letu 1962-63. Značilnost načrta za te razrede je, da ga tri četrtine predpisuje Svet za šolstvo LRS, eno četrtino pa bodo izpolnili občinski ljudski odbori po svojih potrebah.

Kakšen je torej novi učni načrt za pete razrede?

Odpadla je stroga predmetnost, ki je bila doslej za otroka v tej starosti škodljiva, saj poznamo velik padec pozitivnih uspehov v primerjavi z uspehi v četrtem razredu. Prehod od razrednega k predmetnemu pouku je za učenca predstavljal veliko spremembo, ki psihološko ni ugodno vplivala. Razredni učitelji do četrtega razreda so otroke učili vse predmete, z njimi so bili dnevno več ur neprekinjeno, zato so jih lahko učili, vodili, kontrolirali in vzgajali. Naslednje šolsko leto pa tega ni bilo več. Predmetni učitelji, v glavnem brez svoje krivde, niso mogli poznati otroka v taki meri, čeprav je deset do dvanajstletni učenec tega še potreben, ker še ni sposoben za samostojno umsko delo. Da bo prehod od razrednega k predmetnemu pouku od šestega razreda dalje lažji, bo jedro predmetov (slovenski jezik, računstvo, spoznavanje prirode in družbe t.j. zemljepis in zgodovino) poučevala ena učna moč. Po možnosti bodo ostale predmete učili drugi, če pa te možnosti ne bo, pa bo breme celotnega načrta moral nositi razredni učitelj sam.

Naša šola naj bi bila vzgojna ustanova. Da bomo to v polni meri dosegli, nam zagotavlja razredni pouk. Prevzeli smo načelo, da naj bo otrok središče zanimanja, to pa lahko dosežemo z enotnim vzgojnim vplivom čim manjšega števila vzgojiteljev.

Novi učni načrt hoče preusmeriti učitelja in učenca od golih učnih predmetov na človeka, ki živi v življenju in ne v učni snovi, ki je zbrana v raznih učnih knjigah. Zato bi morali učenci večkrat na ekskurzije, navajati jih bo treba na samostojno zbiranje podatkov iz življenja, seveda načrtno in pod vodstvom učitelja, in s tem v naše šole uvesti razen frontalnega tudi skupinski pouk.

Vodilni predmet je spoznavanje družbe, s katerim so vsebinsko logično povezani vsi ostali. Pri tej starosti gleda otrok na svet še globalno, celotno, njegove umske sposobnosti še niso take, da bi mogel sistematično urejeno snov posameznih učnih predmetov uspešno osvajati in ohranjati. Tega je sposoben šele v naslednjih šolskih letih. Te ugotovitve psihologije so upoštevali tudi sestavljavci načrta in praksa je pokazala, da je znanje učencev pri povezovanju predmetov boljše, trdnejše in razumsko osvojeno. Opustili smo torej lekcijski sistem po poglavjih. Snov bomo jemali po izsekih iz življenja, ki so zajeti v učnih enotah, omejeni na določeni prostor in čas in zajemajo življenjsko prirodno ali aktualno družbeno in gospodarsko problematiko.

Učna snov se je razen tega vsebinsko pomaknila iz daljnje preteklosti v sedanjost. V preteklost posega le tedaj, kadar bomo hoteli prikazati, kako je človek s trudom pridobil to, kar danes ima. Za tako mladega človeka je preteklost težje dojemljiva. Preštevilni zgodovinski podatki so bili doslej balast, ki je jemal čas za obravnavo sedanjosti; to pa mora otrok spoznati in doživeti in se mora v šoli zanjo pripraviti. Načrt predvideva novo, svežo, stalno aktualno snov, ki bo otroka vodila v tekoče družbeno življenje, da bo živel s sedanjo za bodočo družbo in si pridobil delovni polet.

Za novo delo v petem razredu bodo morali biti starši pripravljeni pomagati, da bodo otroci mogli na izlete, da bodo mogli brati in pregledovati čim več mladinske literature, dnevnega časopisja in revij. Imeli naj bi možnost poslušati radio, dovolj časa bodo morali imeti za domače pismene naloge ter opazovalne naloge v naravi in gospodarstvu.

Nada Gostič

● **Na slavju v Podstenicah** je bilo okoli 10.000 ljudi, ki so se pripeljali s 60 osebnimi avtomobili, z 32 avtobusi in s 186 tovornjaki, vendar se ni zgodila nobena nesreča.

● **Turistično gostinsko podjetje** Grad Otočec dograjujejo. Za direktorja podjetja je imenovan Jože Lampret. V gradu gostom še strežejo, ker novi camping še ni docela urejen.

● **V kratkem bodo začeli graditi vodovod** Dolenja vas — Hrastje in v Skocjanu ter nadaljevali z gradnjo naslednje etape vodovoda v Šmarjeti.

● **Za stanovanjsko zadrugo je v Novem mestu** precej kandidatov. Zaživela bo prihodnje leto, ker zdaj še nima na razpolago finančnih sredstev. Prihodnje leto ne bodo dobivali zasebniki več kreditov za gradnje. Ta sredstva bodo dana na razpolago stanovanjski zadrugi. Zazidalni načrt za stanovanjsko zadrugo je že napravilo domače Projektivno podjetje.

● **Že mesec dni potekajo pogajanja** med Tovarno obutve »Franjo Gorjup«, iz Zagreba in novomeškim Projektivnim podjetjem o tem, kako bo zgrajena in urejena nova trgovina te tovarne. Trgovina bo prav na ovinku ceste v mestu (kjer je zdaj športna trgovina). Z graditvijo in preurejanjem, kar jih bo stalo 4 milijone dinarjev, nameravajo začeti septembra. Arkade, ki bodo pred trgovino bodo prispevale tudi k boljši vidljivosti na ovinku. Trgovina bo začela prodajati že letos.

● **V Novem mestu bodo začeli** prihodnjo pomlad graditi novo poslovno hišo, ki bo stala poleg pisarn »Novolesa«. Tu bodo imele pisarne predvidoma trgovska podjetja ter Gostinska in Obrtna zbornica. Gradnja bo veljala okoli 4 milijone dinarjev.

● **Dolenjska založba** bo v posebni, lični brošuri izdala razpravo prof. Janka Jarca, ki je bila objavljena v zadnji številki Dol. lista: »Partizanski Rog«.

»Bil sem neizmerno ponosen«

Vtisi mladinca-delegata s IV. kongresa ZKS iz občine Videm-Krško

Vedno vedrega in nasmejanega VINKA POTISKA iz Videm-Krškega sem našel v Valvasorjevi tiskarni v Krškem, kjer je zaposlen kot grafik. Kot vedno je bil tudi tokrat zavzet z delom, zato me ni opazil. Gibčne roke so se mu pravkar oprijemale knjige. Segel sem mu v roko in mu kot delegatu IV. kongresa Zveze komunistov Slovenije, ki je bil junija v Ljubljani, iskreno čestital. V njegovih očeh sem opazil odsev sreče in zadovoljstva. Ljubeznivo se je odzval mojemu vabilu in mi postregel z odgovori.

»Dovoli mi,« je pričel Vinko, »da najprej pozdravim vse bralce Dolenjskega lista.« Nato se je pričel najin razgovor odvijati nekako takole:

Na IV. kongresu Zveze komunistov Slovenije si sodeloval kot mladinec. Bi mi hotel na kratko povedati svoje osebne vtise s kongresa?

Nešteto vtisov s kongresa ni mogoče povedati v nekaj besedah, vendar bi rad poudaril tovarištvo delegatov, iskreno izmenjavo mnenj ter popolno odobravanje notranjemu in zunanjemu gospodarsko-političnemu razvoju, ki je bilo izraz zaupanja v vodstvo Zveze komunistov Slovenije.

Dejal si, da si bil za delegata nepričakovano izvoljen. Povej nam, kakšen občutek si imel tisti trenutek?

Bil sem ginjen, neizmerno vesel in ponosen. Čutil sem utripe srca, ki niso pojenjali vse do zaključka kongresa.

Te je kateri izmed izglasovanih sklepov posebno navdušil?

Navdušili so me vsi sklepi. — Sodeloval sem v organizacijsko politični komisiji, kjer me je presenetila konstruktivna kritika o nekaterih pomanjkljivostih članov Zveze komunistov. Izglasovan je bil tudi sklep o bodočem delu z mladino. Ta se mi zdi posebno važen, kar je pokazala tudi razprava. Govorilo se je o vodilni vlogi mladine v našem družbenem sistemu, o njeni ideološko-politični vzgoji, o pripravi za prevzem novih nalog, o vsestranski vzgoji mladine v dobre komuniste. Vsa ta strnjena razprava je bilo eno samo veliko priznanje mladini za njeno dosedanje delo, ki je rodilo bogate sadove.

Kje in kako se nameravaš v bodoče politično udejstvovati?

Kot mladinca me delo z mladino najbolj veseli, zato bom skušal po svojih najboljših močeh sklepe s kongresa posredovati mladini. Prepričan sem, da bom s tem mladini največ koristil.

Si zadovoljen s številom članstva v občini Videm-Krško?

Kolikor mi je znano, je število članov Zveze komunistov v naši občini kar zadovoljivo. Menim pa, da so v članstvu premalo zastopani kmetje. Le-ti bi k napredku gospodarstva na vasi lahko mnogo pripomogli s tem, da bi sovaščanom pravilno tolmačili ukrepe sodobnega kmetijstva in zadružništva.

★

Sedaj pa, dragi Vinko, če dovoliš še nekaj zasebnih vprašanj.

Si v službi zadovoljen?

S službo sem le deloma zadovoljen.

Zakaj le deloma?

Kot celoten kolektiv tiskarne tudi mene vznemirja dejstvo, da že dalj časa delamo v premajhnih prostorih. Ponudbe za nova grafična naročila prihajajo z dneva v dan, imamo tudi nekaj novih strojev, dokaj več delavcev — vse to pa v prostorih, ki že davno več ne ustrezajo. Za razširitev delavnic je že izdelan načrt, le denarja ni. Kljub temu nisem črnogled, ker se za naše težave živo zanima predsednik občine tovariš Nunčič, kar mi daje upanje, da se bo stanje izboljšalo. Takrat bom s službo zadovoljen.

Tvoja največja želja?

Čimprej odslužiti redni vojaški rok.

DRAGO KASTELIC

Muzejska zbirka v Dol. Toplicah spet odprta

Dalj časa je bil lokalni muzej v Dol. Toplicah brez pravega opravičila zaprt, kar se je mnogim domačinom pa tudi zdraviliškim gostom zdelo čudno. Pretekli teden so zadevo uredili. Zdaj je muzej vsako nedeljo odprt, po potrebi pa tudi med tednom. Gostje si muzejsko zbirko radi ogledujejo, saj hrani dragocena pričevanja o delu tukajšnjih borcev in domačinov v letih NOB. **D. G.**

BOŽIDAR JAKAC: SLOVENSKA FARMA V OHIO — 1955 (Oglejte razstavo S poti po Rdeči zemlji v Dolenjskem muzeju, ki bo odprta do konca avgusta vsak dan razen ponedeljka od 9. do 12. ure, vsak torek in petek pa tudi od 15. do 18. ure)

Nekaj pripomb na rob pastirskega pisma

Zveza ženskih društev je prejela več pisem, v katerih se ženske sprašujejo, kako je mogoče, da so jugoslovanski škofje sredi 20. stoletja mogli napisati pastirsko pismo, v katerem so stvari, ki niso samo v očitnem nasprotju z dognanji sodobne znanosti, ampak tudi krute in ponižujoče za žensko. Glede na to je zdravnica za ženske bolezni in ljudska poslanka doc. dr. Ruža Šegedin napisala pričujoči članek, v katerem pojasnjuje stališče sodobne zdravniške znanosti do omenjenega pastirskega pisma.

Javne razprave in posvetovanja o splavu in kontracepciji ki smo jih imeli lani pri nas, so spodbudile tudi katoliške škofe v Jugoslaviji, da so izdali pastirsko pismo, ki so ga letos spomladi brali v katoliških cerkvah. V pismu so ponovili že znana stališča katoliške cerkve o zakonski zvezi, splavu in kontracepciji Katoliški škofje v tem pismu ne razlagajo samo krščanskega učenja o teh vprašanjih, s katerimi hočejo strašiti svoje vernike, ampak žele na tendenciozen način izkoristiti celo medicinsko znanost v svoje namene. Čeprav pismo ni doseglo uspeha, ki so ga škofje želeli saj je vzbudilo med ljudmi, zlasti pa med ženami, veliko ogorčenja, menim, da je potrebno pismu dati nekaj pripomb.

Odkar obstaja svet, so ljudje na razne načine urejali vprašanja potomstva. Najbolj krute in nehumani načini, kot so detomor in izpostavljanje otrok, spadajo povsod po svetu večinoma že v preteklost. Do današnjega dne pa se je ohranil kot zelo razširjen način urejanja števila rojstev hoteni splav, ki je v prvi vrsti škodljiv za ženo, vpliva pa neugodno tudi na odnose v družini, predvsem na medsebojne odnose med ženo in možem. Kljub temu da katoliška cerkev uči, da je hoteni splav greh, da je to umor »nedolžnega življenja«, so se tudi mnoge verne katoliške ženske od nekdaj zatekale k splavu, kadar si iz kakršnega koli vzroka niso želele otroka. Stališče katoliške cerkve do splava ne temelji na njeni skrbi, za njeno zdravje in srečo, ampak je odsev njenega gledanja na spolne odnose. Katoliška cerkev namreč uči, da je spolni odnos tudi med cerkveno poročenima zakoncema greh, če ni namenjen razmnoževanju. Takšen nauk o spolnih odnosih pa ni samo protinaraven, ampak vodi

DR. RUŽA ŠEGEDIN

še k hujšemu ponižanju žene, ki mora po učenju katoliške cerkve nositi vse posledice spolnega življenja kot kazen za greh, ki ga je storila Eva v raju, ko je »zapeljala« Adama..

Prav gotovo splav ne more biti primerno sredstvo za urejanje števila rojstev in ga kot takega seveda odklanjamo. Smo pa proti splavu zato, ker nam je medicinska znanost dokazala, da je splav škodljiv ženinemu zdravju, lahko pa tudi nevaren za njeno življenje. Mnogih hudih posledic ni mogoče odstraniti z najboljšimi medicinskimi pripomočki in žena lahko postane trajen invalid. Nič manj hude, včasih morda še hujše so posledice, ki jih splav pusti v duševnem življenju žene. S tem, ko se žena odloči za splav, seveda prevzame sama vse posledice splava in tako je postavljena v popolnoma neenakopraven položaj z možem v spolnih odnosih. Načelo humanih socialističnih odnosov med ljudmi velja tudi za spolne odnose med možem in ženo. Pravico do spolne ljubezni, ki naj bo podlaga zakonskemu življenju, priznavamo enako ženi kot možu. Prav tako pa mora biti tudi odgovornost za nezaželene posledice spolne ljubezni obojestranska. Če bi priznali splav kot sprejemljivo sredstvo za reguliranje rojstev — ne glede na kvarne posledice za zdravje žene — bi s tem postavili ženo v popolno odvisnost od moža, kar ne bi bilo v skladu z našimi pogledi na socialistične odnose med ljudmi. Varovanje telesnega in duševnega zdravja žene ter spoštovanje njene enakopravne osebnosti so v prvi vrsti razlogi za naše odklonilno stališče do splava.

To seveda ne pomeni, da ženi ne bomo napravili splava, če je ogroženo njeno zdravje ali celo življenje ali če bi se zaradi posebno hudih osebnih, družinskih ali drugih težav znašla v položaju, da svojemu bodočemu otroku ne bi mogla nuditi primerne nege, skrbi in vzgoje.

Katoliška cerkev pa celo v primeru, kadar je zaradi nosečnosti ogroženo ženino življenje, prepoveduje napraviti splav. V pastirskem pismu je zapisano: »Splav ne more biti dovoljen niti tedaj, kadar mislimo, da je v nevarnosti življenje matere. V okrožnici o krščanskem zakonu pravi papež Pij XII: »Močno sočustvujemo z materjo, ki ji pri izvrševanju naravne dolžnosti prete resne nevarnosti ne le za zdravje, marveč celo za samo življenje...« In dalje: »Ko krščanska nravnost brezpogojno obsoja neposredni splav, ne samo varuje svetost življenja marveč s tem hkrati varuje ugled zdravstvene vede.« In še: »Krščanska mati, ki sa da voditi načelom nravnosti, bo mnogo bolj koristila javnemu blagru, kakor če s težko operacijo za silo reši svoje življenje, pri tem pa žrtvuje svoj plod.«

Vsi napori in dosežki medicinske znanosti so namenjeni čuvanju človekovega zdravja in nudenju zdravniške pomoči tistim, ki so zaradi bolezni potrebni zdravljenja. Kadar je v nevarnosti celo življenje človeka, vlagajo zdravniki največje napore, opravljajo najtežje operacije, da bi rešili bolnikovo življenje. Po mnenju katoliške cerkve pa bi zdravniki morali odreči svojo pomoč nosečnici, kadar je zaradi nosečnosti njeno življenje v nevarnosti, samo zato, da ne bi oskrunili nekih božjih postav ali celo zato, ker bi s tem pomagali ženi, ki mora vse posledice spolnega življenja nositi kot kazen za Evin greh. Medicina ne pozna in ne priznava takšne diskriminacije in zato bo vedno zavračala takšne zahteve katoliške cerkve. Medicinska znanost se je že tako razvila, da je danes redkokdaj potrebno napraviti splav zato, da rešimo življenje matere. Kadar pa je to potrebno gre večinoma za matere, ki so že večkrat rodile, ki imajo že več živih otrok. Taki materi bi moral torej zdravnik odreči svojo pomoč zato, da bi zadostil božji postavi. Zakaj katoliški škofje ne dvignejo glas proti aborterjem in mazačem, ki iz koristoljubnih pobud opravljajo splave in pogosto spravljajo zaradi nestrokovnih posegov v resnično nevarnost življenje mater. Tako bi storili mnogo več koristnega za narode, za katere so tako v skrbeh v svojem pismu.

Ko se v pismu govori o žrtvi matere, ki je koristnejša za »javni blagor«, se škofje zatekajo k primerjavi z zdravnikom in bolničarko v kužni bolnišnici, ki tudi tvegata svoje življenje za javni blagor. Ta primerjava je z medicinskega stališča popolnoma neutemeljena. Medicina je glede zaščite pred nalezljivimi boleznimi dosegla že tako velik napredek, da je nevarnost okuženja strokovnega osebja minimalna. Primerjava s stanjem v zdravstveni vedi pred 2 tisoč leti je potemtakem docela neumestna. Sicer pa se mora vsakemu človeku, kakršne koli miselnosti in morale je že, upirati neživljenjsko in nehumano stališče katoliške cerkve, da je za »javni blagor« koristneje žrtvovati življenje matere, kakor pa uni-

(Nadaljevanje na 6. strani)

SPORT IN TELESNA VZGOJA ● SPORT IN TELESNA VZGOJA ● SPORT IN TELESNA VZGOJA

Usposobimo kader za šolsko telesno vzgojo

Glavna ovira za uresničevanje smotrov telesne vzgoje v šolah je v pomanjkanju primerno šolanega učnega kadra, objektov in športnih potrebščin za pouk telesne vzgoje.

Učitelji, ki poučujejo telesno vzgojo, se morajo neprestano izpopolnjevati in v reformirani šoli so jim postavljene nove konkretne naloge.

Tajništvo za šolstvo, prosveto in kulturo pri OLO Novo mesto je organiziralo v Novem mestu tečaj šolske telesne vzgoje od 3. do 12. avgusta. Udeležba bi bila lahko večja — zbralo se je komaj 18 tečajnikov — vendar v nekaterih občinskih ljudskih odborih niso vzeli to stvar resno. Iz Metlike na primer ni prišel nihče, pa tudi en sam tečajnik iz novomeške občine je veliko premalo.

Namen tečaja je bil predelati novi učni program telesne vzgoje od 1. do 8. razreda osnovne šole. Med tečajniki je bila večina, ki uči telesno vzgojo samo v svojem razredu, nekaj pa jih je tudi bilo, ki bodo prevzeli ves pouk telesne vzgoje v višjih razredih na nekaterih popolnih osnovnih šolah.

Na vseh naših srednjih, strokovnih in 27 popolnih osnovnih šolah imamo skupno samo 16 strokovnjakov za pouk telesne vzgoje in še od teh jih bo nekaj zapustilo v letošnjem letu naš okraj, novih pa najbrž ne bomo dobili. Zato moramo pridobiti v jeseni čimveč učiteljev za izredni študij telesne vzgoje na višji šoli za telesno vzgojo v Ljubljani in tudi občinski ljudski odbori v našem okraju bodo morali v bodoče razpisati čimveč štipendij za študij telesne vzgoje v Ljubljani ali Beogradu.

Na tečaju v Novem mestu je razen domačih telesnovzgojnih učiteljev predaval tudi Drago Ulaga, profesor na Višji šoli za telesno vzgojo v Ljubljani.

Tečajniki so imeli večje število vadbenih ur na prostem v takih pogojih, kakor jih imajo doma na svojih šolah. Prizadevati si moramo, da bodo po možnosti vse telesnovzgojne ure na prostem in to na travniku, v gozdu, ob potoku in pozimi v zasneženi naravi. Izogibajmo se telesnovzgojnih ur v šolskih učilnicah!

V bodoče bomo morali izvesti še več podobnih krajših tečajev v naših posameznih občinah, da se bo vse učiteljstvo seznanilo z novimi nalogami šolske telesne vzgoje.

Jože Glonar

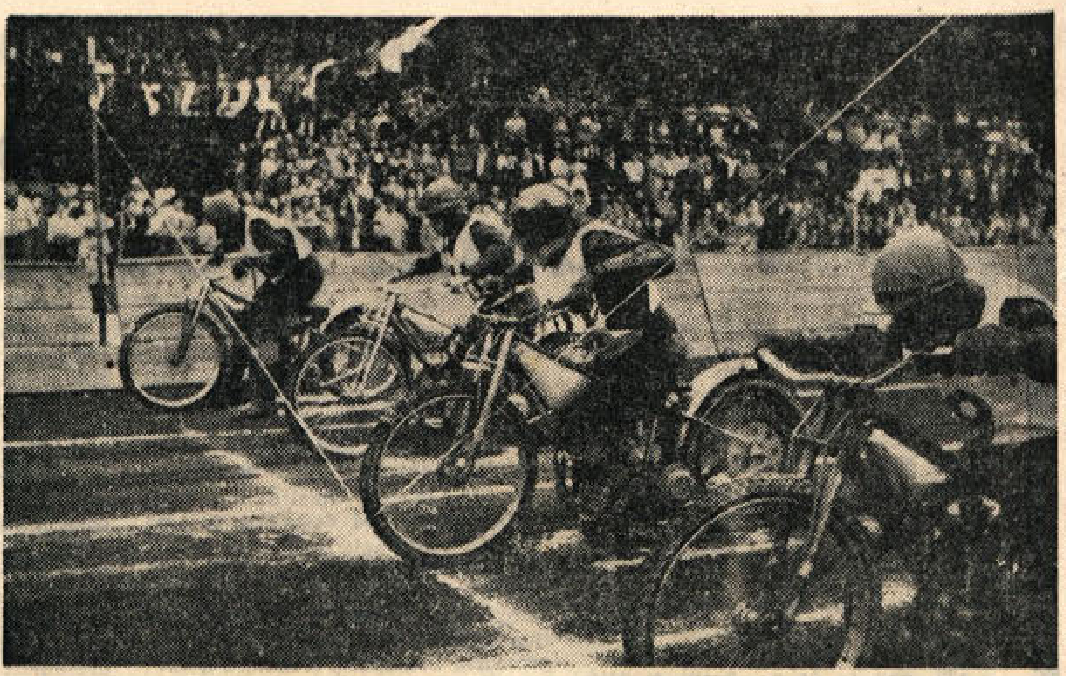

Kamera je ujela vzrok nepravilnega starta: vozač na C liniji je morda za stotinko sekunde prezgodaj »ušel« in ujel v rebrasto prvo kolo spodnjo vrvico startnega mehanizma. Sklep: ponovitev starta (s 5. mednarodnih speedway dirk v Krškem 16. avgusta — foto: Dolenjski list)

Holandski odbojkarji v Novem mestu

Po daljšem pogajanju z Namiznoteniško podzvezo v Ljubljani, ki pripravlja gostovanje holandskih odbojkarjev in igralcev namiznega tenisa v Sloveniji, so se pri Partizanu zedinili za datume gostovanja treh holandskih odbojkarskih ekip v Novem mestu. Tri odbojkarske vrste iz Amsterdama — dve moški in ena ženska, bodo nastopile v petek, 28. avgusta, ob 16. uri na Loki. V predigri bosta nastopili moški B ekipi Amsterdama in Novega mesta, nato pa ženski ekipi obeh mest. V glavnem srečanju se bosta pomerili najboljši moški vrsti! Kot nam je znano, bo kot reprezentanca Novega mesta nastopilo kompletno ligaško moštvo domačega Partizana, razen Šonca, ki je poškodovan. Srečanje z gosti iz Amsterdama bo dobra priprava pred ligaškimi boji v jesenskem delu zvezne odbojkarske lige, ki se pričnejo že 6. septembra. V okviru priprav bo novomeška odbojkarska vrsta v nedeljo gostovala še v Kočevju, kjer so v okviru Sportnega tedna pripravili med drugim tudi odbojkarski turnir.

☆

Novomeške in ostale ljubitelje odbojke bo gotovo zanimalo, kakšen je RAZPORED TEKEM v jesenskem delu zvezne odbojkarske lige, ki se prične 6. septembra. Za novomeško odbojkarsko vrsto ni preveč ugoden, saj bodo Novomeščani prve štiri tekme morali igrati na tujih igriščih, tako da se bodo šele 27. septembra prvič predstavili domačemu športnemu občinstvu v srečanju z zagrebško Mladostjo, nato pa se bodo še dvakrat zaporedoma doma pomerili z Sindželičem in Crveno zvezdo. Razpored je naslednji:

Uvodno tekmo v jesenskem delu prvenstva bodo Novomeščani igrali v Ljubljani z ŽOK »Ljubljano« in sicer 6. septembra, teden dni kasneje pa bodo potovali v Beograd, kjer se bodo pomerili z državnim prvakom »Jugoslavijo«. Če se vodstvo novomeških odbojkarjev ne bo že za 12. in 13. september domenilo za trojni spored v Beogradu, bodo odbojkarji morali v Beograd ponovno potovati 19. in 20. septembra, ko bi se pomerili z Železničarjem in Partizanom. V 4. kolu zvezne lige (27. septembra) bo v Novem mestu gostovala »Mladost« iz Zagreba, teden dni kasneje pa bo novomeška vrsta prosta. V 6. kolu — 11. oktobra bo pri nas gostoval kandidat za odhod iz lige — beograjski Sindželić, v zadnjem kolu 18. oktobra pa še bivši državni prvak — beograjska Crvena zvezda.

fm

TEKMOVANJE TABORNIKOV NA PROSLAVI V PODSTENICAH

V okviru proslav na Podstenicah so taborniki priredili tudi tekmovanje v orientacijskem teku. Proge, koder so taborniki nastopili, so bile dokaj zahtevne, vendar zanimive, saj so vodile mimo znanih postojank iz časov narodnoosvobodilne borbe. Vsaka patrola je štela pet članov, ki so morali skupno priti v cilj. Po progi so šli po opisu in so morali uporabiti kompas. Start in cilj sta bila na zbornem mestu sredi taborišča. Proga moških je vodila mimo bolnišnic v Jelendolu in na Daleč hrib, medtem ko so ženske šle proti Pogorelcu.

Nastopilo je 11 moških in 6 ženskih patrol. Pri moških je bila najboljša patrola Novomeščanov, medtem ko so pri ženskah zmagale članice Črnega mrava iz Ljubljane.

Zvečer so se ob tabornem ognju razglasili rezultati tekmovanja, najboljši pa so prejeli praktične nagrade, ki so jih poklonila razna novomeška podjetja.

Tekmovanje na Podstenicah je bila dobra priprava za podobno tekmovanje, ki se je začelo včeraj v Mariboru na republiškem taborniškem prvenstvu v mnogoboju.

J. G.

Začelo se je prvenstvo Novega mesta v tenisu

Preteklo soboto se je na teniških igriščih ELAN na Loki pričelo letošnje posamično prvenstvo Novega mesta v tenisu. V dveh ligah nastopa skupno 12 najboljših novomeških igralcev tenisa. V prvi ligi igrajo: lanski prvak Medic, drugoplasirani Mikec, dalje Hren, Berger, Dolenc in Dokl. V tej ligi je bilo doslej končano samo srečanje Mikec—Hren. Prvi dve točki je v svojo korist zabeležil Mikec, ki je premagal Hrena z 6:2 in 6:2. V drugi ligi igrajo: Sila, Picek, Adam, Kozina, Bojanič in Windišer. V prvem srečanju v tej ligi je Sila z težavo premagal Windišerja z 2:1 (6:8, 6:0 in 6:4).

Prvenstvena srečanja igrajo vsako soboto popoldne in v nedeljo dopoldne, nekatera tudi med tednom. Prvenstvo bo končano sredi septembra.

KOŠARKA

Tudi državni reprezentant Müller ni mogel dosti pomagati

ODRED (Ljubljana) : PARTIZAN (Novo mesto) 98:72 (41:22)

Mladi novomeški košarkarji so si za prvo resnejše srečanje izbrali premočnega nasprotnika. To je bila ekipa republiškega prvaka Odreda iz Ljubljane, ki je, čeprav močno oslabljen (iz prve ekipe so igrali le trije!) občutno porazil domačo ekipo z nič manj kot 26 koši razlike. Čeprav je domačo ekipo okrepil državni reprezentant Bogdan Müller iz Ljubljane, ki v Novem mestu služi vojaški rok, to ni veliko pomagalo. Domača petorka, ki je v nespremenjeni postavi igrala skoraj celo tekmo, je igrala raztrgano. Ni bilo skupne igre, ki je pogoj za uspehe v tej dinamični športni panogi. Golež in Bele sta vse preveč težila za soloakcijami, ki so le redke uspele. Tudi Müller se v prvem delu srečanja ni znašel, kasneje pa je bil zanesljivejši pri metanju na koš in to se je tudi poznalo pri končnem rezultatu. Pri gostih iz Ljubljane so se najbolj odlikovali Marčec, ki je bil skoraj nezmotljiv pri metanju na koš iz večje razdalje, dalje visoki center Dolinšek, ki je včasih popolnoma onemogočil Müllerja in hitri Slana.

Pri domačih ne moremo nikogar pohvaliti. Tudi Müller ni pokazal celotnega svojega znanja, kar pa je razumljivo, ker je imel slabe soigralce.

Ožigosati pa moramo nešportno ponašanje Goleža, ki je z neprimernimi in nekulturnimi gestami in s pripombami odgovarjal kapetanu moštva in soigralcem. Tako pobalinsko obnašanje ne sodi na športna igrišča in prav bi bilo, da bi ga kapetan do konca tekme izključil iz igre in ne samo za pet minut. Vse kaže, da je Goležu dvakraten nastop v republiški odbojkarski reprezentanci (pa še takrat je bil samo rezerva!) zmešal glavo in da sedaj misli, da mora svoje vedenje prilagoditi vedenju nekaterih slabo vzgojenih športnikov »reprezentantov«, ki pa so zaenkrat še v manjšini.

fm

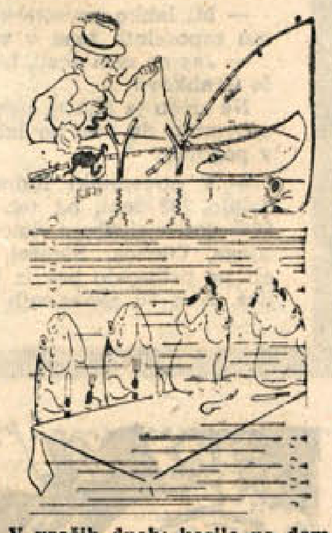

V vročih dneh: kosilo na dom..

Visoka naklada — manjši stroški za izdajanje časnika! Poročajte o delu in življenju organizacij, društev in kolektivov v vašem kraju!

V NEDELJO, 30. AVGUSTA V BREŽICAH:

okrajno brzopotezno šahovsko prvenstvo

Pred štirinajstimi dnevi smo najavili okrajno brzopotezno prvenstvo v šahu, ki bi moralo biti v Brežicah, vendar je bilo kasneje zaradi tehničnih ovir preloženo. **To prvenstvo bo dokončno 30. avgusta v Brežicah, pričetek tekmovanja pa bo ob 9. uri dopoldne.**

Okrajna šahovska zveza je društvom in sekcijam že razposlala vabila in razpise tega tekmovanja. Vabljene so vse šahovske enote iz okraja in vsi šahisti, čeprav še niso včlanjeni v organizacijo. Pričakujemo, da se bodo tekmovanja prvič udeležili tudi šahisti iz Krškega, Senovega, Sevnice, Krmelja in Metlike. Tu zaenkrat še ni šahovskih enot, so pa vsi pogoji za njihovo ustanovitev. Ker so prometne zveze ugodne (iz Novega mesta bo vozil poseben avtobus), pričakujemo, da bo na prvenstvu nastopilo okoli 10 petčlanskih ekip in preko 50 posameznikov.

Tekmovanje bo ekipno in posamezno. Najprej se bodo za pokal Okrajne šahovske zveze pomerile 5-članske ekipe, nato pa bo tekmovanje posameznikov. Okrajni prvak med posamezniki bo prejel pokal, pet najboljših pa še posebne nagrade.

fm

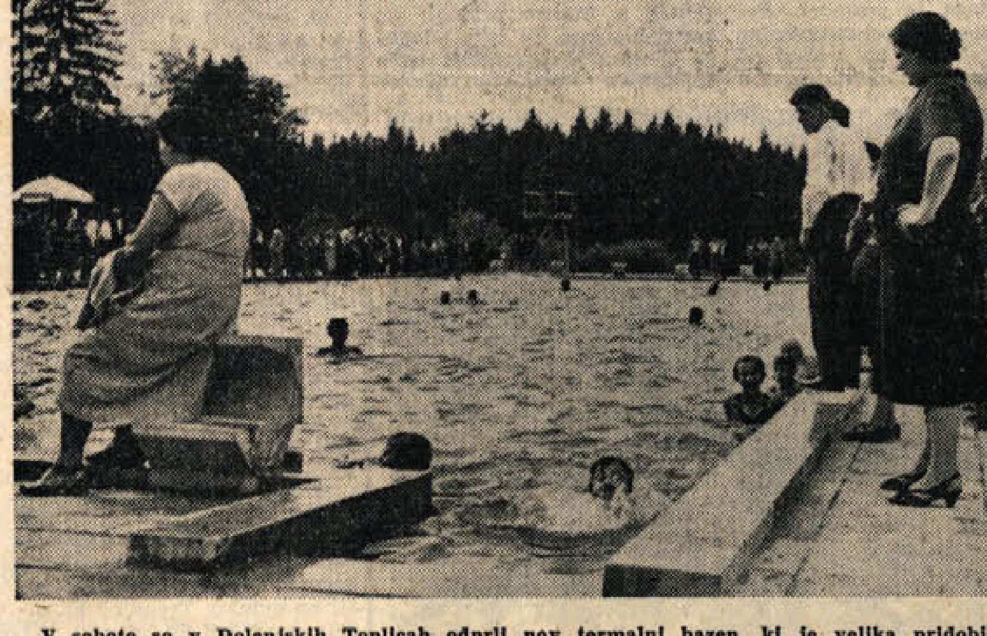

V soboto so v Dolenjskih Toplicah odprli nov termalni bazen, ki je velika pridobitev za nadaljnji razvoj turizma in športa v našem okraju

Nekaj pripomb na rob pastirskega pisma

(Nadaljevanje s 5 strani)

čiti plod, čeprav bi s tem živim otrokom vzeli mater in jih napravili za sirote.

Iz pastirskega pisma je razvidno, da katoliška cerkev napada tudi metodo reguliranja spočetja, to je sodobno kontracepcijo. Poleg čisto verskih razlogov, pri katerih govore o zlorabi krščanskih zakonskih pravic in dolžnosti, skušajo izkoristiti tudi mnenja uglednih zdravstvenih strokovnjakov, da je uporaba kontracepcijskih sredstev škodljiva telesnemu, posebno pa duševnemu zdravju, zlasti ženinemu.

Medicinska znanost je do danes dovolj jasno dokazala in tudi naše lastne izkušnje nam to potrjujejo, da nič bolj ne ruši duševnega miru žene kot nenehni strah pred nezaželeno nosečnostjo. Ugledni zdravstveni strokovnjaki, na katere se sklicuje pastirsko pismo, češ da so kontracepcijska sredstva škodljiva zdravju žene, so živeli pred 30 leti, ko so bila poznana in tudi v rabi sredstva, ki so lahko kvarno vplivala na ženino zdravje. Danes pa pozna moderna kontracepcija sredstva in tudi samo ta priporoča, ki so zdravju neškodljiva, preprosta, zelo sigurna in ki jih predvsem uporablja žena. Danes ni uglednih zdravstvenih strokovnjakov, ki bi se strinjali z argumenti katoliške cerkve proti kontracepciji in odklanjali moderna kontracepcijska sredstva, pač pa jih je mnogo, ki ta sredstva priporočajo.

V pastirskem pismu zasledimo že znano stališče katoliške cerkve, ki dovoljuje zakoncem uporabo Knaus-Oginove metode za preprečitev spočetja, ki sloni na tako imenovanih plodnih in neplodnih dneh v obdobju med dvema menstruacijama. Izkušnje pa so pokazale in tudi Knaus sam je prišel do spoznanja, da je ta metoda nezanesljiva za preprečitev spočetja ter jo medicina danes priporoča prav v nasprotne namene, da jo namreč nasvetuje zakoncema, ki ne moreta imeti otrok. S tem, ko katoliška cerkev dovoljuje uporabo te sicer medicinsko nezanesljive metode, odstopa v bistvu od svojega stališča o namenu spolnega življenja. Prav tako tudi ne brani spolnega življenja ženi (!) ki brez svoje krivde ne more imeti otrok. Zakonca, ki torej ne moreta imeti otrok, se lahko spolno izživljata ne da bi pri tem grešila, nasprotno pa za spočetje sposobna zakonca »grešita zoper naravo« in »iščeta samo svoj telesni užitek« ter »ne moreta dobiti odveze«, če uporabljata moderna kontracepcijska sredstva, da bi preprečila spočetje. Katoliška cerkev torej ne odreka pravice do spolnega življenja za spočetje nesposobnima zakoncema, pač pa jo odreka sposobnima zakoncema. Slednjima dovoljuje katoliška cerkev le dvoje: ali da živita vzdržno kot brat in sestra ali pa se zatekata h Knaus-Oginovi metodi. Pastirsko pismo priporoča takšnim zakoncem, da se posvetujejo z dobrim krščanskim zdravnikom. Kakšen smisel naj ima poudarjanje tega »krščanstva« pri zdravniku? Medicinska znanost je samo ena in vsak vesten zdravnik je dolžan delati samo po njenih načelih in izsledkih. Takšno razlikovanje dveh vrst zdravnikov (krščanskih in nekrščanskih) zato odločno odklanjamo.

Najglobji namen zakonske zveze so prav gotovo otroci. Vendar to ne pomeni, naj imata zakonca kopico otrok — kolikor jih ponuja nebo, kakor pravi pastirsko pismo — ampak kolikor si jih zakonca res želita ter jih tudi lahko vzredita in vzgojita. Zaželen otrok, ki bo deležen ljubezni svojih staršev in ki mu bodo mogli starši nuditi vso potrebno nego in vzgojo, takšen otrok bo lahko imel vse pogoje, da zraste v zdravega, poštenega in družbi koristnega človeka. Sreča v zakonu pa ne temelji samo na otrocih. Spolna ljubezen je tista čustvena in telesna vez med možem in ženo, ki ustvarja srečo in razumevanje v zakonu. Do nje ima pravico tako žena kot mož. Sad takšne ljubezni naj bo zaželen otrok. Zato ni nič »nemoralnega«, če želimo ljudi seznaniti in jim nuditi dosežke znanosti — moderna kontracepcijska sredstva, s katerimi lahko zakonca brez strahu za telesno in duševno zdravje urejata svoje spolne odnose in se odločita za otroka takrat, kadar si ga želita.

Iz »NAŠE ŽENE«

ŽENA IN DOM ☆ SODOBNO GOSPODINJSTVO ☆ ŽENA IN DOM ☆ SODOBNO GOSPODINJSTVO

Obvarujmo otroke pred nesrečami

Revija SODOBNO GOSPODINJSTVO, o kateri smo našim bralkam že večkrat poročali, je v svojih zadnjih številkah večkrat pisala, kako obvarujemo otroka pred nesrečami. Danes objavljamo zaključek njenih nadaljevanj, saj so ugotovitve v reviji koristne za vse, ki vzgajajo otroke.

Res so v rani dobi njihovega življenja periode, ko hočejo otroci vsakih pet minut kakšno zagosti. Ta problem je tudi izvrstni scenarist uporabil za temo filma z naslednjo vsebino: mati sanja grozne sanje o tem, kaj vse bi lahko doživel njen otrok v enem samem dnevu — padce, zastrupljenje, opekline, skratka — vse mogoče in nemogoče. Vse te nezgode pa so le posledica običajnih vsakodnevnih situacij v njegovem življenju.

Tudi mi smo preživljali otroško dobo in smo kljub temu odrasli in tako bodo tudi naši otroci. Mnogo je odvisno od nas samih, kako bomo premostili vse te nevarnosti, čeravno ne moremo vsega preprečiti ali kakorkoli vplivati na dogodke. Vseh otrok tudi ne moremo enako vzgojiti. Nekateri otroci so kot magnet in kar privlačijo nezgode, drugi pa se jim mimogrede izognejo, in celo v najnevarnejšem trenutku. Zanimivo pa je, da niso previdneži in bojazljivci tisti, ki dožive najmanj nezgod, temveč v pretežni večini brezskrbneži, da, celo nepremišljeneži.

Marsikatero nezgodo lahko omilimo ali vsaj veliko preprečimo, **če poznamo nevarnost.** Če n. pr. položi oče 1 in pol letni hčerki zdravilno tableto na jeziček in misli, da jo bo lahko kar tako zaužila kakor on, ve in zna na vsak način premalo. Prav tako je prenekatera negovalka in celo mati premalo poučena o tem, koliko vročine prenese otrokova nežna koža. Opeklina, ki se ji morda zdi nepomembna, popolnoma navadna opeklina, je v resnici lahko smrtna. Kdo od nas pa se je kdaj opekel s steklenico vroče vode za gretje postelje in nog? Otroku pa lahko povzročite nepopravljivo škodo.

Sosedov otrok je imel stalno nadzorstvo, in vendar se je zgodila nesreča, boste rekli. Ali pa poznate okoliščine? Ni vsako nadzorstvo pravo. Često ni krivo nezgode **pomanjkljivo nadzorstvo,** temveč okoliščine in drobne napake, ki se kaj rade pridružijo. Vzemimo tale primer: babica, ki naj bi pazila na otroka, zadremlje. Stalno nosi v žepu tablete za omiljenje bolečin. Poldrugo leto star otrok ji ta čas, ko babica dremlje, vzame iz žepa tablete in jih použije. Kaj je krivo nezgodi? Res, babica je pustila otroka brez nadzorstva, ker je zadremala. To pa bi samo po sebi ne bilo vzrok nezgodi, temveč dejstvo, da mu je dajala za igranje prazne škatljice od tablet in jih je otrok dobro poznal. Bil je pa tudi dostikrat priča kako je babica — vneta uživalka tablet — použila tableto kot nekaj samoumevnega. Vse to je otrok vidèl, poznal in ni imel nikakega strahu pred temi stvarmi. Kako pa naj bi vedel, da so tiste tablete, ki jih babica lahko kar tako použije, zanj nevarne?

Tako dolgo, dokler otrok ne more še sam presoditi, ali je tak in tak položaj nevaren ali ne, morajo to skrb prevzeti odrasli ali pa večji otroci, morajo ga nadzorovati. **Nadzorujoča oseba tudi nadomešča otroku še manjkajočo sposobnost presojanja.** Otrok nekaj zagleda, začne ga zanimati in se stvari približa. Saj ni mogel presoditi, da je ta stvar od blizu ali pri dotiku nevarna.

Bolje pa je, da otroku v tej razvojni dobi ustvarimo svet, v katerem se bo znašel, kot pa da mu stojimo vedno za hrbtom z opozorili, grajami, grožnjami ali morda celo s klofutami. Raje odstranimo z njegove posteljice, pozneje iz stajice in sobe vse tiste predmete, ki bi mu bili lahko nevarni.

Čimprej pa je treba poskušati razviti v otroku sposobnost presoje in mu postopoma prepuščati odgovornost za dejanja. Materina naloga je, da presodi kaj, in koliko lahko zaupa otroku in česa še ne more in ne sme. Kolikor slabše bo reševal otrok te naloge, tem dalj časa ga je treba nadzorovati, tem pozneje bo samostojen.

Zanimivo je, da v splošnem otrok ne nadzorujemo premalo, temveč preveč. Hočemo jim namreč prihraniti vse nevšečnosti, jih obvarovati tudi pred najmanjšo nezgodo, namesto da bi dopustili, da si sam, postopoma, korak za korakom, pridobe izkušnje v skladu s svojo starostjo in normalnim razvojem.

(Konec prihodnjič)

Obleka, ki ni več izrazito poletna, pristajala nam bo prav tudi v prvih jesenskih dneh

Lep kostum iz debelejšega blaga za bližajoče se jesenske dni. Posebnih modnih novosti pri kostumih ni, le jopice so nekoliko daljše

Pojasnilo

V zadnji številki Dolenjskega lista se je pri objavi za vpis v Poklicno gospodinjsko šolo vrinila neljuba pomota, ki jo s tem popravljamo.

Šola sprejema prošnje za vpis do 10. in ne do 30. septembra!

Okrajni zavod za pospeševanje gospodinjstva

Novo mesto

OTROŠKA LETNA PIDŽAMA

Staro perilo, ki je še dovolj trdno, lahko prav dobro predelamo v otroške spalne srajčke in pidžamice, ki jih otrok nosi vsaj še eno poletje in jesen.

Iz moške srajce naredimo 3-letnemu sinu čedno pidžamico s kratkimi rokavci in tričetrtinskimi hlačnicami. Stari srajci odparamo ovratnik, manšete in rokave, razparamo šive in prelikamo vse dele. Kroj bluzice in hlač primerno povečamo in ga prenesemo na blago. Iz hrbta srajce urežemo hrbet pidžamice (d) in prednja dela (C) bluzice, iz prednjih delov srajce zadnja dela hlačk (B), iz rokavov pa prednja dela hlačk. (A).

Posamezne dele sešijemo, v gornji rob hlačk napeljemo elastiko, spodnje robove hlačk naredimo iz drugobarvnega blaga, našijemo žepka bluzice, okrasimo robove rokava, ovratnika in žepkov z blagom, iz kakršnega je rob hlačk. Ko smo izvezle gumbnice, našile gumbe in prelikale pidžamico, smo brez izdatka in truda preskrbeli našemu ljubljenčku lepo poletno pidžamico.

g.

NOVICE IZ SEVNICE

Kmetijska zadruga v Sevnici je pričela graditi skladišče za umetna gnojila in druge pridelke. Pomanjkanje ustreznih prostorov ji že dolga leta dela preglavice in povzroča tudi znatno škodo. Skladišče bo stalo za trgom in bo grajeno smotrno, tako da bodo lahko izkoristili tudi podstrešje ali pa ga kasneje še nadzidali za eno nadstropje. Gradijo ga v lastni režiji, kar jim bo znatno pocenilo gradnjo. Težave s skladišči imajo tudi druga podjetja v Sevnici in bi ne bilo napak, če bi se lotili reševanja teh težav na podoben način.

•

Upravni odbor KZ Sevnica je na zadnji seji razpravljal o mesnicah. Predlagali so, naj bi se poslovanje — trgovanje z mesom uredilo bolj smotrno. Mnenja, da bi za število potrošnikov zadoščali dve mesnici, kjer bi po potrebi sekala dva sekača, je še sporno, zato ga bo UO KZ Sevnica predložil v odobritev svetu za gospodarstvo ObLO. Take mesnice, kjer bi bil promet večji, bi tudi prenesle namestitev blagajničarja, kar bi vsekakor prispevalo k bolj higienični postrežbi strank, pa tudi učinek sekača bi se znatno povečal. V korist te rešitve torej govorijo vsa dejstva. Če se temu primerno uredi še delovni čas v mesnicah, bodo potrošniki vsekakor na boljšem.

•

Te dni so od stavbe Splošnega trgovskega podjetja v Sevnici zginili še zadnji gradbeni odri. Zunanje lice stavbe je skoraj gotovo, čakajo le še na dovršitev obrtniških del. Lepo in okusno urejena fasada se je tako pokazala v vsej svoji veličini. To je trenutno največji objekt v Sevnici in od ljudi je slišati vedno več pohvalnih mnenj. V kratkem bomo o rasti in delu tega podjetja poročali kaj več.

•

Dela pri asfaltiranju ceste skozi Sevnico kar vidno napredujejo. Na trgu so v tem kratkem času od začetka del zamenjali že vso staro in neustrezno kanalizacijsko mrežo, sedaj pa polagajo klanec na vhodu na trg. Izravnava tega klanca bo znatno olajšala promet po novi cesti. Ljudje pa se marsikdaj zgražajo nad neuvidevnostjo voznikov in drugih uporabnikov ceste, ki kljub prometnim znakom ne upoštevajo enosmerne ceste na delovišču. Cestišče je namreč zaradi izkopov zoženo na polovico. Vendar ni redek primer, da se še ta polovica popolnoma zagozdi. Čudno, zakaj je treba uporabiti skrajne ukrepe, da se napravi red!

Ko je v letu 1954 doletela Sevnico — bolje rečeno Šmarje - katastrofalna poplava, je bil glavni vzrok zanjo ozek pretok pod mostom v Šmarju in neurejena struga. Lani so zato uredili strugo pod mostom, letos pa se je odbor za regulacijo lotil dela nad mostom. Na levem bregu je te dni zrasla nad 300 metrov dolga betonska škarpa, pričeli pa so tudi že z deli na desnem bregu Sevnične. Tako bodo silne vode, ki včasih prihrumijo s pobočij Lisce in Bohorja, našle tudi gladko korito in ne bo več zaprek za plavajoče drevje in vse drugo, kar voda pobere na svoji poti. Šmarčani se z zadovoljstvom ozirajo na te varnostne zidove, ki so jim pred leti tako manjkali.

Deset tisoč traktorjev

V soboto 22. avgusta so v novi montažni hali Industrije traktorjev in strojev v Novem Beogradu imeli pomembno svečanost: ta dan je z montažnega traku prišel desettisoči traktor. Predsednik kanadsko - britanskega podjetja »Messey Ferguson«, po čigar licenci izdelujejo traktorje, je izročil kolektivu darilo — specialni traktor kot znak uspešnega sodelovanja pri proizvajanju traktorjev in kombajnov.

V Črnomlju gradijo

Občinski ljudski odbor Črnomelj je investitor dveh 19-stanovanjskih stolpnic. Delo pri gradnji zelo lepo napreduje, saj je v zelo kratkem času dobila prva stolpnica svojo streho, druga pa, kot kaže, jo bo dobila prav v kratkem. Izvajalec del je Belokranjsko gradbeno podjetje Črnomelj. Kmalu bo zgrajenih 38 stanovanj in 38 družin bo dobilo v Črnomlju sodobno stanovanje.

Tudi gozdna uprava v Črnomlju gradi. Njeni upravni prostori so bolj podobni skladišču kot pa upravnim prostorom. Sedaj pa je poskrbela za gradnjo novih prostorov. Poleg teh gradijo še v isti stavbi eno družinsko stanovanje. Stavba bo vsak čas pod streho, saj je zgrajena že do vrha. Izvajalec del je Belokranjsko gradbeno podjetje Črnomelj. Delo lepo napreduje.

ObLO Črnomelj je investitor dveh 19-stanovanjskih stolpnic. Prva je že dobila streho, tudi druga pa jo v kratkem pričakuje. Dela hitro napredujejo. Izvajalec: Belokranjsko gradbeno podjetje Črnomelj. Uspeh: 38 novih stanovanj!

Presenečenje v Brežicah

Nenavadno izložbo so si pri Ljudski potrošnji prejšnji teden ogledovali prebivalci Brežic in okoličani. V izložbenem oknu je bilo razstavljenih 24 popolnoma novih instrumentov godbe na pihala, ki so se v soncu lesketali, da je mimoidočim kar vid jemalo. »Pa ne, da bo Ljudska potrošnja začela trgovati tudi s takšnim blagom?« je marsikdo radovedno vprašal. Vendar kmalu se je razvedelo, da so ti krasni instrumenti namenjeni godbi na pihala pri KUD »Stanko Černelč«, ki jih je kupila občina Brežice s podporo raznih podjetij.

Ko so si napasli oči na krasnih instrumentih v izložbenem oknu, si Brežičani zelo želijo, da bi mlado godbo čimprej slišali tudi na kakšni prireditvi in pa da bi se kaj kmalu zavrteli v poskočnem ritmu plesnih melodij. -re

V Vranjicu pri Splitu gradijo velik silos za 1.200 vagonov žita. Dograjen bo do konca leta. Ob silosu grade strojnice, ki bo imela obrate za čiščenje pšenice in koruze ter prostor za sortiranje, tehtanje in druge manipulacije.

Odločili so se za gradnjo hlevov

Na seji zadružnega sveta v Kmetijski zadrugi v Dragatušu so pred dnevi razpravljali o pomembnih nalogah zadruge v kmetijstvu. Zadruga ima 56 njiv iz kultiviranih steljnikov. Na teh njivah so že pridelali nekaj ovsa. Na 8 ha so imeli že letos hektarski donos ovsa na teh steljniških površinah 10 mtc. Pridelali so tudi precej slame. Na sedmih hektarih raste koruza, ki tudi lepo kaže. Posejane imajo precej lupine. V prihodnjem letu bodo proizvajali že na 56 ha. Vse to jim narekuje, da mislijo na gradnjo hlevov za živino. Tako so sklenili na zadnji seji zadružnega sveta, da bodo pričeli graditi hleve za več kot sto glav govedi. Zadruga precej investira v kmetijstvo. Lani so zgradili skladišče in kupili precej kmetijskih strojev. Letos so zasadili s hmeljem 5 ha površin in skultivirali 56 ha steljniških površin. Sedaj so v zadrugo dobili kmetijskega tehnika. V zadružnem svetu so najnaprednejši kmetovalci, ki se trudijo, da bi zadruga res napredovala.

Jože Škof

Naša največja solarna

Največja solarna v Jugoslaviji je »Bajo Sekulić« pri Ulcinju, ki zavzema 9,200.000 kvadratnih metrov površine. Sol iz morske vode v tej solarni pridobivajo v časovnem razdobju, ki traja 50 do 60 dni. Povprečno daje solarna na leto 20.000 ton soli. Večja ali manjša proizvodnja je odvisna le od vremena. Tako je leta 1952, ko je bila izredno dolga suša, dala ulcinjska solarna rekordni »pridelek«: 42.000 ton. Pridobljena sol bi morala po pravilu stati na goli zemlji leto dni, da se odvišna voda povsem odteče. Ker je po soli veliko povpraševanje, se suši največ šest mesecev.

V Virgin Mostu v karlovškem okraju je začela 16. avgusta obratovati nova tovarna vezanih plošč. To je največja tovarna v Kordunu in druga te vrste na Hrvatskem. Tovarna bo izdelovala v začetku 4.200 m³ vezanih plošč letno, njena bruto proizvodnja pa bo okoli pol milijarde dinarjev.

V rudniku svinca in cinka v Trepči so izkopali petnajsti milijon svinčeno-cinkove rude. Pred 29 leti, ko so začeli s kopanjem te rude, so cenili rezerve na vsega 500.000 ton, medtem ko so zdaj ugotovili, da znašajo zaloge še okoli 10 milijonov ton.

80 let Franka Petrichа-Drskarja

Zaradi jubilantove skromnosti smo šele zdaj izvedeli, da je že 3. oktobra lani proslavljal 80-letnico svojega rojstva naš zaslužni rojak Frank **Petrich** *iz Los Angelesa, Calif.*

Rojen je bil 3. oktobra 1878 na Drski pri Novem mestu. Oče mu je bil hišar, ki se je priženil na Drsko, je pa v 90. letih preteklega stoletja odpotoval v Ameriko s trebuhom za kruhom. Leta 1898 je mati prodala hišo in posestvo, ki so ga imeli na Drski ter je z dvema hčerkama in enim sinom odpotovala za možem. Tu sta ostala samo brata John, ki je bil tedaj pri vojakih, in Frank, ki je delal kot pek v Žabnici pod Trbižem. Leta 1899 je izvedel, da ga čaka pri čevljarju v Šmihelu ladijski vozni listek za Ameriko; odšel je čez morje in se 10. novembra 1899 izkrcal v New Yorku. V Ameriki je živel dolga leta predvsem v Chicagu, zlasti v dobi svoje velike dejavnosti.

Ko je pred odhodom v Ameriko delal po raznih krajih v Avstriji in v Romuniji, je prišel v stik s socialističnim gibanjem. Tako je prinesel socialistične ideje tudi s seboj v Ameriko in bil med prvimi, ki so širili socializem med slovenskimi priseljenci v ZDA. Več kakor 20 let je bil zelo delaven v delavskem gibanju. Bil je med ustanovitelji socialističnega kluba v Chicagu (1901), prvega naprednega podpornega društva »Slavija« v Chicagu (1903), delegat in zapisnikar na ustanovni skupščini Slovenske narodne podporne jednote in v njenem prvem glavnem odboru (1904) itd. Leta 1906 je pomagal ustanoviti socialistično glasilo Proletarec, ki mu je bil sotrudnik, sourednik, upravnik itd. Od 1914 do 1923 je bil izvoljeni in nastavljeni tajnik Jugoslovanske socialistične zveze (JSZ) v Chicagu. — Tudi brat John, ki je umrl leta 1949 v Youngstownu, O je bil ustanovni pionir slovenskega socialističnega gibanja v ZDA, bil je med ustanovitelji Proletarca in je nekaj let vodil tajniške posle JSZ.

Pisal je prav mnogo in 18 let takorekoč ni bilo številke Proletarca, ki ne bi imela kakega Petrichevega prispevka. Sodeloval je tudi v Glasu naroda, v Glasu svobode, Prosveti, v Ameriškem družinskem koledarju itd. Večkrat se je po svojem rojstnem kraju podpisoval »Drskar«.

Frank Petrich je bil samouk, takorekoč samorastnik, ki je za svoje veliko znanje poskrbel sam z lastno voljo in po lastni potrebi.

Ob 80-letnici mu želimo še mnogo let zdravja in vedrega duha kakor ga ima še zdaj!

Cv. A. K.

Tekstilno tovarno »Raška« v Novem Pazarju razširjajo, grade pa tudi nove tovarniške obrate, in sicer oddelek za konfekcijo, novo tkalnico in predilnico. Razen sedanjih 12.000 vreten bo dobila razširjena predilnica prav toliko novih, tkalnica pa razen sedanjih 240 še 168 novih statev in nove sodobne tkalne stroje. Novi oddelki bodo začeli obratovati v prvi polovici prihodnjega leta. Vrednost proizvodnje se bo povečala na okoli 10 milijard dinarjev.

Medved obiskal okolico Dol. Toplic

Znano je, da živi v roških gozdovih več rjavih medvedov, ki so zaščiteni. Proti jeseni se rado zgodi, da obiščejo medvedi tudi niže ležeče predele, včasih tudi okolico vasi, da se po možnosti posladkajo s sladkim medom ali pa se najedo češpelj in drugega sadja. Ni še jesen, vendar pa je menda čudno vreme pred dnevi premotilo kosmatinca, da se je napotil v dolino. V trdi noči se je približal Toplicam in koracal prek ceste. Šofer kamiona, ki je ponoči vozil gramoz za športni bazen v Dol. Toplicah, je opazil sredi ceste veliko, temno gmoto, ni pa mogel ugotoviti, kaj bi bilo. Ker se je reč premikala, je hupal in hupal, nato pa v soju luči prav od blizu opazil, da je bil na cesti rjavi medved, ki je potem hitro izginil na drugo stran ceste. Res nevsakdanji obisk.

Drago Gregorc

OGLEDALO

Brezobzirnost šoferja podjetja »Croatiatrans«

Zgodilo se je v četrtek, 20. avgusta. Ob 7.30 (z malo zamudo) je odpeljal izpred novomeškega hotela »Metropol« avtobus zagrebškega podjetja »Croatiatrans«. Na cesti proti Trebnjem je sprevodnik kmalu ugotovil, da se nahaja med potniki tudi 10-letni fant, ki je po pomoti vstopil v zagrebški avtobus, ki pa do Ljubljane nima postanka. Da je treba tako pomoto kmečkega otroka, ki malokdaj potuje, pravilno razumeti, je menda vsakomur jasno, posebno še, ker odhaja v skoraj istem času iz Novega mesta proti Ljubljani tudi avtobus iz Vinice, ki se ustavlja redno tudi v Trebnjem. Ko se je avtobus približal Trebnju, je fantek zaman prosil šoferja, da bi ustavil. Brezobzirni šofer se za prošnje, solze in obupanost fanta sploh ni zmenil. Na prigovarjanje potnikov, naj pri odcepu v Trebnjem vendar ustavi in fanta spusti domov, se je osorno obregnil in z grdo kletvico potrdil svojo trdosrčnost in nekulturnost. Ker se avtobus v Trebnjem ni ustavil, je fant začel še huje jokati; smilil se je vsem, le šoferju ne. Z vsakim kilometrom neprostovoljne vožnje se je fant oddaljeval od znanih krajev in potniki so ga zaman tolažili. Do Ljubljane so zbrali nekaj prostovoljnih prispevkov za fantovo vozno karto in upajmo, da se je deček srečno vrnil domov.

Potniki, ki smo se ta dan vozili z avtobusom »Croatiatransa« v Ljubljano smo se zgražali nad brezobzirnostjo in nekulturnostjo šoferja. Žalostno je, da odrasel človek na tako odgovornem položaju ne more (ali pa hudobno noče!) razumeti pomote otroka, ki se je peljal domov! Mi, ki smo bili v avtobusu, smo razumeli otrokovo grozo, ki je z bolečim srcem opazoval, kako se mu umika znana pokrajina in kako mora zaradi šoferjeve neviljudnosti nadaljevati potovanje. Isti šofer pa je v Ljubljani na nepravem mestu na željo neke potnice vendarle ustavil avtobus, kar bi lahko storil tudi na odcepu v Trebnjem, če bi imel količkaj srčne kulture!

(Opomba uredništva: na željo potnikov smo poslali njihove upravičene pritožbe o brezobzirnem šoferju tudi vodstvu podjetja »Croatiatrans« v Zagreb.)

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

Tedenski koledar

Četrtek 27. avgusta — Zlatko
Petek 28. avgusta — Avguštin
Sobota 29. avgusta — Sabina
Nedelja 30. avgusta — Roza
Ponedeljek 31. avgusta — Rajko
Torek 1. septembra — Tilen
Sreda 2. septembra — Štefan

KINO

Črnomelj: Od 28. do 30. 8. ameriški barvni film »Pot okoli sveta v 80 dneh«.

Kostanjevica: 30. 8. italijanski film »Teodora«. 2. 9. mehiški film »Ne oporekam svoje preteklosti«.

Mokronog: Od 29. do 30. avg. ameriški film »Kleopatra«.

Metlika: Od 29. do 30. 8. »Zigosan«. 2. 9. »Jaz sem kamera«.

Novo mesto »Krka«: Od 27. do 30. 8. ameriški film »Potemneli angeli«. Od 1 do 3. 9. angleški film »Povest o dveh mestih«.

Dom JNA Novo mesto: Od 28. do 30. 8. ameriški film »Ponos in strast«.

Semič: 30. 8. ameriški film »Kjer reka zavije«.

Sevnica: Od 29. do 30. 8. italijanski film »Bele noči«.

Trebnje: Od 29. do 30. 8. ameriški barvni film »Skrivnostno močvirje«. Predstave v nedeljo ob 14., 16. in 19. uri.

Žužemberk: 30. 8. ameriški film »Skozi tri temne ulice«.

MALI OGLASI

Prodam enostanovanjsko, vseljivo hišo z nekaj inventarja v Volčičevi ulici 5. Naslov v upravi lista (784-59).

Prodam zidani štedilnik. Naslov v upravi lista (777-59).

Prodam več rabljenih dvokrilnih oken in 2 vzidljiva štedilnika. Naslov v upravi lista (778-59).

Prodam kozolec na dva okna. — Ivan Murn, trgovina Usnje, Novo mesto.

Prodam hišo v Celju, primerno za obrtnika. Dvosobno stanovanje vseljivo in primeren lokal. Naslov v upravi lista (754-59).

Prodam košnjo otave. Zupančič, Brod pri Novem mestu.

Prodam dobro ohranjeno posteljo in omaro. Naslov v upravi lista (779-59).

Prodam enostanovanjsko hišo takoj vseljivo, s sadnim vrtom in njivo, blizu Novega mesta ob železnici in cesti. — Naslov v upravi lista (780-59).

Ugodno prodam motorno kolo Tomos-Puch RL 125; prevoženih ima 7400 km. Pogoj: takojšnje plačilo v gotovini. Ponudbe z navedbo kupnine poslati upravi Dolenjskega lista pod »230.000«.

Moped-Colibri s ščitnikom, zvožen 1800 km, prodam za 144.000 din. Naslov v upravi lista (781-59).

Našla sem moško zapestno uro pri sodišču. Lastnik jo dobi pri Rostohar, Strojarska pot 1, Novo mesto.

Sivilja išče sobo v mestu ali okolici. Naslov v upravi lista (782-59).

Stanovanje nudim dijaku za inštruiranje učenca 5. razreda osemletke. Naslov v upravi lista (783-59).

Gospodinjsko pomočnico k štiričlanski družini, vešča kuhanja, potrebujem. Pogoji ugodni. Nastop takoj. Pismene ponudbe: Šlajpah, Ljubljana, Jesenkova 6.

Enega ali dva delavca, stara od 15 do 18 let, ki imata veselje v mizarski stroki; imata možnost priti do kvalifikacije. V poštev pridejo taki, ki nimajo za učenje dovolj šole. Sprejme Splošno mizarstvo Ignac Perše, Birčna vas 15.

Ugodno prodam spalnico. Regerča vas 7, Novo mesto.

ČESTITKI

Lepe pozdrave iz Dolenjske in Bele krajine pošilja vsem našim rojakom v ZDA, posebno pa prijateljem in sorodniku Gregorju Janachek — Rudi Zugelj.

*

Bralce Dolenjskega lista pozdravlja doma in v tujini Hema Kmet, poročena Kokelj, Giraumont v Franciji

PREKLIC

Matija Cimermančič, delavec v Žabji vasi (pri Pionirju), preklicujem, da bi mi bil Stane Struna, železničar iz Otočca 46, ukradel vžigalnik. Ugotovil sem, da mi ga je ukradel nekdo drugi.

OBVESTILA

Tehniška srednja šola Videm-Krško obvešča, da se bodo popravni in privatni izpiti pričeli 1. septembra ob 8. uri po razporedu, ki je objavljen na oglasni deski. Redni pouk se bo pričel 5. septembra ob 8. uri.

Ravnateljstvo

GIBANJE PREBIVALSTVA

NOVO MESTO

V času od 17. do 24. avgusta je bilo rojenih 24 dečkov in 20 deklic.

Poročila sta se: Marjan Šetina, avtomehanik in Veronika Zbašnik, uslužbenka, oba iz Gotne vasi.

Umrla sta: Jože Bočko, kmetovalec iz Kuželja, star 64 let. Alojz Matko, mesar iz Črnomlja, star 30 let

Iz novomeške porodnišnice

V preteklem tednu so v novomeški porodnišnici rodile: Tončka Grubar, iz Vel. Bana — dečka; Marija Šterk iz Šmihela — deklico; Milka Dolinar iz Novakov — deklico; Ana Šivovec iz Strmca — deklico; Miroslava Strel iz Kostanjevice — dečka; Kristina Malnarič iz Kala — dečka; Albina Zalokar iz Dol. Stare vasi — deklico; Antonija Željko iz Cerkvišča — deklico; Marija Longar iz Češnjevka — dečka; Marija Zupančič iz Raven — deklico, Jožefa Muren iz Gor. Selc — deklico; Marija Škedelj iz Dol. Vrhpolja — deklico; Joža Curel iz Novega mesta — deklico; Jožefa Pajk iz Račjega sela — deklico, Jožefa Dragan iz Statenberka — dečka; Marija Kožar iz Otočca — dečka; Franceka Kovačič iz Vinje vasi — deklico; Marija Muren iz Občic — deklico; Francka Tršinar iz Goriške vasi — dečka; Ana Dim iz Trbinc — dečka ;Cecilija Turk iz Vel. Laz — dečka; Ana Grivec iz Vrhovca — dečka in deklico; Nežka Kapš iz Občic — deklico; Ana Strel z Gor. Brezovice — deklico; Polonca Pavšič iz Mokronoga — deklico; Angela Simčič iz Hrasta — deklico; Jožefa Vodopivec iz Gotne vasi — deklico; Pepca Urigelj iz Skovca — dečka; Marija Sutlič iz Vavpče vasi — deklico; Elizabeta Fric iz Tržišča — dečka; Ana Hočevar iz Kočevja — deklico; Tončka Kovačič iz Vasi — deklico; Angela Lošič iz Obrha — deklico.

KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v novomeški bolnišnici: **Ivana Ljubi**, hči posestnika iz Podturna, je padla in si poškodovala levo roko. **Francu Kukman**, posestnik iz Dol. Kamenja, je padel z voza in si poškodoval glavo. **Ivan Bečaj**, inkasant iz Jezera, je padel s kolesa in si poškodoval glavo. **Janez Mežan**, posestnik z Zajčjega vrha, je doma padel in si poškodoval glavo in rebra. **Neža Kraševec**, gospodinja iz Bušinje vasi, si je poškodovala desno roko. **Majda Janežič**, hči posestnika iz Brune vasi, je padla s strehe. **Ano Hrovat**, posestnico iz Visejca, je konj brcnil v desni podlakt. **Ivan Bartol**, sodavičar iz Žabje vasi, si je poškodoval levo roko. **Janez Kovač**, posestnik iz Dol. Ponikev, je padel in si poškodoval levo roko.

Razpis štipendij ObLO Novo mesto

Na podlagi sklepa 15. redne seje komisije za podeljevanje štipendij pri ObLO Novo mesto objavljamo naslednji razpis štipendij za šolsko leto 1959-60:

Univerza — naravoslovna fakulteta: matematika — fizika 2
— filozofska fakulteta: romanistika 1
— filozofska fakulteta: nemščina — angleščina 1
Visoka šola za telesno vzgojo: 1
Višja upravna šola: 1
Višja pedagoška šola — matematika — fizika 2
nemščina — slovenščina 1
risanje — ročne spretnosti 1
Višja gospodinjska šola Grobelje: 1
Šola za socialne delavce: 1
Šola za otroške negovalke: 1
Šola za knjižničarje: 1
Šola za optike: 1
Srednja glasbena šola: klavir — čelo: 1.

Rok za vlaganje prošenj je do 5. septembra 1959.

Prednost za dodelitev štipendije imajo otroci padlih borcev NOV in žrtve fašističnega terorja ter prosilci iz višjih letnikov.

Prošnje morajo biti pravilno kolkovane in opremljene z listinami: zadnje šolsko spričevalo, potrdilo o vpisu oz. semester in izkaz o premoženjskem stanju staršev.

Ne jezite se, če o vaših uspehih, načrtih in težavah še nismo poročali — raje nam pišite pismo in povejte, kako živite pri vas!

BRIGADIRJI IX. NOVOMEŠKE MDB Karel Kolman-Marok!

Zbor IX. novomeške mladinske delovne brigade Karel Kolman - Marok je v nedeljo, 30. avgusta ob 9. uri zjutraj pri osnovni šoli Novo mesto. Prosimo vse brigadirje, ki so se prijavili za zvezno delovno akcijo, da se udeležijo zbora brigade ob določeni uri.

Brigada odpotuje iz Novega mesta v nedeljo z železniške postaje Novo mesto v Djubis, Srbija.

OKRAJNI KOMITE LMS NOVO MESTO

OBJAVA

Upraviteljstvo Vajenske šole raznih strok Novo mesto sporoča razpored sprejemnih, popravnih in zaključnih izpitov:

31. avg. in 1. septembra sprejemni izpiti
2. septembra: popravni izpiti za vse razrede kovinske stroke in raznih strok
3. septembra: popravni izpiti za vse razrede lesne in oblačilne stroke
3. in 4. septembra: zaključni izpiti

S seboj prinesite zadnje šolsko spričevalo.

Od 1. do 4. septembra bo vpisovanje v vse razrede. Za vpis v I. razred prinesite s seboj: rojstni list, zadnje šolsko spričevalo in učno pogodbo, za vpis v II. in III. razred pa zadnje spričevalo.

Izpiti se pričnejo ob 7. uri zjutraj. — Redni pouk se začne 5. septembra.

UPRAVITELJSTVO

„NOVOLES“

Dolenjska lesna industrija

Novo mesto

RAZPISUJE NASLEDNJA DELOVNA MESTA:

ZA OBRAT NOVO MESTO:

DVEH KVALIFICIRANIH STROJNIH KLJUČAVNIČARJEV
VISOKO KVALIFICIRANEGA ELEKTRIČARJA

ZA OBRAT 3 STRAŽA:

(vezane plošče)

MANIPULANTA — prevzemalec hlodov

ZA OBRAT 2 STRAŽA:

VISOKO KVALIFICIRANEGA MIZARJA
z najmanj 6 let prakse

PRIJAVE JE TREBA VLOŽITI NA DIREKCIJO PODJETJA DO 10. SEPTEMBRA 1959.

»NOVOLES«
DOLENJSKA LESNA INDUSTRIJA
NOVO MESTO

Naročajte se na Dolenjski list.

Novo mesto - nova pošta

V Novem mestu so v sredo 19. avgusta zakoličili prostor, kjer bo stala nova pošta. Graditi jo bodo začeli še ta mesec, končana pa bo predvidoma, do 29. novembra prihodnjega leta. Skupno s kabliranjem Novega mesta bo stala okoli 320 milijonov dinarjev. Finančna sredstva bodo prispevali Podjetje za PTT promet Ljubljana, Centralni investicijski sklad generalne direkcije PTT Beograd, OLO Novo mesto in ObLO Novo mesto.

V razgovoru z upravnikom Okrajne pošte Tonetom Gortnarjem smo zvedeli še nekatere podrobnosti, ki vas bodo zanimale.

Stavba sedanje pošte je že več let premajhna, pa tudi njeni prostori so neprimerni. Nova pošta bo imela avtomatsko telefonsko centralo, izdelek »Iskre« Kranj, s petštevilčnim sistemom in začetno zmogljivostjo 400 naročnikov. Končna zmogljivost centrale pa je predvidena na 1000 naročnikov, medtem, ko jih imajo danes le 208, s čimer je do kraja izkoriščena zmogljivost centrale. Telefon bi imelo rado trenutno še 150 naročnikov — toda počakati bodo morali dokler ne bo zgrajena nova pošta.

Novomeška centrala bo vozelna za ostale avtomatske podcentrale, ki bodo zgrajene kasneje po vseh večjih krajih v okraju. Telefonski naročnik kraja, ki ima avtomatsko centralo, lahko kliče brez posredovanja pošte katerega koli naročnika v državi, seveda, če je v tistem kraju avtomatska centrala. Pošta bo dobila tudi telefonsko UKW in visoko frekvenčno žično zvezo.

Nova pošta bo imela avtomatsko telegrafsko centralo za 10 naročnikov — podjetij ali ustanov, ki bodo lahko imeli zvezo z vsakim telegrafskim naročnikom v Jugoslaviji brez posredovanja pošte. Zvezo z inozemstvom jim bo posredovala samo zagrebška centrala.

V poštnem prometu se daje največji poudarek zvezam. Glede tega smo na predzadnjem mestu v Evropi, za nami je samo še Albanija. Državno povprečje je 0,8 telefona na 100 prebivalev, slovensko pa 1 telefon na 100 prebivalcev, medtem, ko imajo ostale evropske države tudi po 30 do 60 telefonov na 100 prebivalcev. Z dograditvijo novih modernih pošt, kakršna bo tudi novomeška, se bo to stanje občutno popravilo.

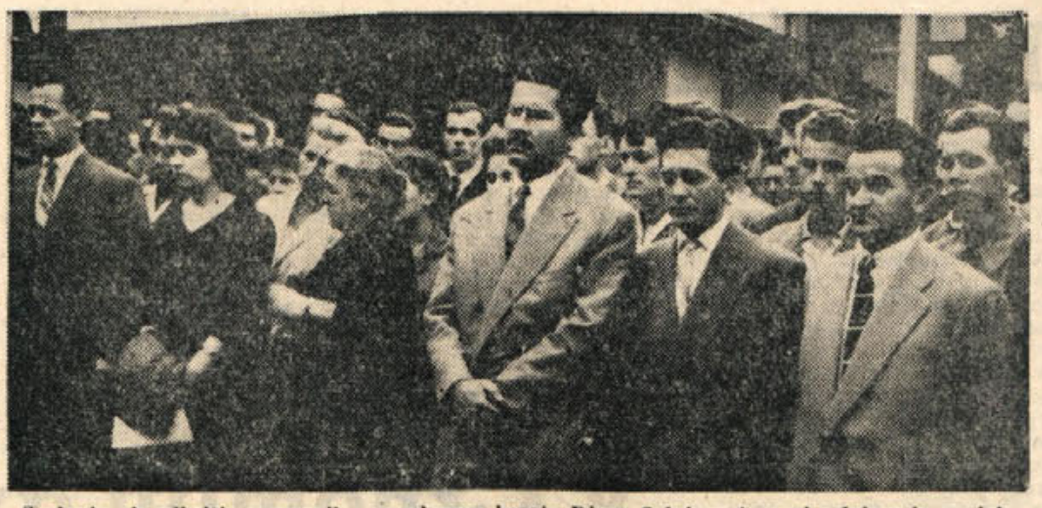

S slavja ob odkritju spomenika narodnemu heroju Djuru Salaju v tovarni celuloze in papirja 16. avgusta: gostje na proslavi (v prvi vrsti z leve na desno) Milan Ravbar, hčerka in soproga pokojnega tovariša Djura Salaja, Janez Vipotnik, Bojan Arigler in Niko Belopavlovič

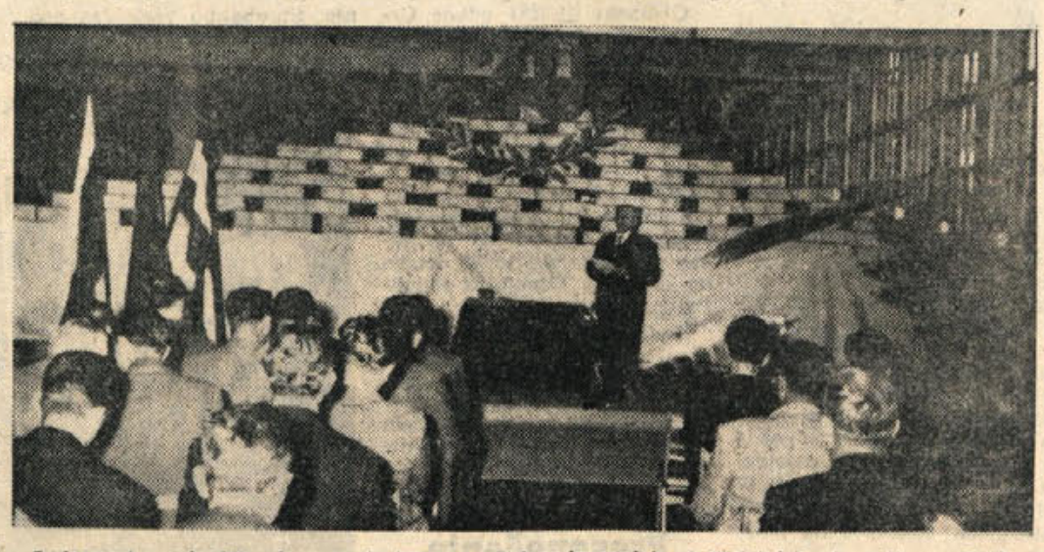

S slavnostne seje delavskega sveta tovarne celuloze in papirja ob 20-letnici ustanovitve podjetja; predsednik DS Ivan Antolič med slavnostnim nagovorom

Odborniki ObLO Novo mesto na 3. skupni seji obeh zborov v petek, 21. avgusta med poročilom o stanju trgovine v občini

Z zadnjih mednarodnih dirk v Krškem: na nevarnem ovinku — zmagi naproti!

ŠKOTSKA

Škot se je peljal z ženo in doživel manjšo železniško nesrečo. Njemu ni bilo nič, le žena je dobila resnejše poškodbe. Ko pride domov, ga vpraša sosed, kako se je nesreča pripetila in če upa, da mu bo železnica plačala nezgodno zavarovanje.

»Ja veste,« pravi Škot, »seveda bodo plačali. Ampak če bi ne bil jaz tako priseben in ne bi, ko se je nesreča zgodila, hitro s škornjem in rokami iznakazil ženinega obraza, bi železnica ne plačala niti počenega groša.«

VERIŽNA REAKCIJA

»Ti,« zagrozi žena možu, »če me še enkrat tako razjeziš, bom ušla od tebe k svoji babici...«

»Misliš reči: k mami, ne?«

»Ne, kajti moja mama je že ušla možu k svoji mami...«

MOČ NAVADE

»Kaj boste pa dali hčerki za doto?« vpraša snubec.

»Leto dni garancije,« odgovori dekletov oče, urar.

NAJBOLJ ZANESLJIVO

»Kako bom pa vedel, katere gobe so strupene, katere ne?«

»Jejte jih za večerjo. Če se boste zjutraj zbudili, so bile nestrupene.«

TRGOVSKI NAPREDEK

»S čim se pa ukvarjate?«

»Prodajam po gostilnah kikirikije.«

»Pa ste se vedno ukvarjali le s tem poslom?«

»Ne; začel sem z navadnimi lešniki.«

RAZPOZNAVNI ZNAK

»Kako si pa sklepal, da hotel gori?«

»Videl sem, kako natakar teče...«

— Nocoj nisem mogel niti očesa zatisniti; manjkal mi je en »cvek« v deski!

— Brez besed

Predsednik italijanske republike Gronchi je svoje poletne počitnice preživel ob jezeru Verney, kjer je vsako jutro že navsezgodaj namakal trnek v hladne jezerske vode, bogate z ribami. Na sliki ga vidimo, ko ugotavlja, da ima ujeta postrv pravšno mero.

Več kot dva meseca pred postavljenim rokom so v SZ dokončali dela za izgradnjo naftovoda in cevovoda za zemeljski plin iz Serpuhova v Leningrad — odcep z glavnega voda, po katerem dobiva Moskva zemeljski plin iz Stavropola — ker so se pri teh delih prvič kot izdatne pomoči poslužili velikih helikopterjev (na sliki).

Sovjetski ilustrirani časopisi so objavili gornjo fotografijo celotne posadke geofizikalne balistične rakete. Posneta je bila tik pred uspešno izstrelitvijo rakete na njeno pot okoli Zemlje, vendar pa časopisi ne javljajo, če so se vesoljski potniki tudi vrnili na naš planet.

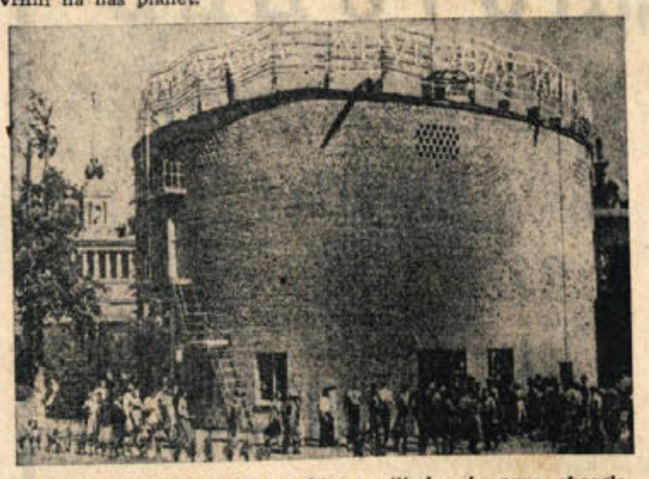

Gornja stavba v obliki velikega cilindra je prva okrogla kino dvorana, ki so jo zgradili v Moskvi. Notranjost ima podobo arene, vendar pa za gledalce ni sedežev, marveč ti spremljajo dogajanja na usločenem platnu kar stoje in se lahko poljudno premeščajo z mesta na mesto. Pravijo, da se filmsko dogajanje na takšen način fantastično naravno približa gledalcem. Kako se bo izum obnesel, bo povedala prihodnost. Vsekakor je velika zapreka širšemu razvoju te vrste dvoran omejen prostor za gledalce, kar občutno podražuje prikazovanje filmov.

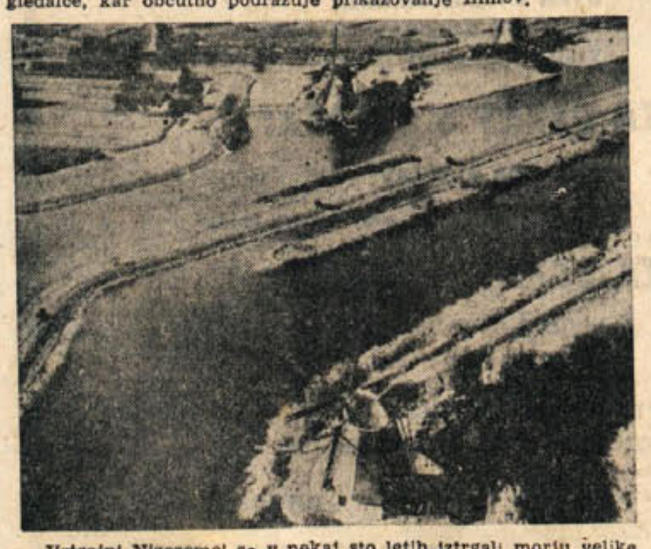

Vztrajni Nizozemci so v nekaj sto letih iztrgali morju velike površine plodne zemlje, ki je sicer gosto naseljeni deželi vedno primanjkuje. Menda je ta dežela najbolj razvita v intenzivnem obdelovanju zemlje, saj so vsepovsod skoraj sami vrtovi. Morju ugrabljena zemlja leži niže, kakor je morska gladina, ki jo obkroža. Zato je ta zemlja zavarovana z nasipi, hkrati pa vsa prepresena s kanali za namakanje, v katere se steka vsa odvečna voda. Kadar je vode le preveč, jo je treba seveda izčrpavati v morje, kar avtomatično opravljajo vetrne črpalke, ki jih vidite na sliki.

»Zmagovalca«: 194 kg in 213 kg...

Svojevrstno tekmovanje imajo vsako leto v italijanskem mestecu Cavour pri Torinu. Tam se zbero debeluharji, ki tekmujejo za naslov najdebelejšega moškega ali ženske v Italiji. Med moškimi je pred kratkim zmagal Felice Alberoni iz Voghere; ježiček na tehtnici je pokazal 194 kilogramov... Med ženskami si je »priborila« nezavidljiv naslov najdebelejše v Italiji Margerita Cauda, ki ima »samo« 213 kg.

Zagrebški nebotičnik

22. avgusta je bil po treh letih graditve uradno odprt novi zagrebški nebotičnik. To je sedaj najvišja zgradba v državi; nebotičnik ima 16 nadstropij, visok je pa 64 metrov. V prvih trinajstih nadstropjih so uradi, v zadnjih treh pa kavarna in bar.

Rezervat za meščane

Zveza avstrijskih občin je izdala pravilnik o zaščitnih terenih, ki naj bi meščanom služili za odpočitek. Po tem pravilniku lahko vsaka vas dobi naziv »počivališče«, če zajamči popolno tišino v poletnih mesecih. Skozi vas, a ne mimo nje, ne smejo voziti motorna vozila, gostilne pa smejo biti odprte le do osmih zvečer.

Smučanje na pesku

V Hirschau v Gornji Falski so odprli zračno kopališče in 6.000 kvadratnih metrov velik prostor za kampiranje. Na pobočje 91 metrov visokega griča Kaolin so nasuli tri milijone kubikov peska in s tem pripravili teren za »poletno smučanje«. Smučišče je dolgo 160 metrov, »smučarje« pa vozi vsako uro na vrh vzpenjača.

Zmrznjeno mleko

V Angliji preizkušajo nov način, ki omogoča farmarjem, da nosijo mleko na trg zmrznjeno. Tako mleko se lahko dolgo hrani, kar omogoča ustvarjati zaloge od dnevnih neprodanih presežkov in s tem se tudi izravna ponudba mleka med letom.

F. Soier:

V redu

Cesta, po kateri je drvel džip, je bila razrita od granat. Kotanje so se množile in postajale vse večje. Jimmy je moral zmanjšati hitrost.

»Kaže, da so tu orali naši,« je zamomljal. V kotu ustnic mu je tičala neprižgana cigareta.

Jackie, ki je sedel poleg njega, ni odgovoril. Ledena burja ga je rezala naravnost v obraz.

Vozilo si je zdaj le počasi utiralo pot med lijakastimi jamami eksplozij na cesti. Včasih je manjkalo samo za las da ni zgrmelo v jarek.

»Poženi vendar!« je nestrpno rekel Jackie, ko sta pravkar prevozila visok kup zmrznjene prsti in kamenja. Njegov pogled je nehote zdrsnil po veliki polni vreči, ki mu je omahovala med koleni kakor zmrznjen mrtvec.

»Če misliš, da boš prej prišel peš, kar izstopi. Jaz se rad vozim,« se je pošalil Jimmy.

»Mar se ti res prav nikamor ne mudi?«

»Kam neki, fant?... Vojna je.«

»No, mislil sem...« Jackie ni končal. Nehote je spet pogledal zapečateno trebuhasto vrečo med svojimi koleni.

Jimmy, ki je opazil prijateljev pogled, se je porogljivo nasmehnil. »Tale te priganja, a?« Spustil je volan in potrepljal zajetno vrečo. »Čeden trebušček ima.«

»Misliš, da bo kaj zame?« je z nekakšnim upanjem vprašal Jackie, ko je Jimmy spet poprijel za volan.

»Hm...« je zmignil Jimmy. Menda mu je bilo vseeno. »Poskusi uganiti. Prižgi mi cigareto. Če žveplenka ugasne, ne bo nič.«

Jackie je hlastno polskal v žepu zavojček cigaret in žveplenke. Ko je z vajeno kretnjo še sebi namestil cigareto, je prasnil in — plamenček je v hipu ugasnil.

Jimmy se je zarežal. »Kaže, da tudi tokrat ne bo nič.«

»Naj poskusim še enkrat?«

»Zastonj. Na tem usranem prepihu še smodnik ne bi gorel. Potrpi in nikar se tako ne kremži.«

»Prekleta vojna!« je škrtnil Jackie.

»Prismojeno pretepanje.«

»Kako to misliš?«

»Mislim?! Kdo pa še kaj misli?« je vzrojil Jimmy.

Potem sta dolgo molčala. Džip je odskakoval kot fižol na rešetu.

»Lahko bi jih že naklestili, kot smo petinštirideset ega naklestili tiste opice tamle preko v...«

»V Hirošimi,« je dopolnil Jimmy.

»V Hirošimi,« je ponovil Jackie. Ogledoval je temni pečat na vreči, ki je bil zašit in odtisnjen tako, da še bolha ne bi mogla skozenj. »Dve ali tri take, kot je bila tista, bi jim dodobra zmehčale butice.«

»Kaj tri! Ena, Jackie, ena sama, do vrha nabita z atomi, bi bila dosti. Ampak bolj gospodsko je seveda, če se potikamo okrog kot volkovi.«

Jackie na to ni odgovoril. Pogled se mu je dobesedno prilepil na vrečo.

Jimmy je nervozno smrknil. »Nikar tako ne bulji v ta žakelj! Saj ti bodo oči zmrznile.«

Isti hip je pred njima na cesti zazijala velika jama. Jimmy je spretno zavil in ustavil. Lijak je bil tako globok da sta se oba nehote dvignila s sedežev. Kar sta zagledala, jima je vzelo sapo.

Lijak je bil pravzaprav grob. Nepokrit množični grob vojaških in civilnih cunj, primrznjenih na brezoblične gmote belega in rumenega človeškega mesa.

Prav na vrhu je ležala razgaljena domačinka. Bila je mlada in otrok, ki se ga je oklepala, mogoče ni bil njen.

»Strašno!« je zamrmral Jackie in se odhrkal.

»Bedasta vojna!« je pristavil Jimmy in spet pognal. Iz kotov ustnic sta obema še zmeraj viseli neprižgani cigareti.

Vozila sta še nekaj časa ko je Jackie nezavedno znova segel po žveplenkah.

»Jimmy!« je radostno vzkliknil Jackie.

»A?«

»Glej! To pot sem prižgal.«

Jimmy je z nebrižnim pogledom najprej ošinil neprijazno zavaljeno vrečo in nato prijateljevo roko, v katere zavetju je še vedno trepetal plamenček dogorevajoče žveplenke. »V peklu vsaka prižge,« je mrko rekel skozi zobe. Nato se je nasmehnil in dodal: »Potemtakem je v tejle zapečateni vampasti pošasti vendarle nekaj tudi zate.«

»Mogoče,« je z zadrževanim upanjem rekel Jackie, ko je z užitkom vdihnil prvi dim. »In ne reci ji vampasta pošast, da tistega, kar nosi zame, kje spotoma ne izbljuje. Poštne vreče so občutljive za take reči.«

Oba sta se zarežala.

Kmalu potem je džip zavil v porušeno luko. Ustavil se je pred zijajočim trupom izkrcevalne ladje. Stabni narednik mornariške pehote, ki je imel na skrbi pošto, ju je že čakal na mostiču.

Žveplenka ni lagala. Pisemce za Jackieja, ki so ga našli v drobovju vampaste pošasti, je bilo zelo čedno lepo napisano in tudi dišalo je:

My dear Jackie.

Sporočam ti, da se nameravam v kratkem poročiti. Bodoči mož je lastnik garaž v Kaliforniji. Prosim te, da vrneš mojo fotografijo, ki sem ti jo dala pri odhodu iz San Franciska. Želim ti skorajšen povratek. Tam na Koreji najbrž ni preveč lepo. Vrni se živ in zdrav.

Marylin.

Tisti dan ni bilo Jackija ne k kosilu ne k večerji. Pokazal se je šele pozno zvečer v četnem štabu, kjer je kratko raportiral: »Infanterist Jackie Sullivan prostovoljno na razpolago za vsako akcijo!«

Preudarni poročnik ga je brez besed vpisal med izvidnike.

Naslednje dni je mornariška pehota vrgla Severne nazaj ob obali za dobrih osemdeset kilometrov. Bili so se za vsak meter. In Jackie s svojo četo je bil od vsega začetka čisto spredaj. Naposled so prednje polke zamenjali iz rezervami.

Četrti dan po vrnitvi v zaledje so razdelili odlikovanja. Odlikovanih je bilo šest mož iz Jackijeve čete, med njimi tudi Jackie. Njena fotografija je bila še zmeraj z njim.

Po polkovnih svečanostih se je Jackijeva četa zbrala v jedilnici. Besedo je imel Jimmy. V levici je držal polno čašo z desnico se je opiral na velik papirnat zavoj. Najprej je nazdravil mornariški pehoti, ko pa je potihnil gromki hura, se je obrnil k Jackiju.

»Na zdravje Jackie!«

Vsi možje so uprli oči v Jackija.

»Na zdravje, fantje. živela mornarica,« je malodušno odvrnil Jackie, dvignil čašo in spet odložil na mizo. Pijače se ni dotaknil.

A medtem je Jimmy že stopil naprej in postavil pred Jackija tisti papirnati zavoj.

Jackie ga je vprašujoče pogledal.

»Zate je,« je resno rekel Jimmy. »Od nas vseh. Odpri.«

Jackie, ki od začudenja ni mogel niti vprašati, kaj naj to pomeni, je nemo ubogal. Razvil je papir in — ostrmel.

Pred njim je obležal cel kup fotografij samih ženskih obrazov.

»Tvoja Marylin spada [illegible] namrgodeno rekel Jimmy. »Kar nevrzi jo!«

Jackie ni mogel verjeti lastnim očem. Toliko žensk! Toliko fotografij ženskih obrazov. Tudi lepi obrazi so vmes — lepi obrazi zavrženih, pozabljenih, nezvestih in priložnostnih ljubic njegovih tovarišev...

»In kaj — kaj boste s tem?« je zajecljal.

»Boš že videl. Dajmo! Kje jo imaš?«

»Tu...« Jackie je nehote kakor mesečnik izvlekel svojo grenko svetinjo iz naprsnega žepa in jo ravno tako na pol nezavedno spustil med ostale na mizi.

»Tako...« si je odahnil Jimmy. »Zdaj pa sedi... vzemi tale papir... in lepo piši!«

Jackie, ki se je že začel počasi osveščati je hotel nekaj povedati, a Jimmy mu je potisnil v roko pero in ga trdo prekinil:

»Piši, sem rekel! Glej, da fantov ne razočaraš! To je maščevanje nas vseh.«

In Jackie je ubogljivo pisal, kar mu je narekoval Jimmy:

Draga Marylin, bodi tako dobra in poišči si svojo sliko. Ostale mi, prosim, vrni. Resnično mi je žal, da se pri najboljši volji ne morem spomniti, kateri od vseh teh obrazov je tvoj. Jackie.

Ko je Jackie končno ves oteen pero odložil, je napeti molk spet razživel gromki mornariški hura.

»V redu,« je še rekel Jackie in na dušek izpraznil tisto čašo ki je prej ni.